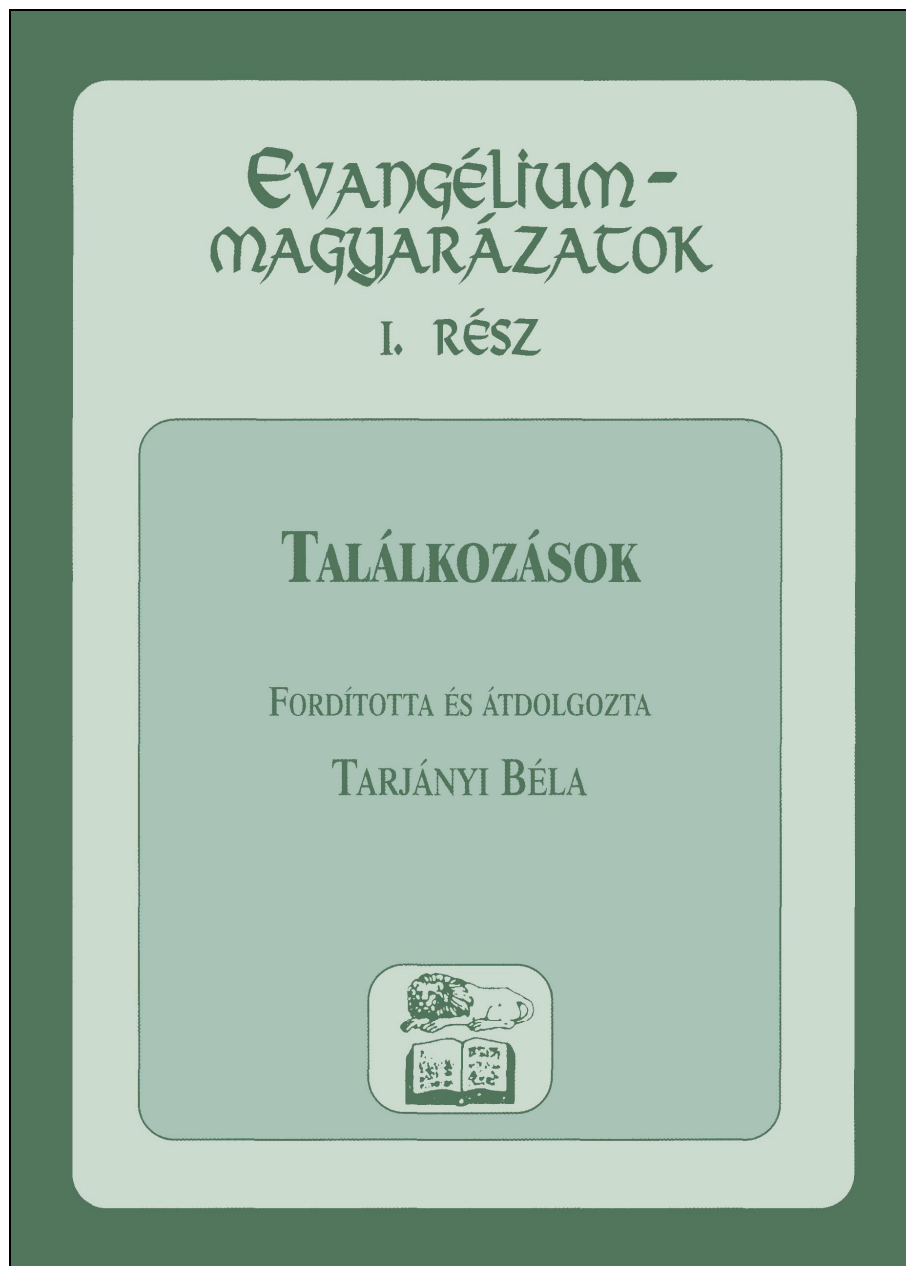

Tarjányi Béla Találkozások

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Tarjányi Béla
Találkozások

Az eredeti német nyelvű könyvet fordította és átdolgozta: Tarjányi Béla

Eredeti cím:
Jesus Begegnungen
Bibelarbeit in der Gemeinde, Themen und Materialien, Band 1

Hrsg.: Anton Steiner, Volker Weymann
Friedrich Reinhardt Verlag Basel / Benziger Verlag Zürich-Köln 1978

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1997-ben jelent meg a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadásában, az ISBN 963 85272 4 2 azonosítóval, az „Evangéliummagyarázatok” című sorozat I. részeként. Az elektronikus változat Tarjányi Béla professzor, a Társulat igazgatója engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat tulajdona.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Előszó.....	4
Bevezetés.....	5
A találkozás, mint az emberi élet alapvető mozzanata.....	5
Találkozás-elbeszélések a szinoptikus evangéliumokban.....	6
A találkozás-elbeszélések ismertetőjegyei.....	6
Az elbeszélő szándéka.....	8
Következmények az elbeszélések tárgyalására vonatkozóan.....	9
I. Szabadító találkozás. Zakeus története (Lk 19,1–10).....	10
Alapgondolat.....	10
Szöveg: Lukács 19,1–10.....	10
Adatok.....	10
Szövegmagyarázat.....	11
Bibliaóra.....	15
II. Váratlan találkozás. Jézus Simon házában (Lukács 7,36–50).....	21
Alapgondolat.....	21
Szöveg: Lukács 7,36–50.....	21
Adatok.....	21
Magyarázat.....	24
Bibliaóra.....	29
III. Visszautasított találkozás. Jézus Názáretben (Márk 6,1–6).....	35
Alapgondolat.....	35
Szöveg: Márk 6,16–6.....	35
Adatok.....	35
Szövegmagyarázat.....	36
Bibliaóra.....	41
IV. Meghívó találkozás. Jézus és a gazdag (Márk 10,17–22).....	46
Alapgondolat.....	46
Szöveg: Márk 10,17–22.....	46
Adatok.....	46
Szövegmagyarázat.....	47
Bibliaóra.....	51
V. Bátorító találkozás. Az emmauszi tanítványok története (Lk 24,13–35).....	56
Alapgondolat.....	56
Szöveg: Lukács 24,13–35.....	56
Adatok.....	57
Magyarázat.....	59
Bibliaóra.....	63
Ajánlott irodalom.....	67
Munkalapok.....	69
I. Zakeus története (Lk 19,1–10).....	69
II. Jézus Simon házában (Lk 7,36–50).....	70
III. Jézus Názáretben (Mk 6,1–6).....	71
IV. Jézus és a gazdag (Mk 10,17–22).....	72
V. Az emmauszi tanítványok története (Lk 24,13–35).....	73

Előszó

Ez a jegyzet a *Bibelarbeit in der Gemeinde, Themen und Materialien* c. sorozat első kötete alapján készült, amely *Jesus Begegnungen* címmel 1978-ban jelent meg Anton Steiner és Volker Weymann kiadásában az F. Reinhardt (Basel) és Benziger (Zürich–Köln) kiadóknál. Munkatársak: Helen Busslinger-Simmen, Sr. Sigmunda May, Xaver Pfister, Ulrich Rugg, Christoph Schnyder, Peter Siber, Anton Steiner, Helen Stolzer-Kloo, Marty Voser-Käppeli és Volker Weymann.

Őszinte köszönetet mondok a szerzőknek és a kiadóknak a fordítás, átdolgozás és kiadás jogának átengedéséért, mindenekelőtt Anton Steinernek, a Svájci Bibliaközpont vezetőjének készséges segítségéért.

Tarjányi Béla

Bevezetés

A találkozás, mint az emberi élet alapvető mozzanata

Életünk mozgató rugója a másik emberrel való találkozás – akár megnyílunk a találkozásban, akár bezárulunk. Az ember egymagában nem tud élni; önmagával meg nem elégedhet: *a Másik nélkül, találkozás nélkül nem élet az élet*. Emberi élet nem lehetséges a kétirányú mozgás nélkül: anélkül, hogy az életünkből részt adunk a másinak, és a másik ember is megajándékoz bennünket életéből. Az ajándékozás és befogadás állandó folyamatában a találkozás kiemelkedő helyet foglal el. Az embernek társakra van szüksége, akik megállnak mellette: emberekre, akik odajönnek hozzá, megállnak nála, és őt is megállásra készítik. A szembenálló Másikra azért is szüksége van az embernek, mert az megóvjá őt attól, hogy egyedül magára hagyatkozzék, és mert éppen ez a Másik segíti őt ki saját zárt világából. Az emberek közti távolságot a találkozás hidalja át, úgy, hogy közben az ember önállósága is megmarad. Ha ugyanis a távolság áthidalásával az önállóság megszűnne, többé már nem beszélhetnénk igazi találkozásról. Szükségem van a másikra, akit teljesen be nem fogadhatok: elősegíti, hogy igazi önmagamává váljak. A találkozás áthidalja a távolságot, de nem szünteti meg: így megmarad az egyéni élettér.

Mindazt, amik vagyunk, annak a sokféle találkozásnak köszönhetjük, amelyekben részünk volt, ezen belül is különösképpen talán néhánynak, amely – mint mondani szokás – „egy életre” szól, és meghatározta utunkat. Természetesen olyan találkozások is lehetségesek, amelyek nem nyitnak meg, nem bontakoztatnak ki, nem ösztönöznek, hanem akadályoznak és bénítanak, sőt megsemmisítenek. Olyan találkozások is vannak, amelyek ijesztően jelentéktelenek, semmitmondóak, és így kioltják bennünk az elmélyült találkozás reményét. Teljesen érthető, hogy az emberek visszahúzódnak a csalódást, sebet okozó találkozások után. Minden találkozás kockázat. Mert amikor az ember bezárul, elveszíti bátorságát az újabb találkozástól, kihuny az élet. Hiszen „minden igazi élet: találkozás” (Martin Buber).

Vannak kiábrándító, nyomasztó találkozások, de vannak örömteli és szabadító találkozások is. Hogy milyen hatást gyakorol ránk valamely találkozás, leginkább a következő három dologtól függ: mi magunk hogyan érkezünk a találkozásba; ki az, akivel találkozunk; és mi történik velünk a találkozásban.

Legnagyobb súllyal az esik a latba, hogy nekünk milyen előzetes tapasztalataink vannak, milyen elvárások vagy félelmek töltenek be a találkozás pillanatában. Bármennyire szeretnénk is, egyáltalán nem könnyű mindig elfogulatlanul, előítéletek nélkül találkozni a másik emberrel. Az viszont, hogy mi elfogulatlanul, sőt talán bizakodóan érkezünk, vagy elvárásokkal, tartózkodóan, erősen rá fogja nyomni a találkozásra bélyegét. De a találkozásra nem csak az van kihatással, ahogyan mi éppen részt veszünk abban, hanem az is, hogy milyen maradandó, mélyen rejlő tapasztalatokkal rendelkezünk. Sok találkozás felszínes marad, nem hat mélyre, nem érinti azt, ami valóban mozgat, foglalkoztat, ösztönöz bennünket. De nem minden találkozás meddő. Vannak olyanok is, amelyek nagy hatással vannak ránk, mert az életünk mélyen rejlő gyökereit érintik. Bizalomra van szükség ehhez, bátorságra, kifinomult érzékre. De magában a találkozásban is megszülethetnek ezek és növekedhetnek, ha a résztvevők kölcsönösen érzékelni kezdik, ami a másikat mozgatja, és ami a másiban visszhangra talál.

Amellett, ahogyan mi a találkozásban részt veszünk, nem kevésbé döntő az is, hogy ki az, akivel találkozunk. Igaz, előre kialakított véleményünkkel, a bennünk lévő félelmekkel

alkothatunk téves képet is a másik emberről. De még így is nagyon sok múlik azon, hogy kivel találkozunk. Ha valaki „leereszkedik” hozzánk, esetleg le is kezel bennünket, máris úgy érezzük, elutasítottak, és aligha vesszük a bátorságot, hogy benne mindezek ellenére társat keressünk. Ha valaki tartózkodó, visszahúzódo velünk szemben, akkor nehéz megtalálni az utat egymáshoz. De ha valaki jól tud meghallgatni, figyelni ránk, megoldhatja nyelvünket, segíthet megnyílnunk. Aszerint tehát, hogy elutasítással, közönnyel találkozunk, vagy ellenkezőleg: nyitottságot, baráti érzést fedezünk fel a másikban, más és más lesz a találkozás: mindez döntően rányomja bélyegét a kapcsolatra. Még ugyanazzal az emberrel való találkozásunk is alakulhat – különböző alkalmakkor – egészen különbözőképpen. Hiszen a másiknak a pillanatnyi beállítottsága, időközben szerzett eltérő tapasztalata befolyásolja az egyes találkozások alakulását. És ami a legfontosabb: a találkozás sohasem rögzít valamely helyzetet, hanem mozgat és újat hoz létre.

Van tehát minden találkozásnak egy harmadik, döntő mozzanata: az, ami találkozás közben történik velünk és a másikkal. A találkozásban éppen az a csodálatos: utána általában nem vagyunk ugyanazok, akik előtte voltunk. Még ha egy vita befejeztével például ki is tartunk véleményünk, álláspontunk mellett, akkor is megváltozott bennünk valami. Vagy nem olyan természetes és egyértelmű többé számunkra saját álláspontunk, vagy éppen megszilárdult, megerősödött meggyőződésünk. Az a tény, hogy a másik ember megkérdőjelezte álláspontunkat, hat ránk, dolgozik bennünk, még ha nem is veszünk tudomást erről. Akár csalódtak, megrendültek vagyunk egy találkozás után, akár megkönnyebbültek és vidámak: valami történt velünk ezáltal, valami, ami nem csak tőlünk függött, és aminek valószínűleg további következményei lesznek. Mindebből egészen világossá válhat számunkra, hogy a találkozás az emberi élet alapvető mozzanata, mert általa valami történik bennünk. Nyilvánvaló, hogy maga az élet alakul itt, és sokkal inkább, mint máshol, érezhető az emberi élet élet-szerűsége. Ugyanakkor – mivel nem csak tőlünk függ, ami itt történik –, az is kitűnik, hogy milyen sokoldalúan és szükségszerűen rá vagyunk utalva a Másikra, és egyben a mindig új találkozásokra.

Egészen természetes, hogy az emberek közötti találkozások itt ismertetett jellemző vonásai az evangéliumokban elbeszélte Jézus-találkozásokban is megtalálhatók. A Jézus-találkozásoknál mindenekelőtt az a feltűnő, hogy sohasem maradnak felszínesek, egészen mélyre nyúlnak, az emberi élet mélyébe. Miközben ezekről a történetekről beszélgetünk, valószínűleg felkavarodnak tapasztalataink: elmulasztott, visszautasított lehetőségek, remények saját életünkben. Ebből is láthatjuk, hogy a Jézus-találkozások az emberi élet alapvető vonatkozásait érintik. Közben azt is megtapasztalhatjuk, hogy a találkozás nem csak egyszerűen alapvető mozzanata az életnek, hanem új, élőbb életre vezet.

Találkozás-elbeszélések a szinoptikus evangéliumokban

A találkozás-elbeszélések ismertetőjegyei

Az evangéliumokban nemcsak csoda-elbeszéléseket, példabeszédeket, törvényeket és ehhez hasonlókat találunk, hanem olyan elbeszélésekkel is találkozunk, amelyeket „Jézus-találkozás”-oknak nevezhetünk. A kérdéses elbeszélések csoportjával – ilyen címszó alatt – az evangéliumi formakutatás tudománya nem foglalkozik. Míg például a példabeszédek vagy a „csodatörténetek” beható vizsgálat tárgyát képezik, azok a szövegek, amelyeket mi a „találkozás-elbeszélések” közé sorolunk, gyakorlatilag teljesen kiesnek a formai kutatás látószögéből. Nem áll szándékunkban, hogy itt pótoljuk a hiányzó tudományos vizsgálatokat. Hiszen valószínűleg egyáltalán nem is lehetséges meghatározni, körülhatárolni a találkozás-elbeszéléseket az irodalomtudomány formai ismérvei alapján. Találunk azonban néhány

olyan ismertetőjegyet, amelyek ezekben az elbeszélésekben közösek, és indokoltá, megalapozottá teszik a csoportosítást. A következőkben közöljük a legfontosabbakat. Ezek figyelembevételével választottuk ki az első részben tárgyalt evangéliumi szövegeket.

a) A találkozás-elbeszélések minden esetben arról szólnak, hogy Jézus *találkozik* egy vagy több emberrel. Az elbeszélések többségében egy személlyel találkozik Jézus, előfordul azonban az is, hogy egész csoporttal. Olyan találkozásokkal nem foglalkozunk, amelyek során Jézus csodát is tesz. Ezek a találkozások tehát többé-kevésbé „hétköznapi” események.

b) A találkozás leírása mindegyik tárgyalt esetben *beszélgetést is tartalmaz*: Jézus beszélget azokkal, akikkel találkozik. A beszélgetés általában hosszabb (több fordulót is tartalmaz). A találkozás-elbeszélések hasonlítanak ebben az evangéliumi iskola- és vitabeszédekhez, amelyekben Jézus konkrét kérdésekről beszélget tanítványaival, ill. ellenfeleivel.

c) Jézus *beszélgető-társainak alakját* az elbeszélés színesen, részletesen ábrázolja (pl. Zakeus, Simon farizeus, názáretiek stb.). Nem tudjuk meg róluk előre, hogy Jézus tanítványai vagy ellenfelei-e Jézusnak: konkrét elképzelések nélkül közelednek Jézushoz.

d) Beszélgető-társaihoz Jézus minden elbeszélésben mint embertárs közeledik, egészen nyitottan. Személye nem az isteni nagyság és hatalom fényében jelenik meg. *Megjelenése* azonban *olyan helyzetet eredményez, amelyben a másíknak döntenie kell*, megragadhat vagy elszalaszthat egy alkalmat. Jézus meghívhatja magát Zakeussal: Zakeus hozzájárulhat vagy visszautasíthatja. Simon felismerheti, hogy Isten előtt egyenlő a bűnös asszonnyal, – de el is zárkozhat ez elől, hogy ezt belássa. A názáretiek falubelijükben, Jézusban felismerhetik a kezdődő Isten uralmának teljhatalmú hirdetőjét, de meg is tagadhatják őt. A Jézussal való találkozás minden esetben döntés elé állítja a másik felet, többnyire egészen váratlanul.

e) A találkozás során Jézus beszéde és cselekedetei által mindegyik esetben *új meglátások és új élet-lehetőségek számára akarja megnyerni azt, akivel beszél*. Arra törekszik, hogy a másikat kimozdítsa elszigeteltségéből, megrögzöttségéből, amely többnyire az illető előítéleteiből, ellenséges beállítottságából, megrögzött elképzeléseiből fakad; meg akarja őt nyitni az új gondolkodás- és életmód számára. A Jézussal való találkozásban az emberek megtapasztalhatják az „evangéliumot” (= örömhírt), mert Jézus megmutatja nekik, hogy új módon lehet érteni őt is, az embertársakat is – Isten nézőpontjából, aki Jézus szavai és tettei által a világban működik, és a világnak új életet ad. Más szóval: az elbeszélte találkozások bemutatják, hogyan ölthet testet Isten uralma az emberek konkrét életében. A kettős életet élő Zakeus előítélet nélküli bizalommal találkozik, és a meglepő baráti gesztus szabaddá teszi, hogy új életet éljen. A becsületes, meggondolt Simon farizeus meglátja, hogy Isten küldötte olyan emberekkel is tud mit kezdeni, akiknek az ő világában nincs létjogosultságuk. Az, aki a názáretiekhez hasonlóan minden újat a már ismert dolgokra, a „mindig így volt”-ra szokott visszavezetni, kiteszi magát annak a veszélynek, hogy útját állja Istennek, aki a világba akar lépni, és egyben a feltárló új lehetőséget is elmulasztja felhasználni; stb. Amit evangéliumnak nevezünk, nem prédikációként hangzik el ezekben az elbeszélésekben, hanem – azáltal, ahogyan Jézus az emberekkel bánik – megtörténik, megvalósul.

f) Végül: a találkozás-elbeszélések a szereplőket úgy ábrázolják, hogy a bennük lejátszódó *lelki folyamatot* nyomon követhetjük vagy megsejthetjük. Ezek a szereplők nem statiszták. Szerepüket nem forogatókönyv szerint játsszák. Az elbeszélés elég világosan ábrázolja alakjukat ahhoz, hogy megláthassuk, hogyan válaszolnak Jézus szavaira, magatartására. Mindegyikük más, amikor elhagyja a találkozás helyét, mint amikor odaérkezett. A találkozás-elbeszéléseknek egyik legfontosabb sajátossága éppen abban áll, hogy sejteni engedik a résztvevő személyek magatartásának, gondolkodásának alakulását. Az így bemutatott lelki folyamat teszi őket igazán hús-vér emberekké, és ad lehetőséget a saját tapasztalatvilágunkkal való összehasonlításra.

A felsorolt hat ismertetőjegy közül némelyiket a szinoptikus hagyomány más elbeszélésformáinál is megtalálhatjuk. Mind a hat vonás együttes jelenléte azonban alapot ad arra, hogy ennek alapján kiemeljünk néhányat az evangéliumi elbeszélésekből, és viszonylag egyértelműen különválasszuk a „találkozás-elbeszélések” csoportját. Könyvünk első részében öt ilyen elbeszélést tárgyalunk. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az evangéliumokban csak ennyi találkozás-elbeszélés van. A sort folytathatnánk, pl. Jn 8,2–11 (Jézus és a házasságtörő asszony), Mk 12,13–17 (adópenz) stb.

Az elbeszélő szándéka

Miért éppen ebben a formában, a „találkozás-elbeszélés” formában hagyták ránk ezeket a történeteket arról, hogy hogyan találkozott Jézus a körülötte élő emberekkel? Az nem kétséges, hogy nyilvános működése idején Jézus gyakran találkozott, beszélgetett különböző emberekkel. Erről azonban sokféle módon be lehetne számolni, pl. rövid feljegyzés formájában vagy kimerítő, részletekre is kiterjedő leírásban. Nem lehet véletlen, hogy a Jézus találkozásairól szóló beszámolók egész sora több lényeges pontban hasonlít egymáshoz. A hasonlóság okát nem annyira az eredeti tények hasonlóságában, mint inkább az őskeresztény elbeszélő szándékában kell keresnünk. Jézusnak és egyes kortársainak találkozásait az őskeresztények alapvetően azért beszélték el, és azért éppen ebben a formában, mert ezáltal szemléletesen és életszerűen be akarták mutatni a Jézus Krisztusban feltárult üdvösség és élet lehetőségének örömhírét.

A Jézus-találkozások elbeszélése által az elbeszélő számára a következő három szempont fontos:

a) Jézus magatartása által megismerhetjük, hogy Isten hogyan közeledik az emberhez. Ezáltal a hallgató fogalmat alkothat arról, hogy Isten hogyan akar találkozni övele is. Mivel Jézus Isten nevében beszél és cselekszik, szavainak és tetteinek sokkal nagyobb horderejű a jelentése, messze túllépi az egyszeri esemény kereteit: Jézus szava és magatartása – kinyilatkoztatás.

b) Az őskeresztény elbeszélők azonban történeteikkel nemcsak Isten evangéliumát akarják hirdetni, hanem Jézus beszélgetőtársainak képében tükröt is tartanak hallgatóik elé, amelyben önmagukat megismerhetik. Azt akarják, hogy a hallgató felismerje, miben hasonlít ő Zakeushoz, Simonhoz, a názáretiekhez stb. Vegye észre maga, hogy ezek a megnyilatkozások, szavak és magatartások nem is olyan idegenek számára. Mivel pedig ezekben a találkozásokban az áll a figyelem középpontjában, hogy hogyan lehet bizonyos helyzetekben helyesen cselekedni, a hallgató meglátja, hogy az élet valóságában hogyan küzd egymással a hit és hitetlenség. A Jézussal szembenálló szereplők magatartásának különböző mozzanatait összehasonlíthatja az általa, ill. önmagában tapasztalt magatartásformákkal. A történet így rávezeti a hallgatót, hogy saját tapasztalati világát – annak minden hétköznapiságával, profán voltával együtt – hogyan állíthatja a hit és hitetlenség nézőpontjába.

c) Valószínű, hogy az őskeresztény elbeszélők nem csak tükröt tartottak hallgatóik szeme elé Jézus partnereinek alakjában, hanem a hallgatót arra is igyekeztek ránevelni, hogy Jézus magatartásából saját szavaikra és tetteikre vonatkozóan ösztönzést nyerjenek. Hiszen a keresztények nem egyszerűen Jézus előtt állnak, hanem Jézus szava és magatartása megszólítás, hívás, ösztönzés számukra. Így tehát a hallgató egyrészt összevetve önmagát Jézus kortársaival, saját magatartásának pontos felülvizsgálására kap lehetőséget, másrészt önmagának Jézus alakjával való összehasonlítása tudatosítja benne az előtte nyitva álló lehetőségeket.

Még egy megjegyzés az elbeszélések áthagyományozásával kapcsolatban: Az eddigiekben többször említettük az őskeresztény elbeszélőket. Az ismert apostolokra és

evangélistákra gondolunk, de mellettük mindazokra a vándor prédikátorokra, hitoktatókra és a többi keresztényre, akik az egyház életének első évtizedeiben a Jézussal kapcsolatos emlékeket őrizték, és míg elbeszélték, hirdették, egyben formába is öntötték. Amit hallottak, nem írták le mindjárt, hanem emlékezetből mondták el másoknak. A Jézus-hagyományoknak éppen ez a népi-íratlan áthagyományozása vezetett el az evangéliumi rövid történetekhez, ezekhez a tömör és találó megfogalmazásokhoz, formákhoz, amilyenek többek között a találkozás-elbeszélések is. Az evangéliumok szerzői, Márk, Máté, Lukács – és a maga módján János is – összegyűjtötték ezeket és egybeszerkesztették. Közben gyakran megváltoztatták az elbeszélés eredeti formáját is, amint erre az alábbiakban néhányszor utalni fogunk. Ennek ellenére sem feledkezhetünk meg arról, hogy a tárgyalt elbeszélések lényegében a szóbeli hagyomány gyümölcsei.

Következmények az elbeszélések tárgyalására vonatkozóan

Az átlagos bibliaolvasó számára nem jelent problémát a Jézus-találkozások megértése. Nem történik ezekben semmi rendkívüli, ami ellentmondásra készítetne. A bibliaolvasó jól tudja a hittanból és a vasárnapi prédikációkból, hogy milyen épületes következtetéseket kell levonni ezekből a történetekből. Talán meg is ragad emlékezetében az elbeszélés lényegének rövid, frappáns megfogalmazása, – bár ezzel nem tud túl sokat kezdeni.

A találkozás-elbeszélések azonban dinamikus életet élnek, amint ezt a fentiekben vázoltuk. Leglényegesebb alkotóelemük a szembesülés, a feszültség, és a szereplőkben lejátszódó lelki folyamat. Ezért nagyon fontos, hogy az elbeszélés egészét tartsuk szem előtt, és figyelmesen tanulmányozzuk a benne rejlő folyamatokat. Csak így ismerhetjük meg igazán ezeket a szövegeket, csak így kerülhetnek kapcsolatba saját tapasztalatainkkal, és csak így mozdítanak meg bennünket.

Hogy ennek feltételeit megteremtsük, a következőkben az egyes elbeszélések tárgyalása során a hangsúlyt a történet felépítésére, tagozódására helyezzük, amely által kidomborodik a történet lendülete, mozgása. Aki figyel arra, hogyan tagozódik az elbeszélés, és hogy az egyes szereplők tettei hogyan fonódnak egymásba, aligha kényszerül majd arra, hogy a történethez végül valamilyen erőltetett, elvont, általános alkalmazást találjon. Érthetővé válik az egykori szereplők magatartásmódja, felfedezi a szöveg belső dinamizmusát, és – reméljük – felismeri, hogy mennyire őt szólítja meg a történet az ő saját tapasztalati világában. Az itt következő óravázlatokkal a résztvevőket ebben szeretnénk segíteni.

I. Szabadító találkozás. Zakeus története (Lk 19,1–10)

Alapgondolat

Minden találkozásban három tényleges mozzanat van: kivel találkozunk, mi hogyan veszünk részt, és mi történik a találkozásban. A Zakeus-történetben is ezt a három dolgot figyeljük meg. A döntő mozzanat az, hogy Jézus személyében egy ember elfogulatlanul közeledik Zakeushoz, nem félelemmel vagy igazságkereséssel; felszabadítóan, nem szemrehányással vagy erkölcsi felszólításokkal. Ezzel együtt jár, hogy ez a közeledés Zakeus számára megszólítás és hívás – ki nem mondottan, mégis egész személyesen –, mindarra vonatkozóan, ami Zakeus eddigi életét jelenti: kétes kapcsolatainak, adósságainak, öngazolásának, kettős életének megkérdőjelezése. De e találkozás során nincs arra kárhoztatva, hogy maga-magának bírója legyen. Megszabadul attól, hogy másokat vagy akár önmagát okolja. Szabaddá válik, hogy el tudjon szakadni, szét tudjon osztani.

Szöveg: Lukács 19,1–10

¹ Azután odaért Jerikóba és végigment rajta. ² Élt ott egy Zakeus nevű tehetős ember, a vámosok feje. ³ Szerette volna látni Jézust szemtől-szembe, de a tömeg miatt nem tudta, mert alacsony termetű volt. ⁴ Így hát előrefutott, felmászott egy vadfügefára, hogy láthassa, mert arra kellett elhaladnia. ⁵ Amikor Jézus odaért, felnézett és megszólította: „Zakeus, gyere le hamar! Ma a te házában kell megszállnom.” ⁶ Erre gyorsan lemászott és boldogan fogadta. ⁷ Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték, hogy bűnös emberhez tér be megpihenni. ⁸ Zakeus azonban odaállt az Úr elé és így szólt: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.” ⁹ Jézus ezt felelte neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.” ¹⁰ Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.”

Adatok

Jerikó

Város a Jordán völgyében, közel a Holt-tengerhez. Fontos közlekedési csomópont volt (nyugat-kelet, észak-dél), egyben határállomás (Júdeá, római tartomány – Pérea), így fontos vámszedő-hely.

Római vámrendszer

Az egyenes adók mellett (föld-, fejadó) igen jelentős terheket jelentettek a közvetett adók, az ún. vámok, főként azért, mert a begyűjtés jogát bérbe adták annak, aki ezért a legtöbbet ígérte. A vám nagyságát központilag nem határozták meg, a vámszedőtől függött, hogy mennyit képes kicsikarni a rábízott területen (vám a jövedelem után, kiviteli, beviteli vám).

Jerikó jövedelmező hely volt a vámosok szempontjából; a vámosnak itt természetesen magasabb bért is kellett fizetnie. A vámost illette mindaz, amivel többet szedett be, mint a befizetendő bér összege.

A vámosok gyakran csoportokat alkottak fővállalkozó vezetése alatt („vámosok feje”).

Jóvátétel

A zsidó törvény azt is meghatározta, hogy hogyan lehet a lopást és a csalást jóvátenni. Eszerint a károsultnak vissza kellett fizetni az ellopott, elcsalt összeget, ezenkívül még ennek egyötödét. Aki ezt megtette, mentesült a vétektől, és a közösségnek ismét teljes értékű tagja lett.

Zakeus jóval többet ígér, mint ami elő van írva. Nemcsak a törvényes előírást akarja teljesíteni, hanem busás többletet is kész adni. Ígérete annak jele, hogy szabaddá vált.

Ábrahám fia

„Ábrahám fiai” – ez a kifejezés arra utalt, hogy a kérdéses személyek Izraelhez, a választott néphez, az ígéretek örökösei közé tartoznak.

Szövegmagyarázat

Megjegyzések

A vámosok helyzete és ennek az osztálynak a társadalomban elfoglalt helye legkézzelfoghatóbban Zakeus történetében domborodik ki (szemben más elbeszélésekkel, ahol Jézus vámosokkal találkozik). Ezt a történetet csak Lukács evangéliumában találjuk meg. Más esetekben jobban előtérbe kerül az a szempont, hogy a vámosok a megvetés tárgyai voltak, gyanúsak, vallási szempontból tisztátalanok, kitalálva a társadalomból, mint foglalkozásuk áldozatai. Zakeus története nem fordul szembe ezzel a felfogással. De az elbeszélés kiegészíti, helyesbíti ezt az egyoldalú szemléletet, hogy a vámosok környezetük sajnálatraméltó áldozatai lennének. Azok ugyanis, akik ezt a foglalkozást gyakorolták, nem ok nélkül voltak a megvetés, gyanúsítás, gyűlölet tárgyai. A korabeli zsidóság a vámosokat egy sorban emlegeti a tolvajokkal és a rablókkal, mert akinek vámos volt dolga, soha nem lehetett biztos afelől, hogy nem rövidítik-e meg önkényesen, nem csapják-e be, nem rabolják-e ki. Bizony, Zakeus sem feledkezik meg arról, hogy „sokakat csaló módon kifosztott” (Lk 19,8). Alaptalan lenne tehát azt gondolnunk, hogy a vámosok a környezet áldozatai voltak. Az igazság inkább az volt, hogy a foglalkozásukkal járó lehetőségek következtében az ő prédájuk, áldozatuk volt a többi ember.

Zakeus helye a római vámrendszerben

Minderre tág lehetőséget adott a római vámrendszer, amelynek célja a kiviteli, behozatali és az átmenő vámok beszedése volt. A vámszedés jogát annak adták, aki a legnagyobb összeg beszedését és beszolgáltatását ígérte. A vám-bérlőnek csak a kialakított összeget kellett befizetni, az azonban már egyedül az ő találékonyságán, ügyességén múlt, hogy hogyan hajtja be ezt az összeget, és mennyivel többet szed be annál. E tekintetben Jerikó előnyös helyzetben volt (közlekedési csomópont a nyugati és keleti Jordán-vidék határán): kiváló bevételi forrás a vámosok számára. Természetesen itt a vámszedés jogáért is nagyobb bért kellett fizetni. Ahhoz, hogy ezt előteremtse, Zakeusnak nyilván néhány segéderőre is szüksége volt. Ezeknek ő, a vámbérlő volt a vezetőjük (Lk 19,2). Zakeusnak, a fővámosnak tehát nem csak saját egyéni érdekére, nem csak a rómaiak követelésére kellett figyelemmel lenni, hanem munkatársainak, beosztottainak érdekeire is: ők is csak a tetemes nyereség reményében dolgoztak. Ha mindezt szem előtt tartjuk, nem fogunk csodálkozni azon, hogy ebben a körben a szociális igazságosság helyébe a számító nyereszkesedés lépett; az anyagi nyereséget aligha lehetett összeegyeztetni a társadalmi igazságossággal.

A vámosok helyzete és megítélésük

Zakeus alakja jó példa arra, hogy megfigyeljük azt az öt szempontot, amelyek ebben az időben számításba jöttek a vámosok helyzetének megítélése során:

1. *Politikai szempontból* – együttműködnek a megszálló erővel, és így szöges ellentétbe kerülnek a zsidó lakosság politikai vágyaival, reményeivel. A lakosság ugyanis abban reménykedik, hogy megszabadul az idegen hatalomtól, és bízik Isten uralmának megvalósulásában.

2. *Vallási szempontból* a vámosok – a pogányokkal együtt – tisztátalannak számítanak, akik nem tartoznak többé Isten népéhez. Munkájuk, magatartásuk ellentétben áll a zsidó nép körében érvényes erkölcsi, társadalmi renddel.

3. *Gazdaságilag* – a rómaiak érdekében végeznek pótolhatatlan feladatot. A római vámrendszerben az előírásoknak megfelelően, ésszerűen dolgoznak. Saját köreikben – kollégák, beosztottak között – anyagi gyarapodásuk a siker és a megbecsülés mércéje. Más honfitársaik és a megvámoltak azonban jogtalanul szerzett vagyonnak tekintik mindazt, amivel rendelkeznek. Látjuk tehát, hogy mennyire eltérő, sőt ellentmondó megítéléssel találkozunk ez a foglalkozási csoport: ésszerű – sikeres – jogtalan.

4. *Társadalmilag* – szintén ellentmondásos a helyzetük. Minél ügyesebbek és sikeresebbek, annál nagyobbra értékelik őket az egyik oldalon, mások pedig annál jobban félnek tőlük és gyűlölik őket. Ha sikeresen dolgoznak, társaik becsülik őket, beosztottaik tisztelik, ragaszkodnak hozzájuk. Ugyanakkor más emberek haragszanak rájuk, remegnek tőlük, bizalmatlanok hozzájuk, és ha csak tehetik, elkerülik őket.

5. *Egyéni szempontból*: Azt az utat választották, amelyen vagyonuk, anyagi jómódjuk szabadságot, függetlenséget biztosít nekik – mások rovására. Olyan külön világban élnek, amely indokolja, célszerűvé teszi magatartásukat. Ugyanakkor azonban elveszítik egyéb kapcsolataikat, magányossá válnak az életben, a zsidó előírások és magatartásmódok területén, amelyek embertársaik életformáját képezik, egy szóval: lealacsonyítják önmagukat. Ilyen értelemben életük meghasonlott élet. Természetesen ez a meghasonlottság nem érvényesül foglalkozásuk területén és gazdasági téren.

Zakeus tehát politikai szempontból áruló; vallási szempontból túlteszi magát mindazon, amit népe életfontosságúnak és kötelezőnek tart; az anyagiak területén a viselkedése kétes; társadalmi helyzetének megítélése vitatott. Ezen okok miatt életét kettős életnek mondhatjuk. Ezt a kettőséget elkendőzheti ugyan, de meg nem szüntetheti. Mindezek után érthető, hogy a történetben ő a többi embertől tisztességes távolban helyezkedik el. Egyben természetes a meglepetés, zavar és bosszankodás annak láttán, hogy Jézus az ő vendége akar lenni.

Zakeus – a nevetséges alak

Túloznánk, ha azt állítanánk, hogy Zakeus keresi a találkozást Jézussal. Az természetes, hogy látni akarja őt (Lk 19,3): ez a tény kíváncsiságáról tanúskodik. Igaz, kezdetben csak egyszerű kíváncsiság, szenzációéhség ez: nem akar lemaradni a látványosságról, ugyanakkor az eseményektől tisztességes távolban marad. Az is igaz viszont, hogy kényszerűségből marad távol: nincs más választása. Jézus a többi jerikóival beszélget, nem övele, Zakeussal, akit a többiektől szakadék választ el. Kíváncsisága azonban találékonyra teszi. Mivel alacsony a termete, előre fut, felmászik egy fára. Jó megfigyelőhely ez számára: kívül az eseményeken, mégis elég közel ahhoz, hogy eleget láthasson.

Szemmel látható, hogy a leírás humoros. Zakeus, a veszedelmes hatalmasság, a kicsi emberke – annak a veszélynek teszi ki magát, hogy nyilvánosan nevetség tárgya legyen. Úgy látszik, kíváncsisága nagyobb, mint a megszégyenüléstől való félelme. Szinte olyan, mint egy kisgyerek. Máskor kényúr, most, mint egy találékony gyerek, a legjobb megoldást választja,

hogy leküzdje hátrányos helyzetét. De Jézus felfedezi rejtekhelyén és a távolból közelre hívja. Jézus, akit ő csak látni, megfigyelni akart, közvetlenül hozzá beszél. Ő pedig, aki kénytelen volt a távolban maradni – és ezt nem is bánta volna –, most meglepetésszerűen Jézus barátjává és vendéglátó házigazdájává válik. Nincs is itt helye többé a megszegyenüléstől való félelemnek, hatalmaskodó magatartásnak; vége a bújócskának, megszűnik a távolság: Zakeus boldogan fogadja vendégét.

A tömeg véleménye

Jól lemérhetjük a tömeg megütközését és bosszúságát amiatt, hogy Jézus Zakeus vendége akar lenni. Érthető az emberek zúgolódása: ilyen emberrel, aki saját magát kitaszítottá tette, hogyan lehet szóba állni, mintha mi sem történt volna? Nem történik jogtalanság ezáltal éppen velük, azokkal, akik szenvednek Zakeustól, félnek tőle, megvetik őt? Nem fordul így fejtetőre a normális értékrend? Az itt szereplő „zúgolódás” szó hagyományos jelentése a következő: méltatlankodni amiatt, hogy saját jogos igényeinket nem elégítik ki. Ugyanezzel a görög szóval fordították azt is, amikor Izrael zúgolódott Isten ellen a pusztában. A szó tehát magában foglalja az Istennel szemben való elégedetlenséget, Isten bírálatát.

Vitatott bűn

„Egy bűnöst látogatott meg” (Lk 19,7): megalapozott, kézzelfogható vád rejlik e megállapításban. A „bűnös” szót így is fordíthatnánk: „kizsákmányoló”, „bűnöző”, és ez nem is lenne pontatlan, ha figyelembe vesszük a vámos életének fentebb megadott öt ismertetőjegyét. A bűn legtöbbször konkrét magatartásmódban, tettekben nyilvánul meg. Jézus nem is tagadja mindezt. De a méltatlankodó tömeggel szemben megkérdőjelezi, hogy helyénvaló-e a bűnöst erkölcsi szemrehányásokkal illetni: A bűnt gyökerében meg lehet-e így ragadni, napfényre lehet-e hozni? (Jézus kortársainak erkölcsi érzéke azt követelte volna, hogy a károsultaknak térítsék meg a kárt, megtoldva a kár egyötödével. Így megtörtént volna a jóvátétel, ami szerintük a megtérés feltétele. – Meglepő, hogy Zakeus ennél sokkal többre vállalkozik. Ez annak a jele, hogy itt nem egyszerűen jóvátételről van szó.) Jézus szerint a bűn nemcsak az ember magatartását, cselekedeteit hatja át, hanem érinti az ember egész lényét: hogy meghasonlott, önmagának foglya, más emberekkel és Istennel nincs kapcsolata, hogy sok mindenhez ragaszkodik, sok mindenben bízik, csak az éltető, fenntartó és szabaddá tevő forrásban nem.

Megváltozott találkozás

Hogy valaki nem számításból, kétszínűen közeledik a meghasonlotthoz, hanem nyitottan és őszinte szívvel; hogy valaki a rabbal, a kiszolgáltatottal elfogulatlanul, szabadon találkozik; hogy valaki a kitaszítottat barátjául fogadja és vendégségbe megy hozzá; hogy ezáltal ebben az emberben feltör a bűn és az igazi élet forrása – ebben rejlik a titka ennek a szabadító találkozásnak Jézus és Zakeus között. Így „ebbe a házba elérkezett az üdvösség”: a meghasonlott találkozik az üdvözítő teljességgel; lefegyverző szabadsággal találkozik az, aki másoktól is, magától is fél; bátorító kapcsolatra talál az, akinek senki sem barátja: új élet tárul fel a bűnös előtt. És az új helyzet lehetőséget ad arra, hogy felülvizsgálja és megváltoztassa eddigi magatartását.

A Zakeus-történet további fejleményeit természetesen nem olvashatjuk a Szentírásban. De Lukácsnál ez az elbeszélés nem véletlenül került a Jeruzsálembe (a keresztre) vezető utolsó út keretébe (vö. Lk 18,31–33). Azt, aki úgy tudott emberekkel találkozni, hogy azok szabaddá lettek, nemcsak a római rendszer és annak áldozatai érezték idegennek, hanem azok

is, akik erkölcsi téren akartak rendet teremteni a világban. A keresztes is a találkozás jele. Egy fájdalmas, kifeszített alak függ rajta, kitárt karral, kínlódva, valaki, aki az ellentéteket nem tudja megszüntetni, sem egyszerűen elsimítani, csak szenvedve elviselni. De éppen így győzi le a régit és teremt új életet.

Jézus teljhatalma

A Zakeus-történet befejezése hitvallás, dicsőítő ima: „Az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse azt, ami elveszett” (10. v.). Ez a hitvallás valószínűleg Lukács válasza a megelőző eseményre. Visszacseng benne a Jézus és Zakeus találkozásából fakadó öröm, magasztalja Jézus teljhatalmát, szemben az emberi félelmekkel, szorongásokkal. Zakeus története bemutatja a szabadító találkozás lényeges vonásait, egyben elénk tárja Jézus titkát, teljhatalmát, személyének sugárzó erejét. Ezzel kapcsolatban szeretnénk még néhány gondolatot közölni.

Zakeus személyében olyan ember áll előttünk, akinek rámenőssége láthatóan sikerrel jár és biztosítja számára az anyagi jólétet, viszont meghiúsítja emberi kapcsolatait és lehetetlenné teszi őt a mindennapi életben. Figyelemre méltó, hogy Jézus nem tetteire válaszolva közeledik hozzá, hanem társtalanságára válaszol, amikor az erkölcsi szempontokat figyelmen kívül hagyva barátként, vendégként megy el hozzá. Nem azt érinti benne Jézus, amit ő tesz másokkal, vagy ahogyan mások erre reagálnak, hanem azt, ami Zakeusban – mindennek következtében – kialakult: a magányt. Így ebben a találkozásban – Zakeus magányából – feltárul az út az igazi élet forrásához.

Zakeus az emberek eltérő csoportjaihoz ellentétesen viszonyul: másként hivatali, pénzügyi területen kollégáihoz, és másként többi embertársához. A kétféle kapcsolat feszültséget, meg hasonlottságot idéz elő benne, amelyet természetesen el lehet kendőzni. Az nyilvánvaló, hogy erkölcsi szemrehányással, parancsokra való hivatkozással nem lehet az embereket arra készíteni, hogy a bennük lévő meg hasonlottságra rádöbbenjenek, és attól szabadulni igyekezzenek. De a teljes értékű, igaz élet megérettetésével eredményesen közeledhetünk azokhoz, akik lelkük mélyén szenvednek a feszültségektől, meg hasonlottságtól. Zakeus számára a döntő az, hogy végre valaki nem a megszokott szemrehányásokkal, erkölcsi követelésekkel közeledik hozzá, hanem meglepetésszerű, teljes bizalommal.

Azok az evangéliumi elbeszélések, amelyek Jézus és a vámosok közös étkezéséről szólnak, csak azt a szempontot domborítják ki, hogy Jézus a kitalizottakkal közösséget vállal. Zakeussal kapcsolatban azonban az is egyértelműen nyilvánvalóvá válik, hogy a vámos éppúgy oka kitalizottságának, mint a környezete, amely őt elutasítja. Hisz a többi ember Zakeus prédája, áldozata. Munkája nyomán nemcsak a többi ember veszíti el szabadságát: ő maga is egyértelműen rabbá válik. Közben Zakeus mások kárából élve másokat szabadságuktól megfoszt, ő maga is foglya foglalkozásának, és arra kárhoztatja önmagát, hogy egyedül, magának éljen. Zakeus története bemutatja, hogy Jézus szabaddá tesz egy embert, akinek életét gúzsba köti mind a másokhoz, mind önmagához való viszonya; akit kitalizának, és aki önmagát teszi kitalizottá és rabbá.

Zakeus arra van kárhoztatva, hogy egyedül önmaga társa legyen. Lehetne-e ez másként, amikor az emberek az ő áldozatai, azok, akik a tartozás, a követelés elengedéséért könyörögnek? Számára a döntő fordulatot az jelenti, hogy Jézusban olyan valakivel találkozik, aki sem nem fél tőle, sem nem vádolja őt. Jézus közelebb áll őhöz, mint tulajdon önmaga, saját meg hasonlottságában. És éppen ezáltal szabadul meg attól a kárhoztattól, hogy egyedül önmaga legyen önmaga társa.

Azzal, hogy Jézus váratlanul barátként, vendégként közeledik hozzá, a félelmetes Zakeus fővámot éppen gyökértelenségében szólítja meg. Felfedi a fátylat, amellyel az saját

meghasonlottságát elkendőzi, megérinti őt saját rabságában és maga okozta kényszerhelyzetében. Jézus az ő személyiségének alapvető problémájához nyúl, anélkül természetesen, hogy ezt egyáltalán szóba hozná. Ezek a mélyen fekvő problémák érintetlenül, rejtve maradnának, ha Jézus vádolná, szemrehányást tenne neki, vagy akár jótanácsokkal látna el, hogyan teheti jóvá bűneit. Megmaradna mindaz, ami őt végső soron rabbá teszi: társtalansága, meghasonlottsága, magáraultsága. Azonban mindez felszínre kerül és mozgásba lendül abban a pillanatban, amikor valaki teljesen elfogulatlanul, meglepetésszerűen barátsággal közeledik hozzá. Jézus titka az, hogy olyan dolgot tulajdonít Zakeusnak, amit mások nem tudnak neki tulajdonítani, és amit valójában már elveszített: testvéri érzést az ellenségnek, szabadságot a rabszolganak. Ez a bizalom életre hívja, meg is teremti mindezt benne.

Az, hogy Jézus barátnak és szabadnak tekinti őt, a legnagyobb mértékben az elevenére tapint (arra, hogy mind a saját beállítottsága, mind mások véleménye szerint önmagára van utalva és mások számára veszélyes), és szabaddá teszi őt. Életszemlélete megváltozik, szabadságából újfajta tettek fakadnak. Zakeus élete irányt változtat: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyannyit adok helyette.” A bűn, amit eddig mindig takargatni kellett, elveszítette végzetes hatását. Zakeus élete, amely eddig állandó veszélyben és ellentmondásban telt, feltárul, Jézus bizalma által újjá, ígéretessé válik. A feltárult új lehetőségek még a látszólag visszavonhatatlan, elrontott múltat is mozgásba lendítik. Figyelemre méltó, hogy Zakeus nem a jóvátétel előírt formája szerint jár el (ld. Adatok). A jóvátétel az igazságtalanságot megszünteti, de nem szabadítja meg, nem változtatja meg a bűnöst minden további nélkül. Szigorúan véve persze Zakeus nem is számol le múltjával. Nem intézi el a múltat, hanem elfogadja azt, és megismeri a benne rejlő lehetőségeket. Azt a lehetőséget, hogy másoknak testvére legyen, másokkal jól tegyen. Jézus bizalma által a tönkrement élet is ígéretté válik.

Mindazt, amit Zakeus eddig megismert, tapasztalt, átítatta a bizalmatlanság. Jézus bizalma azonban megmutatta, hogy – szóljon bár minden ellene –, Isten bízik Zakeusban. Jézus teljhatalmának titka abban áll, hogy Zakeust és egész megoldatlan életét, amely tetteiből fakadt és önmagára sújtott vissza, át merte karolni bizalmával, és el merte Istenben méríteni. „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, mert ő is Ábrahám fia”. Ő is egy azok közül, akiknek Isten ígéretei szólnak.

Társtalanná, kitaszítottá vált egy ember – valaki azonban barátként szólt hozzá, vendégségbe ment hozzá. Meghasonlottságában mind mélyebbre süllyedt, próbálta takargatni ezt, de megszüntetni nem tudta – valaki mégis megszólította őt, beszélt neki az igazságról, az élet teljességéről. Ő másokat megfosztott szabadságuktól, önmaga rabjává vált – valaki azonban elfogulatlanul, szabadítóan hozzá fordult. Ő kényszeredett, elidegenedett társa önmagának – valaki odaáll mellé egészen közel, közelebb, mint saját önmaga. Jézus fenntartás-nélküli bizalma így teszi egy másik ember elrontott és tönkretett életét újjá, ígéretessé. Ez a felfedezés, ez a tapasztalat méltán előcsalja a dicsőítő szavakat: „Az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse azt, ami elveszett”.

Bibliaóra

Munkánk viszonylag könnyű megfigyeléssel kezdődik. Megvizsgáljuk, milyen emberi kapcsolatok szövevényében él Zakeus, kikkel, milyen csoportokkal áll kapcsolatban, milyen kapcsolatok játszanak életében fontos szerepet. Ezzel kezdődhet munkánk a bibliaórán. Mérlegeljük, hogy mit hoz Zakeus ebbe a találkozásba, és mi történik vele a találkozás során. Ehhez minden résztvevő komoly együttműködésére szükség van, ezért célszerű csoportokban kidolgozni a témát. A történetet különböző módon közelíthetjük meg, különböző

módszereket alkalmazva. Ezért helyes, ha végül a történettel kapcsolatos felismeréseinket is különböző megfogalmazás-formákban foglaljuk össze.

Témák:

- Megfigyelni és bemutatni Zakeus különböző kapcsolatait
- Feltárni, hogy a Zakeus-történet során hogyan valósul meg a szabadító hatás
- A történettel kapcsolatban új meglátások megfogalmazása és kölcsönös közlése

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Megfigyelni, elképzelni Zakeus kapcsolatait (30 perc).		
Elolvassuk vagy felolvastatjuk a történetet		munkalap a Lk 19,1–10-hez
Megfigyeljük, milyen személyekkel, csoportokkal áll kapcsolatban Zakeus	66-módszer közös megbeszélés	nagy ívpapír, rostirón vagy falitábla
Hogyan viszonyulnak ezek a személyek és csoportok Zakeushoz?	közös megbeszélés	nagy ívpapír, rostirón vagy falitábla
2. Téma: Felfedezni, hogy a Zakeus-történetben hogyan jön létre a szabadító találkozás és milyen hatása van ennek. Megfogalmazni felismeréseinket (60 perc).		
A) csoport		
Levele(ke)t ír Zakeusnak	csoportos megbeszélés: egyénileg v. kettesével; a csoport közös megbeszélése	munkalap a Lk 19,1–10-hez, papír, írószer
B) csoport		
Ellentétes történetet ír: Mi hogyan találkoztunk volna Zakeussal?	csoportos megbeszélés egyénileg v. kettesével; a csoport közös megbeszélése	munkalap a Lk 19,1–10-hez, papír, toll
C) csoport		
a) változat		
Diaképsort állít össze „Az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse azt, ami elveszett” témára	gondolatközlés képekkel	diaképek, vetítő
b) változat		
A szöveg feldolgozása a következő szempontból: Zakeus története alapján a szabaddá válásnak milyen akadályait és pillanatait ismerjük fel?	háromlépés-módszer	munkalap a Lk 19,1–10-hez, papír, toll, nagy ívpapír, rostirón
3. Téma: Közölni egymással a Zakeus-történettel kapcsolatos felismeréseinket, hogy ráébredjünk a szabadító találkozás konkrét lehetőségeire, alkalmaira (30 perc).		
Közreadjuk, amit alkottunk	az egész közösség előtt:	
A) csoport	levelek felolvasása	

B) csoport	az ellentörténet(ek) felolvasása	
C) csoport	közlés képekkel: a csoport beszámol a szabadító találkozás alkalmairól, akadályairól	diavetítő nagy ívpapír
Befejező beszélgetés	közös megbeszélés	
Mi ragadta meg figyelmünket a Zakeus-történetben?		
Összefoglalás:	elmélkedés képről	Zakeus-jelenet képen

Útmutatás a vázlathoz

1. Téma

66-módszer: a résztvevők 6-os csoportokat alkotnak. Az egyes csoportoknak az a feladata, hogy 6 perc alatt átgondolják a témát, milyen személyekkel és csoportokkal áll kapcsolatban Zakeus. Ebben segítenek a munkalapon található adatok, de működhet a fantáziánk is.

A csoport vezetője felkéri a résztvevőket: képzeljék magukat Zakeus helyébe, és gondolják át, mely személyekkel és csoportokkal áll ő kapcsolatban. 6 perc múlva összegezik a felismeréseket.

A gyakorlati végrehajtáshoz ajánlatos két nagy ívpapírt előkészíteni az alábbi felirattal:
Személyek és csoportok, akikkel Zakeus kapcsolatban áll

A kapcsolat jellemző vonásai

Az első ívre felírjuk mindazt, amit az egyes csoportok javasolnak, pl. jerikóiak, rómaiak, beosztottak, megvámoltak, Jézus stb., esetleg maga Zakeus is. A másik íven – a közösségi megbeszélés alapján – jellemezzük ezeket a kapcsolatokat, pl. bizalmatlanság, anyagi érdek, bosszúság, elfogulatlanság stb.

2. Téma

Csoportokban dolgozunk. A csoportlétszám 6–12 közt legyen. Ha a csoport nagysága vagy más ok miatt nem lehet minden ötletet kidolgozni, válogassunk tudatosan. Az A) és a C) csoport feladata talán szokatlan számunkra, de az a tapasztalat, hogy még a gyakorlatlan csoportok esetében is sikeres. Fontos, hogy az órávezető bátorítsa a résztvevőket, hogy ne idegenkedjenek a szokatlan feladattól. A B) csoport feladata (ellentétes történet) is csak úgy célravezető, ha legalább néhány résztvevő szívesen ereszti szabadjára képzeletét és kész arra, hogy egyéni elbeszélést formáljon.

A) csoport: levél (levelek) Zakeusnak

Ehhez az alábbiakat kell előzetesen végiggondolni:

Mi az, ami a történetben leginkább elgondolkoztat engem? Kinek a szemszögéből lehetne Zakeusnak levelet írni (jerikói lakos, vámos-kolléga, Zakeus felesége, én magam, stb.)? Egyenként írunk vagy ketten-ketten egyet?

Indításként egy példa:

Kedves Zakeus!

Nagyon jó foglalkozást választottál! Kényed-kedved szerint kiszedni a pénzt mások zsebéből! Könnyebben aligha juthattál volna szép vagyondhoz. Azt azonban nem tagadhatjuk: bolond lettél volna, ha ezt a lehetőséget elszalasztod.

Azt természetesen nem nagyon tudom elképzelni, hogy vak lennél, miközben anyagi érdekeidet követed. Biztosan megfigyelted néha az embereket, akiktől a vámot követeled: méltatlankodó, zárkózott, gyakran félelemtől remegő, kérő tekintetűket. Lehet, hogy nem vetted ezt észre? Persze, te nyilván a másik oldalt hangoztatod, azt, hogy a vámbér összegét elő kell teremned, amit követelnek tőled. Meg hogy a többiek, akik társultak vállalkozásodhoz, tekintélyes nyereségre számítanak. Tudom, hogy ha nem is győznek meg az ilyen mentegetőzések, egy időre mégis megnyugtathatnak. Hisz túl nehéz lenne meghasonlott életet élni. Gondolom, így nem is meglepő számodra, hogy mások menekülnek tőled, és ha tehetik, elkerülnek. Annál váratlanabban érinthetett, hogy Jézus éppen a te vendéged akart lenni, hogy fenntartás nélkül, elfogulatlanul meglátogatott téged. Hogy nem vádolt, nem tett semmiért szemrehányást, nem méltatlankodott, mint a többiek. Mindez valóban meglepő. Nem is volt szükség arra, hogy többé-kevésbé elfogadható indokaidat előtárd, amelyekkel néha sikerül megnyugtathatnod magadat.

Mégis – remélem, nem haragszol meg! –, attól félek, hogy ígéretedet – annak minden következményével együtt – nem tartottad meg. Ne vedd rossznéven, hogy kissé kételkedem ebben. Igaz, csak azért kételkedem, mert magamban nem bízom: túl jól ismerem magam. De éppen ezért vagyok meggyőződve arról, hogy erre az emberre szükségünk van. Szükségünk van rá, hogy ne meddő mentegetőzésekkel nyugtassuk magunkat folyton, ne vesszünk el ezekben. Hogy a meghasonlottságot, amelyben élünk, ne elkendőzni, hanem megismerni akarjuk, és megszüntetni. És természetesen azért, hogy ne mások kárán éljünk; ne haszonlesőkként, hanem becsületesen.

Szeretettel köszönt

B) csoport: Ellentétes történet

A csoport feladata annak megfogalmazása, hogy mi hogyan közeledtünk volna Zakeushoz (mint jerikóiak, mai önmagunk, stb.). A megbeszélés után a csoport tagjai – egyénileg vagy kettesével-hármasával – átfogalmazzák a történetet úgy, hogy annak lényegi része másként alakuljon: „Hogyan alakulhatott volna másként ez a találkozás?” Az tehát a feladat, hogy a történet befejező részét a jelenlegi ellentétére fordítsuk. Az ilyen kontraszt jó segítség annak felismeréséhez, hogy a Zakeus-történet mennyiben szabadító történet.

Indításként egy példa:

...Kint zúgolódtak az emberek. Zakeus csak hallgatott. A vendég a kinti zajra terelte a beszélgetést. Így szólt: „Nem hallod a lármát és a zajongást az ajtó előtt? Bizony, nem ok nélkül fenyegetőznek. Hallgatásod is bizonyítja, mennyire igazuk van. Aki másat letipor, kihasznál, megcsal, ne csodálkozzék, ha megvetik és gyűlölik!” – „Igen, de...” – „Mit de! Csak ne akarj kimagyarázzkodni. Akiket megkárosítottál, elég világosan beszélnek. Nincs más kiút, mint hogy felhagysz mások kifosztásával. Ne akarj mások rovására meggazdagodni, próbáld meg jóvátenni, amit csak lehet.

Különben soha az életben nem lesz nyugtod.” Zakeus magába roskadva hallgatott. Azután minden maradt a régiben.

C) csoport, a) változat

A dia-elmélkedés célja az, hogy diaképekkel szemléletesen bemutassunk valamely gondolatot. Javasoljuk, hogy ez a gondolat a történet befejező részének mondanivalója legyen. Tapasztalatunk szerint hasznos, ha a gondolatot egészen személyes formában fogalmazzuk meg: „Milyen jó, hogy azért jöttél, hogy megkeresd és üdvözítsd, ami elveszett.” – A képsorozatnak (kép-kommentár) szemléltetnie, értelmeznie kell a gondolatot, végül elvezetnie az istendicsőítéshez: „Milyen jó, hogy azért jöttél...”

A dia-elmélkedést a következő módon készítjük el:

- A csoport vezetője előkészít 10–30 (tetszőleges) dia-képet.
- Minden résztvevő kiválaszt 2 diát, amely szerinte szemlélteti a gondolatot.
- Mindenki bemutatja a többieknek a választott képet és megindokolja választását.
- A bemutatott diákból közösen kiválasztanak 6 képet.
- Minden képhez magyarázó szöveget fogalmaznak.
- A képeket összeállítják abban a sorrendben, ahogyan a közösségnek be fogják mutatni.

A dia-elmélkedés összeállításához olyan diák szükségesek, amelyek nem a kérdéses evangéliumi történetet ábrázolják. Kiválóan alkalmasak az egyéni készítésű képek (természetből, mindennapi életből), nem vallásos témájú felvételek (pl. készen kapható irodalmi és kalandos történetek feldolgozásai), valamint más témájú elmélkedő-sorozatok.

C) csoport, b) változat:

A szöveg feldolgozása a következő kérdés alapján: Milyen akadályai vannak a szabadító találkozásnak, és melyik a megszabadulás pillanata a történetben?

Ajánlatos a háromlépéses módszer követése, amely a következő három lépésből áll:

– Meghatározott ideig mindenki egyedül foglalkozik a történettel, figyelmesen elolvassa, kiemeli a lényeges mozzanatokot (felírja egy lapra, amelyet a többiek is láthatnak), feljegyzi benyomásait, kérdéseit.

– Minden résztvevő elmondja (ha akarja) benyomásait, problémáit a többieknek (egyszerű közlés formájában, visszakerdezés, megbeszélés nélkül).

– Közösen megtárgyalják a szöveget a következő kérdések szerint: Mi az, ami a legnagyobb benyomást tette ránk? Milyen kérdéseket kell tisztázni? Mit fogunk elmondani az egész közösség előtt?

A megbeszélés végeredményeként nagy ívpapírra felírjuk válaszunkat a kezdő témafelvető kérdésre.

3. Téma

a) A csoportmunka eredményeinek bemutatása az egész közösség előtt. A bemutatás az A – B – C csoportok sorrendjében történik, így a következő gondolatmenet alakul ki:

– A Zakeussal való párbeszéd különböző formái – a szabadító találkozás kontrasztja – a szabadító találkozás öröme.

b) Összefoglalás

Mindenki által jól látható helyre kifüggesztünk egy Zakeus-jelenetet ábrázoló képet. Egy ideig mindenki csöndben szemléli és elmélkedik. Végül egy-két csoportvezető összefoglalja a közösség alapvető felismeréseit a szabadító találkozással kapcsolatban.

II. Váratlan találkozás. Jézus Simon házában (Lukács 7,36–50)

Alapgondolat

A véletlen eseményekben néha olyan fontos dolog történik velünk, aminek jelentőségét nem is sejtjük. Valakivel találkozunk, erről-arról beszélünk vele, megismerünk valakit – és közvetve megismerjük saját életszemléletünket. Az élethez való hozzáállásunktól, „világképüinktől” függ – amelyet állandóan önmagunkban hordozunk –, hogy hogyan vesszünk részt a különböző találkozásokban. Hogyan vesszük fel a kapcsolatot valakivel, akivel elintéznivalónk van? Mennyire figyelünk rá? Mit keresünk valójában másoknál: elismerést, igazolást, rokonszenvet, megismerést? Nyitottak vagyunk-e, hogy valamit mondhassanak nekünk? Hogyan beszélgetünk? A Lk 7,36-50-ben található elbeszéléssel foglalkozva ilyen kérdésekre figyelünk. Látni fogjuk, hogy a „mindennapi”, néha talán váratlanul adódó találkozások során is formát ölthet, kifejtheti éltető erejét Isten örömhíre, ilyen esetekben is befolyásolhatja, megváltoztathatja életünket. Ezekben a helyzetekben mutatkozik meg igazán, hogy elfogadtuk vagy visszautasítottuk-e az evangéliumot, – sokkal inkább, mint a templomok padjaiban.

Szöveg: Lukács 7,36–50

³⁶ Egy farizeus meghívta, hogy egyék nála. Betért hát a farizeus házába és asztalhoz ült.

³⁷ Élt a városban egy rosszhírű nő. Amikor megtudta, hogy a farizeus házában van vendégségben, alabástrom edényben illatos olajat hozott. ³⁸ Megállt hátul a lábánál és sírva fakadt. Könnyeit Jézus lábára hullatta, majd hajával megtörölte, elárasztotta csókjaival és bekente illatos olajjal. ³⁹ Amikor ezt a farizeus házigazda látta, így szólt magában: „Ha próféta volna, tudná, hogy ki és miféle az, aki érinti: hogy bűnös nő.”

⁴⁰ Jézus akkor hozzá fordult: „Simon, mondanék neked valamit.” Az kérte: „Mester! Hát mondd el!” ⁴¹ „Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dinárral tartozott neki, a másik ötvennel. ⁴² Nem volt miből fizetniük, hát elengedte mind a kettőnek. Melyikük szereti most jobban?” ⁴³ „Úgy gondolom, az, akinek többet elengedett” – felelte Simon. „Helyesen feleltél” – mondta neki. ⁴⁴ Majd az asszony felé fordulva így szólt Simonhoz: „Látod ezt az asszonyt? Betértem házádba s nem adtál vizet a lábamra. Ez a könnyeivel áztatta lábamat, és a hajával törölte meg. ⁴⁵ Csókot sem adtál nekem, ez meg egyfolytában csókolgatja a lábam, amióta csak bejött. ⁴⁶ Azután a fejem sem kentek meg olajjal. Ez meg a lábamat keni illatos olajjal. ⁴⁷ Azt mondom hát neked, sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett. Akinek kevés bűnét bocsátják meg, az csak kevésbé szeret.” ⁴⁸ Azután így szólt az asszonyhoz: „Bűneid bocsánatot nyernek.” ⁴⁹ A vendégek összesúgtak: „Ki ez, hogy még a bűnöket is megbocsátja?” De ő ismét az asszonyhoz fordult: ⁵⁰ „A hited megmentett. Menj békével!”

Adatok

Az étkezés jelentősége a zsidóknál

Simon meghívásának jelentőségét csak akkor értjük meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy az akkori zsidóság körében milyen volt az étkezés, a lakoma társadalmi és vallási szerepe. Asztalvendégül csak olyan embert hívtak meg, akinek meg voltak győződve

becsületességéről, vallásosságáról. Az asztalközösség ugyanis egyet jelentett az Isten előtti közösséggel.

A közös étkezést szentnek tekintették. Ezért imádkoztak előtte és közben, ezért kellett számos előírást megtartani az ételek kiválasztásánál, előkészítésénél, az étrend összeállításánál. Mindez vallásos, kultikus eseménnyé tette az étkezést. A zsidók még ma is étkezésre hívják meg azokat, akikkel elmélyült beszélgetést kívánnak folytatni.

Farizeus

A vallásos zsidó közösség egy csoportja „farizeus”-nak, „elkülönült”-nek nevezte önmagát. Úgy tűnik, ez a csoport Jézus idejében is igen nagy befolyással volt az egész zsidó népre. Mai kifejezéssel élve világiak vallási mozgalmának nevezhetnénk ezt a csoportot. Sok írástudó is csatlakozott hozzájuk. Valószínűleg ők képezték a vidéki zsinagógák közösségében is az istenfélők, a buzgó vallásos zsidók derékhadát. Testvérületekbe tömörültek. A jelentkezőknek próbaidőn kellett átesni, majd amikor felvételt nyertek a farizeusi közösségbe, kötelezték magukat arra, hogy a tisztasági előírásokat a legszigorúbban megtartják, és pontosan megfizetik a tizedet a Templom számára. A szabályok, amelyeknek megtartására ígéretet tettek, a folytatásai, alkalmazásai, szigorított formái voltak a zsidó Törvénynek, amely Mózes öt könyvében található. Mindezzel az volt a céljuk, hogy általuk létrejöjjön az új, Istennek tetsző nép.

Az evangéliumokban többnyire Jézus ellenfeleiként szerepelnek. Az teljesen valószínű, hogy Jézus gyakorta találkozott farizeusokkal, hiszen az ország egész területén jelen voltak a mozgalom tagjai. Arról sem szabad azonban megfeledkeznünk, hogy az evangélium szövegét sok esetben annak a szembenállásnak a jegyében fogalmazták meg később, amely az egyház életének első évtizedeire kifejezett ellenségeskedéssé fajult Jézus követői és a hithű zsidók (farizeusok) között. Hogy Jézusban még nem volt ilyen egyértelműen elutasító magatartás a farizeusokkal szemben, éppen jelen szövegünkben is kitűnik: Jézus vendégségbe megy farizeus ismerősehez.

Bűnös

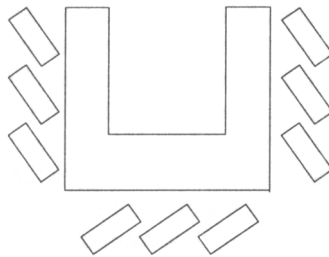
A zsidóság körében, aki nem a Törvény előírásai szerint élt, bűnösnek számított. Minthogy pedig a Törvény az élet külső, látható vonatkozásait is szabályozta, mint például a szombat megünneplésének módját, az ember számára megengedett kapcsolatokat, stb., könnyen meg lehetett ítélni, hogy ki tartozik a „bűnösök” közé: csak meg kellett figyelni az emberek magatartását, sőt néha elég volt azt tudni, hogy valakinek mi a foglalkozása. Így például a szűcsök, házalók és a pásztorok eleve bűnösöknek számítottak, a vámosok és prostituáltak hasonlóképpen. Valószínű, hogy az asszony, aki bejött a farizeus házába, közismert prostituált volt. Jézus magatartása szokatlan, mert nem kora társadalmának mércéje szerint ítélt, sőt a „bűnösöket” éppúgy igyekszik megnyerni ügyének, mint az „igazakat”. Egy szöveg sem említi az asszony nevét. Az evangéliumokban semmi támpont nincs arra vonatkozólag, hogy ez az asszony azonos lenne Magdalai Máriával (Lk 8,2), az asszonnyal, aki Betániában, a leprás Simon házában drága olajjal öntözte Jézus fejét (Mk 14,3), vagy Máriával, Márta és Lázár testvéreivel (Jn 12,3). Nem vitatjuk azonban, hogy történetünk irodalmi összefüggést mutat a betániai megkenés történetével (Mk 14,3–9p).

Kenet alabástrom tégelyben

Az alabástrom tégely, amelyet az asszony ajándékba hoz, mirhát tartalmaz. Ezt az olajat a terebintusfa egyik fajtájának nedvéből készítették. Abban a korban ritka és drága illatszernek számított.

Zsidó étkezési szokások

Simon és az asszony szembeállításából arra következtethetnénk (44–46. v.), hogy a vendéglátó farizeus udvariatlan, tiszteletlen volt Jézussal szemben. Elmulasztotta érkezéskor a lábmosást, nem adott köszöntő csókot, frissítő olajat sem a vendég fejére. Ez a vélemény azonban nem helytálló. Simon egészen szabályosan fogadta a vendéget. Az igaz viszont, hogy több figyelmességet is tanúsíthatott volna. Előkelőbb házaknál olyan esetben mosta meg a szolgálta a vendég lábát, ha az hosszabb útról érkezett. A csókkal való köszöntés annak a jele volt, hogy a vendéglátó nagyon tiszteli vendégét, vagy igen közeli jó barátja. Nem volt minden esetben kötelező az sem, hogy a vendégnek olajat adnak, amellyel bedörzsöli fejét, arcát, nyakát, hogy felfrissüljön. (Az olajat általában vízzel jól felhígítva használták. Tartós frissítő hatása volt.) Jézus azzal, hogy Simon magatartásával szembeállítja az asszonyét, nem tesz szemrehányást vendéglátójának, hogy udvariatlan volt. Inkább arra akar rámutatni az összehasonlítással, hogy ebben az asszonyban mennyivel több szeretet és hála van, mint Simonban.

Az ünnepi étkezést ebben a korban már a zsidók is úgy rendezték, mint a görögök és a rómaiak: nem ültek az asztalnál, hanem feküdtek. Az alacsony asztal körül fekvőhelyek (párnák, szőnyegek) voltak körben, az asztal három oldalán. A vendégek ezekre telepedtek. Az asztal negyedik, szabad oldalán adták fel az ételt. Evés közben az emberek féloldalt feküdtek, bal karjukra könyököltek, jobb karjukkal ettek. Így az asszony „hátról” közeledett Jézushoz, bárhol helyezkedett is el Jézus a vendégek között.

Próféta

Az Újszövetség Jézust gyakran prófétának nevezi (Mk 6,15; Mt 21,11; Lk 7,16; 24,19). Ez a szó régebben olyan, vallási szempontból kiemelkedő személyiségek megjelölésére szolgált, akik Istennel közvetlen kapcsolatban álltak, Isten megbízásából a történelmi eseményeket értelmezték. A prófétának tudnia kellett az emberek szívében is olvasni (vö. Lk 7,39 és Jn 4,19). Prófétának nevezték a várt Messiást is: a végidő prófétájának. A kor meggyőződése szerint a Messiás Mózeshez és Illéshez fog hasonlítani, de jelentősége felülmúlja azokét (vö. Jézus színeváltozása, Lk 9,28–36).

Bűnbocsánat

Könnyű felismerni, hogy a bűnbocsánat fontos szerepet játszik ebben az elbeszélésben. A „bűnös nő” megtudta Jézustól, hogy Isten nem tekint többé bűnös múltjára, hanem elfogadja őt és új élettel akarja megajándékozni. Itt azért jön Simon házába, mert ki akarja fejezni Jézus iránti háláját. Nehezebben érthető a 47. és 48. vers. Bár Jézus a 48. versben azt mondja: „Bűneid bocsánatot nyernek”, ezt nem úgy kell értenünk, hogy az asszonynak mindaddig várnia kellett a bűnbocsánatra és csak most nyeri el azt. Jézusnak ez a kijelentése csak végső bizonyossággal szolgál arról, ami már megtörtént. Heinz Schürmann, a világhírű szentírásmagyarázó így értelmezi ezt: „A leírás mély értelmű hallgatással mondja el azt, hogy Jézus

kedvét találta az asszony szeretetében és egészen elfogadta őt. Befejezésül a feloldozást szavakba önti.”

De mi a konkrét összefüggés az asszony mély, őszinte szeretete és a bűnbocsánat között? Valószínűleg így kell elképzelnünk a dolgot: Egy korábbi alkalommal, amelyre jelen történetünk kifejezetten nem utal, az asszony úgy érezte, hogy Jézus megszólítja és elfogadja őt. Mivel ez nagy örömmel töltötte el, most hivatlanul beállít a vendégség közepette, hogy kimutassa Jézus iránt háláját és szeretetét. Bizalmát és szeretetét egészen közvetlen módon fejezi ki, minden tartózkodás nélkül. A fenntartás nélküli szeretet megnyilvánulásával egyidőben megvalósul a bűnbocsánat. „A kegyelemből adott bocsánat szeretetet szül, de nem csak azt: az elnyert bocsánatnak is szeretetté kell változnia, hogy az ember továbbra is bizonyos lehessen a megbocsátás felől” (H. Schürmann). Ezért mondja Jézus a 47. versben Simonnak: „Sok bűne bocsánatot nyert, mert (most irántam) olyan nagy szeretetről tett tanúságot.”

Magyarázat

Irodalmi összefüggések Lukács evangéliumában

Ez a szép elbeszélés Jézus és Simon beszélgetéséről Lukács evangéliumának abban a fejezetében található, amelyet Heinz Schürmann kommentárjában a következő címmel látott el: „Elválás és választás.” A 7. fejezetben Lukács a Beszédgyűjteményből merít néhány részletet, így a kafarnaumi százados történetét (7,1–10) és Jézus szavait Keresztelő Jánosról (7,18–35). („Beszédgyűjtemény”, tudományos nevén Redequelle: az evangéliumok előtt már létező írásos gyűjtemény Jézus beszédeiből. Valószínűleg Lukács is, Máté is használta.) Mindezt azonban Lukács kiegészíti két elbeszéléssel, amely még ezenkívül rendelkezésére állott: egy feltámasztás-történettel (naimi ifjú, 7,11–17) és egy találkozás-történettel (találkozás Simonnal, 7,36–50). Így a következő gondolatmenetet alkotja meg és domborítja ki: Jézus – Isten nevében – felkarolja a pogányokat (százados), a szegényeket (naimi özvegy) és a bűnösöket (bűnös asszony). Izrael vallási vezetői viszont, – mindenekelőtt a farizeusok –, elzárkóznak Jézus tanítása és jótettei elől (vö. 7,29–35), így elszalasztják az üdvösség lehetőségét, amely előttük is nyitva állt (7,36–50).

A történet felépítése

Érdeemes megfigyelnünk a következőket: Hogyan épül fel a jelenet? Milyen módon jön létre a kapcsolat a szereplők között? Milyen feszültségek érezhetők? – Ezenkívül megfontoljuk az alábbiakat: Mi játszódik le a résztvevők lelkében? Hol alakulhatott volna másként a történet?

A találkozást, amely most vizsgálatunk tárgya, legjobban úgy tudjuk áttekinteni, ha azt rész-történetekre bontjuk. Az egyes résztörténetek főszereplői a résztvevők, akik megjelennek, találkoznak vagy visszahúzódnak. Ez a tagolás azt a célt szolgálja, hogy a találkozás-történetben fellelhető személyes kapcsolatok bonyolult rendszerét tisztán feltárjuk. Így kevésbé valószínű, hogy valamely jelentéktelen mozzanat eltereli figyelmünket a lényegestől. Mindez jó kiindulás lesz ahhoz is, hogy nagyobb személyes érdekkel foglalkozzunk az elbeszélés szereplőivel, magatartásukkal, cselekedeteik indítékaival. Javasoljuk a következő tagolást:

1. *Bevezetés* (36. v.): A jelenet (étkezés) és a főszereplők bemutatása (vendéglátó: Simon; díszvendég: Jézus).

2. *Váratlanul felkeresi Jézust egy asszony (37-38. v.):* Meghívás nélkül egy asszony érkezik, aki ráadásul városszerte ismert bűnös életéről. Odamegy Jézushoz és egészen mély és közvetlen szeretetét kifejezésre juttatja.

3. *A vendéglátó véleményt nyilvánít az esetről (39. v.):* ő, aki ismerni véli az asszonyt, az asszony megjelenése, magatartása alapján – és Jézus magatartása alapján – módosítja Jézusról alkotott véleményét (gondolatban).

4. *Jézus meg akarja magyarázni a dolgot a vendéglátónak (40-47. v.):*

a) A beszélgetés első fordulóját: Jézus elmond egy példabeszédet, hogy megmagyarázza Simonnak, hogyan viszonyulnak ők hárman egymáshoz. Simon érti is, nem is (40-43. v.).

b) Második forduló: Jézusnak nyiltabban kell beszélnie: összehasonlítja Simon és az asszony magatartását (44-47. v.).

5. *Jézus az asszonyhoz fordul (48-50. v.):* végleg tisztázza az asszony új helyzetét. Megmutatja a jelenlévőknek, hogy helytelen az a kép, amelyet az asszonyról alkottak. Lehetőséget ad nekik arra, hogy új módon gondolkozzanak és cselekedjenek.

Találkozások Simon házában

1. Amit az elbeszélő kiemel

A Lk 7,36–50 nem beszél el mindent részletesen, ami Simon farizeus házában az étkezés folyamán lejátszódott. Az elbeszélő lehatárolja mondanivalóját azzal, hogy a történetekből viszonylag keveset mond el, azt, aminek ő különös jelentőséget tulajdonít. Ha a dolgot végiggondoljuk, nem nehéz megállapítanunk, mi mindenről hallgat. Semmit sem ír pl. a vendégek érkezéséről, azok köszöntéséről, a vendégek lelkiállapotáról, elvárásairól. Nem tesz említést a sokatmondó pillantásokról, amelyeket a jelenlévők váltanak, amikor Jézus, a díszvendég megérkezik, nem szól arról, mi történt azután, hogy az asszonnyal való beszélgetés váratlan epizódja lejátszódott az asztaltársaság szeme láttára. az elbeszélő tudatosan válogat. A jelenetet és a szereplőket csak röviden mutatja be. A szereplőket éppen csak annyira jellemzi, hogy érthető legyen az olvasó számára, amit tesznek és beszélnek. A többi részlet nem érdekli. Egyedül arról értesülünk, amit a kiválasztott résztvevők egymás között beszélnek. Éppen ezért mi is főleg arra fogunk figyelni az elbeszélés tanulmányozása során, hogy miről és hogyan beszélnek az itt találkozó személyek. De mi lehet az oka annak, hogy az elbeszélőt éppen ez a beszélgetés érdekli, miért hallgat az előzményekről, a többi részletről, a folytatásról?

2. Feszültségek, ellentétek

Azáltal, hogy az elbeszélő a ténylegesen elbeszélte részleteket kiemeli, elmondja, az olvasót tulajdonképpen az esemény során érezhető ellentétek, feszültségek kellős közepébe állítja, ahol magának az olvasónak is döntenie kell, állást kell foglalnia. Ezért hagy ki a szerző minden olyan részletet, amely azt az érzést kelthetné, hogy a leírt jelenet egyszeri, régmúlt esemény. Így az olvasó könnyebben ráébredhet arra, hogy Simon és Jézus személyében két világ ütközik össze, amely az emberek között szüntelen szemben áll egymással. Az olvasónak fel kell fedeznie ezt az állandó ellentétet, és saját álláspontját, magatartását hozzámérni az ábrázolt magatartásokhoz, felfogásokhoz.

Simon felfogása

Eltökélt hit

Simont farizeusként mutatja be a történet. Így tehát ő a zsidó népen belül ahhoz a szervezett kisebbséghez tartozik, amely a hagyományos vallást, vallási gyakorlatot komolyan veszi. Ez abban az időben sem volt magától értetődő. Az ország népe nehéz időköt élt át. A Palesztinában élő zsidóság nem volt egységes. Megalkudott a helyzettel, engedményeket tett a megszálló hatalomnak. Mások a hellenista görög kultúra hatása alatt álltak. A felsőbb köröket csak a hatalom és a gazdagodás érdekelte. A néptömeget ide-oda rángatták: sokan megkeseredtek a kizsákmányolás, elnyomás hatására. Különböző földalatti mozgalmak vallási, nacionalista jelszavakkal lázadásra ösztönöztek. A mózesi törvények megtartását a legtöbben többé-kevésbé elhanyagolták. Ebben a felfordult világban a farizeusok olyan magot képeztek, amely eltökélte, hogy igazi zsidó életet él. Alapvetően az Isten által adott Törvényre támaszkodtak, amely a jól bevált gyakorlat és neves törvénytánítók útmutatásai szerint a mindennapi élet apróságaiiban is eligazítást adott.

Tiszta helyzet

Simon ismeri az asszonyt. Tudja, hogy bűnös nő, ilyen értelemben pontos helye van Simon világában. A kérdés el van döntve, több figyelmet nem is érdemel. Azok közé az emberek közé tartozik, akik kizárták magukat a tisztességes emberek világából, akik magatartásukkal állandó veszélyt jelentenek a társadalom még egészséges része számára. Csak az segít, ha a leghatározottabban elhatároljuk magunkat tőlük.

Isteni rend

Óvakodnunk kell az elhamarkodott ítéletektől. Simon nem nyárspolgár, aki előtt a látóhatár a kertkerítésnél végződik. Meggyőződése, hogy felfogása összhangban áll az Istennel, a teremtés rendjével. „Simon számára Isten a káosz, a rendtlenség nagy ellenfele, és egyben azon emberek barátja, akik arra szövetkeztek, hogy a Törvényben foglalt üdvös rendelkezéseket követve emberhez méltó, értelmes életet éljenek” (K. Schäfer, *Zu Gast bei Simon*, 49. o.).

Jézust, aki talán csak néhány napja érkezett a városba, asztalához hívja, mert tudni szeretné, hogyan vélekedjék róla. Azon hagyományok szerint, amelyeket tisztel és követ, várható, hogy Isten időnként megbízottakat küld népéhez, hogy az ő nevében valami fontosat elintézzon a világban. Talán Jézus is ilyen próféta? Illik-e az ő koordinátái közé, vagy rá is úgy kell tekinteni, mint újabb veszélyre, amely ellen küzdeni kell?

Hogyan látja Jézus a világot

Nagyobb mozgási szabadság

Látható, hogy Jézusnak kevésbé kell a hagyományos rendhez, elismert tekintélyekhez igazodnia, mint Simonnak. Nincs szüksége arra, hogy állandóan elővigyázatos legyen, hogy gondolkodásmódját, cselekedeteit újra és újra igazolja. Nyilvánvaló, hogy nagy a mozgási szabadsága. Asztalnál ülhet Simon farizeussal és társaival, és közben a legkevésbé sem zavartatja magát, amikor egy közismert bűnös asszony hálájának, szeretetének jeleivel elhalmozza. Jézus „világa” egészen másként néz ki, mint Simoné.

Testvérek lenni

Jézus abban a példabeszédben, amelyet Simonnak elmond, rámutat, hogy az emberekben sokkal több közös van annál, mint azt általában tudomásul vesszük. Nem szabad olyan határozott, éles határvonalat szabni közöttük: jók és rosszak között, de még a jobbak és rosszabbak között sem; az igazak és törvénszegők, tanultak és tanulatlanok, hívők és nem hívők között sem. Mert a szabályok, amelyek szerint mindezt meg szokás ítélni, felülvizsgálatra szorulnak. Osztályoznak ugyanis és lehatárolnak ott is, ahol még minden nyitott, így elzárják az utat az elől, ami még lehetséges. Ha Isten kész gyermekeinek tekinteni a gonosz embereket is, nem volna-e helyénvaló, hogy embertársaik is testvéreiknek tekintsék őket?

Isten lehetőséget ad

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy Jézus szemében minden ember egyformán szürke, vagyis hogy ne lenne fontos, mit tesz valaki. De Jézus szerint a világ tele van számtalan lehetőséggel, amelyet Isten ad az ember számára. Csak az a fontos, hogy ezt mindenki felismerje és megragadja. Az asszonynak magának nincsenek már illúziói önmagával kapcsolatban, de íme felfedezi, hogy mégis elfogadják őt, megbocsátanak neki. Ez ösztönzi őt arra, hogy Jézus iránt kifejezésre juttassa háláját, aki őt erre a felismerésre segítette. Most már ő is el tudja fogadni önmagát, tud újra kezdeni, tud új ember lenni. Jézus Simonnál azt szeretné elérni, hogy ő is tanuljon meg így nézni az asszonyra, hogy felfedezze azt, ami őt az asszonyhoz fűzi. Neki is tudnia kell örülni és hozzá hasonlóan szabadnak lenni. Mert Jézus világa az a világ, amelyben Isten a lezárt, leterhelt, kétes embereket elfogadja, lehetőséget ad nekik arra, hogy mindent újrakezdhessenek önmagukkal, környezetükkel kapcsolatban, és ezáltal egymás testvérei legyenek. Ez a világtkép áll szemben elbeszélésünk során a gondolkodás azon szilárd rendjével, amelyet Simon képvisel.

3. Jézus, Simon és az asszony, mint beszélő felek

Az előzőkben rámutattunk, hogy ebben az elbeszélésben két különböző világtkép áll szemben egymással. Az összeütközés a beszélgetésben játszódik le. Vajon a szereplők megnyilatkozásának módja, ahogyan egymáshoz beszélnek, jellemző velejárója-e annak az életformának, magatartásnak, amelyet képviselnek? Megéri-e a fáradságot, hogy figyelmünket a kifejezésmódra irányítsuk – esetleg önmagunkra is?

Simon kifejezésmódja

Simon keveset beszél. Ha beszél is, csak önmagával beszél. Amikor az asszony étkezés közben hirtelen megjelenik a vendégek között és odatörekszik Jézushoz, Simon hallgat. Nem szólítja meg az asszonyt, nem kéri tőle számon viselkedését, nem megy oda hozzá, hogy szelíden vagy akár durván kitessekelje. Sőt úgy tűnik, még gondolatban sem foglalkozik vele. Az asszony az ő szemében nem jön számításba. Tudja, hogy bűnös, és a dolog el van intézve.

Figyelme egészen Jézusra irányul. Éberén figyel, hogyan viselkedik Jézus ebben a kritikus pillanatban. Az asszony megjelenése tulajdonképpen igen jó alkalmat szolgáltat számára ahhoz, hogy Jézust lemérje. Jézus nem utasítja el az asszonyt, sőt a lábát sem húzza el, hogy legalább így akadályozza meg az asszony tevékenységét. Szó nélkül, fenntartás nélkül jóváhagyja, amit tesz. Simon figyel mindezt, és véleményt alkot Jézusról.

Jellemző, hogy Simon Jézushoz sem szól. Megkérdezhetné Jézustól, miért engedi meg mindezt. Felvilágosíthatná őt az asszony kiléte felől. Megmondhatná neki, mi az, ami őt

zavarja. De nem teszi, mert ő inkább képet akar alkotni magának Jézusról. Megvannak a maga elképzelései arról, hogyan kellene Jézusnak viselkednie, ha valóban Isten küldötte volna. Mivel Jézus másként viselkedik, a dolog egészen világos: lehetetlen, hogy Jézus próféta legyen. Simon úgy viselkedik, mint egy ellenőr, aki eleve pontosan tudja, mi a helyes megoldás. Mivel ismeri az előírásokat, és célja az, hogy azoknak érvényt szerezzen, kimondja az ítéletet, mint valami bíró. Nem véletlen, hogy Jézussal nem beszél az esetről. Ez ugyanis kínossá, sőt veszedelmessé válhatna számára. Jézus bizonyára kérdezgetni kezdené őt. Esetleg arra kényszerülne, hogy feltárja ítélezésének szempontjait; vagy igazolja azokat. Jézus talán még meg is kérdőjelezné álláspontját. Ezért inkább hallgat, és magában mérlegel. (Megjegyzés: Az asszony távozása után valószínűleg készséggel beszélgetne jelentéktelen, mindennapi dolgokról.)

Jézus kifejezésmódja

Jézus nem szólítja meg az asszonyt, amikor megjelenik. Egyszerűen hagyja, tegye, amit akar. Az a tény azonban, hogy nem utasítja vissza az asszony közeledését, szavaknál is világosabban mutatja, hogy megérti, elfogadja az asszonyt.

Párbeszédre való készség

Ugyanakkor azonban Simonhoz fordul: „Simon, szeretnék neked mondani valamit.” Jézus beszélgetést kezd, mégpedig olyan formában, hogy figyelmet keltsen. A mód, ahogyan a beszélgetést elkezd, mutatja: azzal próbálkozik, hogy Simonnal valami fontosat tisztázzon. Miután Simon udvarias formában kifejezi, hogy kész meghallgatni Jézust („Mester, kérlek, beszélj!”), Jézus egy történetet mond el.

Tanítás példabeszéddel

Jézus nem vet semmit Simon szemére, nem tart neki erkölcsi prédikációt, nem is kényszeríti őt arra, hogy védje álláspontját. Ehelyett elmond egy (látszólag) egészen egyszerű történetet a mindennapi, gazdasági életből. A történet két adósról szól, az egyik kisebb, a másik nagyobb összeggel tartozik ugyanannak a hitelezőnek. Mivel egyik sem tud fizetni, a hitelező mindkettőnek elengedi a tartozást. Ezek után hogyan viszonyul a bankárhoz az egyik, és hogyan a másik? – A történettel Jézus egyszerű megoldandó feladatot tár Simon elé, Simon szabadon dönthet és igazolhatja álláspontját.

Simon természetesen azt a megoldást választja, amely kézenfekvő: az szereti jobban a hitelezőt, aki nagyobb összeggel tartozott, hisz ő tartozik neki nagyobb hálával. „Igazad van, – mondja Jézus, – helyesen válaszoltál.”

Itt tulajdonképpen vége is szakadhatna az elbeszélésnek. De Jézus folytatja a beszélgetést: ezzel elkezdődik a párbeszéd második része. Nyilvánvaló, hogy Simon nem vette észre, hogy az elmondott példa milyen szoros összefüggésben áll az adott helyzettel és vele, saját magával. Jézus a példabeszéddel tulajdonképpen már fel is épített egy hidat. Tapintatosan eléje tartott egy tükröt. Ebben a tükörben meg lehetett volna látni a jelenlevőket, még hozzá egészen meglepő elrendezésben. A farizeus észrevehette volna, hogy neki és az asszonynak sok közös vonása is van. Simon azonban nem látta meg a tükörben lévő képet. Nem jutott a megfelelő belátásra: ennyire nem képes „lesüllyedni”.

Jézusnak tehát világosan kell beszélnie. Beszélni kezd az asszonyról, összehasonlítva őt Simonnal.

Mások ügyvédje

Figyelemreméltó, hogy Jézus a beszélgetésnek sem az első, sem a második részében nem védelmezi önmagát, hanem az asszonyt. Simon tulajdonképpen arra kíváncsi, vajon Jézus a végidő prófétája-e vagy sem. Jézus viszont arról kezd beszélni neki, hogy mi történt Isten és az asszony között, és hogy ez őrá, Simonra is mennyire vonatkozik. A farizeus nem az ő teológiai problémájára kap választ, hanem arról értesül, hogy mi is történik, amikor egy ember valóban megtapasztalja Istent. Jézus közben bizonyára össze is zavarja elképzeléseit, mert szavai nem igazolják azokat a régi, jól bevált fogalmakat, amelyek Simonban élnek a prófétáról, a bűnös nőkről. Ehelyett kérdéseivel, megjegyzéseivel arra készíti őt, hogy ő változtassa meg elképzeléseit.

Az asszonyhoz kifejezetten csak az utolsó részben (48-50. v.) fordul Jézus. Mindenki hallatára kinyilvánítja, ami vele történt: elnyerte bűnei bocsánatát. Újra bízhat Jézusban, Istenben, önmagában. Új emberré válhat.

Nem meglepő, hogy Simon barátai vitatkozni kezdenek Jézus kijelentéseiről. Hogy mire jutnak, nem tudjuk. Mindenesetre jellemző, hogy egymással beszélnek róla és nem Jézussal.

Az asszony kifejezőmódja

Az elbeszélés szerint az asszony az egész esemény folyamán egyetlen szót sem szól. Önmagát mégis kifejezi, mégpedig olyan tökéletesen és világosan, mint talán soha máskor. A tetteivel beszél. Biztos, hogy Jézussal máskor is találkozott már. Akkor rájött, hogy többé nem rabja múltjának, bizalmat nyerhet, új életet kezdhet. Most tehát azért jött Simon házába, hogy Jézusnak köszönetet mondjon. Ajándékol egy kis tégely drága olajat hozott, hogy megillatosítsa Jézus lábát. Amikor odaér Jézus közelébe, erőt vesz rajta a sírás, és hirtelen nem tud mást csinálni: a férfiak szeme láttára kibontja haját, és azzal törli le könnyeit Jézus lábáról. Csak ezután teszi végre azt, amiért tulajdonképpen jött: megkeni, megcsókolja Jézus lábát – semmi másra nem figyelve, egészen magafeledten. Nem a szavak nyelvét beszéli. Amit tesz, egész lényéből fakad, és szavak nélkül, keresetlenül kifejezésre juttatja – önmagát. „Amíg az asszony mindezt végrehajtja, egyáltalán nem figyel a környezetre. Teljesen azonosul azzal, amit tesz. Nem játszik, hanem teszi, amit tesz” (K. Schäfer, *Zu Gast bei Simon*, 28. o.).

Biblióra

Ezzel az elbeszéléssel azért foglalkozunk, hogy világosan megismerjük a három főszereplő egymáshoz való, kölcsönös kapcsolatát, és azt a módot, ahogyan ők ezt kifejezésre juttatják.

Ezért témáink a következők lesznek:

1. Megismerni a Lk 7,26–50 szövegét és benne a szereplőket
  - A) változat
2. Kidolgozni a szereplők kapcsolatait és konfliktusait
3. Összehasonlítások segítségével jellemezni a szereplők kifejezőmódját
  - B) változat
2. A Lk 7,36–50 szövegéhez eltérő történetet fogalmazni
3. Az eltérő történetek szereplőinek megnyilatkozásait összevetni a Lk 7,36-50-ben szereplő személyekével

a) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Megismerni az elbeszélést, a három szereplőt (10 perc).		
Az óravezető elmondja a Lk 7,36-50-ben található történetet. Közben kitérhet néhány adatra is, rámutathat az elbeszélés tagozódására.		
A) változat		
2. Téma: Feldolgozni a szereplők közti kapcsolatok, ellentétek rendszerét (70 perc).		
A szöveg feldolgozása a következő kérdések alapján – Mi játszódik le két-két személy között? – Milyen felfogások találkoznak egymással? – Az egyes szereplők hogyan viselik a feszültségeket?	Csoportmunka (40 perc) legalább három csoport: a megadott kérdések alapján mindegyik tanulmányoz egyet az alábbi 3 szereplő-páros közül: Jézus – Simon Jézus – asszony Simon – asszony	Munkalap a Lk 7,36-50-hez
Az eredmények ismertetése Az óravezető összefoglalja, kiegészíti az elmondottakat	az egész közösség	(diaszkóp) tábla, nagy ívpapír
3. Téma: A szereplők kifejezőmódjának tanulmányozása összehasonlítással (30–40 perc).		
Összeállítjuk, mikor melyik ember szokott úgy vélekedni és beszélni, mint Simon, az asszony, Jézus	Csoportmunka (20 perc): mindegyik csoport jellemzi a három közül egy szereplőnek a kifejezőmódját, felfogását azzal, hogy az adott félmondatokat kiegészíti	nagy ívpapír (vagy diaszkóp) ráírt félmondatokkal, íróeszköz
Bemutatás	az egész közösség előtt	(diaszkóp) tábla, ívpapír
B) változat		
2. Téma: Történet-változatok írása a Lk 7,36-50-hez (45 perc)		
A kiscsoportok feladata, hogy a történet 2. részéhez („Jézus meg akarja magyarázni a helyzetét a vendéglátónak”) egy-egy lehetséges változatot írjanak	Csoportmunka	Munkalap a Lk 7,36-50-hez
3. Téma: Összevetni a szereplők magatartásmódját, viselkedését a Lk 7,36-50-ben és a történet-változatokban (kb. 45 p.)		
Ismertetni az egyes történetváltozatokat	az egész közösség előtt elmondani vagy felolvasni	

Összehasonlítani, megbeszélni a szereplők magatartásmódját, viselkedését az evangéliumi történetben és a történetváltozatokban	az egész közösség	Falítábla, nagy ívpapír, (diaszkóp)
Befejezés: Esetleg felolvasunk egy alkalmazott változatot a Lk 7,36-50-hez, például azt, amelyet az alább közlünk, ld. b).		

b) Útmutatás az óravázlathoz

A) változat, 3. Téma

A félmondatok, amelyeket a résztvevőknek ki kell egészíteniük (miután ívpapírra felírtuk), lehetnek a következők:

„Jézus úgy beszél, mint aki...”

Ezt például az alábbi módon egészíthetjük ki:

- ... azonnal átlátja a helyzetet
- ... akit nem korlátoznak emberi szempontok
- ... véleményét nem erőszakolja rá másra
- ... nem akar sértő lenni
- ... segíteni akarja a megértést
- ... mindenkivel szoba áll stb.

„Simon úgy viselkedik, mint aki...”

Példák:

- ... eleve biztos a dolgában
- ... aki nem szereti a feszült helyzeteket
- ... gyanakodva szemlél minden szokatlan, új dolgot
- ... mindent egy adott szemszögből néz

„Az asszony úgy viselkedik, mint aki...”

Példák:

- ... aki nem bizonytalankodik
- ... hálóját ki tudja fejezni
- ... egész szívvel tud valamire figyelni

A megadott félmondat arra ösztönzi a résztvevőket, hogy egész pontosan fogalmazzák meg az összehasonlításokat. Valamivel könnyebb a feladat elvégzése – de egyben kevésbé célravezető is –, ha a kiegészítendő mondat így hangzik: „Jézus (ill. Simon, az asszony) úgy viselkedik, mint...”. Ez esetben a kiegészítés főnevet, határozót, melléknevet is tartalmazhat (pl. „Simon úgy fejezi ki magát, mint egy bíró”; „Simon tartózkodóan fejezi ki magát” stb. A résztvevőket figyelmeztetni kell arra, hogy csak olyan magatartásmódokat alkalmazzanak, amelyek embernél előfordulnak.

A befejezés elmélkedő jellegű; a bibliaóra csúcspontja. Az íveket mindenki számára láthatóan felfüggesztjük, és lassan felolvassuk az egyes mondatokat, köztük szünetet tartva. Nem szükséges, hogy az óravezető magyarázatokat fűzzön hozzájuk vagy a témához. Viszont jó, ha mérlegeli azt, hogy milyen sorrendben ismertessék az eredményt (pl. Simon – asszony – Jézus). Ha marad még idő és a résztvevők szívesen folytatják a témát, a már teleírt három új mellé kitehetünk három üreset is, amelyre a résztvevők újabb meglátásait (hasonlatait) felírjuk. Fontos azonban, hogy a csendes, elmélkedő hangulat megmaradjon, és hogy a közösség minden felolvasott és felírt mondat után elmélkedő szünetet tartson. (Az új mondatok felírására megkérünk valakit a résztvevők közül.)

Ahelyett, hogy a csoportok a történet szereplőinek magatartását a vázolt módon, a kiegészített mondatok felolvasásával jellemeznék, azt a feladatot is adhatjuk nekik, hogy a jelenetet mimikával, azaz arckifejezéssel, testtartással és mozdulatokkal mutassák be a közösség előtt (pillanatkép). Feladatuk a következő:

1. Megállapítani a kérdéses személy jellemző testtartását, arckifejezését. A különböző lehetséges megoldások közül kiválasztani a legmegfelelőbbet.
2. Ehhez a testtartáshoz megfelelő mozdulatokat keresni.
3. Begyakorolni ezt a testtartást, arckifejezést, ezeket a mozdulatokat.

Ehhez a csoportmunkához legalább 50 percere van szükség. Simont lehetne például azzal jellemezni, hogy igyekszik megtartani a távolságot másoktól. Az asszonyra jellemző az odaadás, Jézusra a fesztelenség.

Ezt a feladatot csak olyan csoportvezető segítségével érdemes végezni, akinek már gyakorlata van az ilyen feladatok végzésében.

B) változat, 2. és 3. Téma

Buzdítani kell a résztvevőket, hogy bátran térjenek el Lukács leírásától, és egyéni ötletek alapján folytassák a történetet. Hiszen a szereplők felfogása, magatartása – még Jézusé és Simoné is – eléggé határozatlan egészen a 38. versig. Az újraalkotott történetben Jézusnak is másként kell viselkednie.

A 3. Téma kidolgozása során jó, ha előbb a történet-változatokban elemezzük a szereplők magatartását, csak azután hasonlítjuk azt össze a Lk 7,36–50 szereplőinek magatartásával. Az új történetek szereplőinek magatartása nyilván közismert, általános lesz. A résztvevők valószínűleg arra törekszenek ugyanis történeteikben, hogy a Lk 7,36-50-ből rövid és világos erkölcsi tanúságot adó történetet alkossanak. A csoportvezető jól megválasztott kérdéseivel rávezetheti a résztvevőket, hogy végül felismerjék az elbeszélés sajátos, evangéliumi mondanivalóját.

Ajánlatos falitábla vagy nagy ívpapír használata (ha van diaszkóp, még jobb). Így világosan ki tudjuk domborítani az eredeti elbeszélés szereplőinek magatartás- és kifejezőmódját.

B) változat, Befejezés

Különös fogadás (elbeszélés)

Az ünnepezt Nobel-díjas tudós tiszteletére fogadást rendeztek. A házigazda – egyébként maga is neves személyiség – munkatársaival mindent pontosan előkészített: az ülésrendet, étrendet, a beszédek sorrendjét, a díszvendég fogadását, stb. Csak a személyzettel volt némi probléma. Konyhai dolgozó, felszolgáló személyzet kevés volt, ezért kénytelen volt igénybe venni néhány egyetemista segítségét.

A magas rangú vendég fogadása megfelelő módon, a protokoll szerint zajlott le. A köszöntő beszédek az első pohárnál és utána nyugodt légkörben hangzottak el. Senki nem beszélt túl sokat, azaz közvetlenül és túl részletesen az ünnepezt írásában vázolt béke-kezdemenyezésekről, de mindenki elég udvarias volt ahhoz, hogy megemlékezzék azokról. A második fogás után azonban kínos dolog történt.

Az egyik egyetemista lány, miután leszedte és kivitte a tányérokat, visszajött a terembe. Hatalmas, vérvörös rózsacsokrot tartott a kezében, arca örömtől sugárzott. Senki másra nem figyelve odasietett az ünnepi vendéghez, az illatos csokrot óvatosan letette eléje. Azután kinyitotta az ünnepezt szerző könyvének magával hozott példányát, és kedvesen megkérte az író, hogy dedikálja azt. A Nobel-díjas szerző, aki eddig kimérten, tartózkodóan viselkedett, most csodálkozva nézett a

virágokra, majd a leányra, azután készségesen beírta nevét a könyvbe. Sőt, utána felállt, és megelégedett örömmel kezét nyújtotta a lánynak. A kislány nem jött zavarba, hanem kedvesen és közvetlenül átkarolta az író, és mosolyogva megcsókolta. Szívből köszönetet mondott neki, és elmesélte, – minden vendég jól hallhatta szavait –, hogy az egyetemisták egy csoportjával tanulmányozták a könyvet, és a benne lefektetett alapelveket igyekeznek megvalósítani. Végül névsort nyújtott át a szerzőnek, a kis csoport tagjainak névsorát és címét, akik bármikor, bármiben szívesen segítenek az írónak.

Az ünneplő közönség közben nyugtalanná vált, egyesek egészen felháborodtak. A házigazda magán kívül volt. Bocsánatkérő szavakat mormolt, és közben arra gondolt, hogy a vakmerő egyetemista egész mást érdemelne, mint a szerető közvetlenséget, amellyel őt a vendég fogadta. Hisz annak fogalma sincs arról, hogy a városnak mennyi baja van éppen ezekkel a fiatalokkal. A Nobel-díjas író viszont szerető hálával átvette a névsort, helyére ülve előre hajolt és látható élvezettel megszagolta az illatozó rózsákat, azután asztaltársaihoz fordult.

Ő kissé másként látja a dolgot, magyarázta nekik. Bár a fogadás során az udvariasság minden szabályát pontosan megtartották, olyan közvetlen melegséget és szeretetet senki más részéről nem tapasztalt, mint amellyel ez az egyetemista lány köszöntötte őt. Ez a virágcsokor, amit hozott, nem a szokásos asztali díszítés: a lány azt bizonyára különmunkából szerzett kevéske pénzén vásárolta – személy szerint öneki. Az ő legújabb könyvét nemcsak átlapozta – mint az ünneplő asztaltársak –, hanem végigolvasta, sőt az ott lefektetett elvek szerint él. Végül: nem kívülről betanult beszéddel köszöntötte őt, mint a különböző intézmények képviselői, – hanem társaival együtt felajánlotta segítségét. A maga és egyetemista társai részéről biztosította őt barátságukról, szolidaritásukról, és mindezt meg is pecsételte egy kedves csókkal. Olyan béke és szabadság él ennek a leánynak a lelkében, amely szeretetből fakad, és amely képes a világot megváltoztatni. Ez pedig sokkal nagyobb dolog annál, mint egyesek feltételezik.

Kiegészítő feladat

Ha két óránál több idő áll rendelkezésünkre, be lehet iktatni egy további feladatot is, amely segíti a résztvevőket abban, hogy tudatosítsák a feszültségeket, magatartásmódokat, amelyeket Lukács története magában foglal.

A feladat a következő a csoportok számára:

Dolgozzák ki, milyen beszélgetés alakulhat ki az alábbi jelenet végén:

Egy híres teológiai professzort meghívják az egyik templomba előadást tartani. Előadás előtt a plébános meghívja őt egy feketére a plébániára, ahol fogadja őt a képviselőtestület is. Közben csöngetnek. A házvezetőnő kimegy megnézni, ki az, majd visszajön és jelenti, hogy egy asszony, M-né mindenképpen szeretne az előadóval beszélni még az előadás előtt. Az irodában várja a professzor urat. M-né a női egyenjogúság közismert harcosa. Nézeteit már sokszor kifejezésre juttatta az összejöveteleken, sőt a katolikus hetilapban is. Ismételten nehezményezte, hogy a nőket az egyházban is háttérbe szorítják.

A feladat feldolgozásához kb. 45 perc szükséges, a közösség előtt való bemutatáshoz és a megbeszéléshöz kb. 30 perc.

További munka

A bibliaóra felismeréseinek további, egyéni feldolgozásához, az otthoni munkához hasznos konkrét szempontokat adunk a résztvevőknek, amire figyelniük érdemes. Például a következőt:

„Gondolják át, jelenleg van-e az életükben valaki, akihez úgy viszonyulnak, mint Simon, vagy Jézus az asszonyhoz? Foglalják írásba meglátásaikat.”

III. Visszautasított találkozás. Jézus Názáretben (Márk 6,1–6)

Alapgondolat

Ma legtöbben el sem tudják képzelni, hogy valójában milyenek lehettek Jézus és kortársainak találkozásai. Az evangéliumokban ugyanis Jézus személyét ragyogóvá tette az ősegyház Krisztus-hite, és ennek fényében a kortársak minden kérdését, kételkedését, bizalmatlanságát úgy állítják be, mint ami gonosz szándékból, megátalkodottságból fakad. A Mk 6,16–6 tanulmányozása segíthet bennünket abban, hogy valós képet alkossunk azokról a problémákról, amelyeket a Jézussal való találkozás a kortársakban felvetett.

Szöveg: Márk 6,16–6

¹ Innét eltávozva szülővárosába ment. Tanítványai elkísérték. ² A következő szombaton tanítani kezdett a zsinagógában. Sokan hallgatták és csodálkozva mondogatták: „Honnét vette ezt? Hol tett szert erre a bölcsességre? És a csodák, amiket kezével végbevisz! ³ Nem az ács az, Mária fia, Jakab, József, Júdás és Simon testvére? S ugye a nővérei is itt élnek közöttünk?” És megbotránkoztak rajta. ⁴ Jézus erre megjegyezte: „A prófétának csak hazájában, rokonai körében, a saját családjában nincs becsülete.” ⁵ S nem is tehetett ott csodát, csupán néhány beteget gyógyított meg, kézzel. ⁶ Maga is csodálkozott hitetlenségükön.

Adatok

Jézus szülőfaluja: Názáret

Az Újszövetség egyhangú tanítása szerint Jézus Názáretből származott. Názáret akkoriban kis, jelentéktelen falu volt Galilea területén. Neve nem szerepel sem az Ószövetségben, sem a korai zsidó írásokban. Egy völgyben feküdt a termékeny Jezreel síkságtól északra, csak néhány kilométerre Szefforisz városától, amely Galilea fővárosa volt mindaddig, amíg Kr.u. 20-ban meg nem alapították Tibériást, – és amelyek lakói többségükben pogányok voltak. A kis parasztfalu, Názáret tiszta zsidó volt. Zsinagóga is volt a faluban. Ide járt Jézus és családja is.

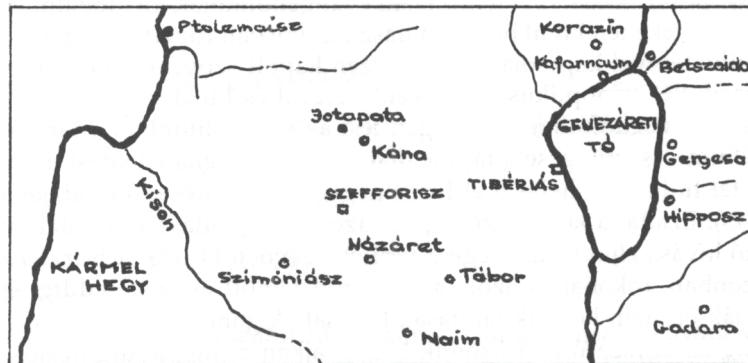
Zsinagóga

Zsinagógát minden faluban, városban építettek – még külföldön, a szórványban. Itt oktatták a népet Isten Törvényére, ez volt a közös ima, az istentisztelet helye. A „gyakorló” zsidó férfiak legalább szombat délelőttönként eljöttek ide istentiszteletre. Miután elimádkozták az előírt imákat a jelenlevő férfiak közül azok, akiket a zsinagóga elöljárója kijelölt, felolvasták az aznapra rendelt szöveget a Törvényből (= Mózes 5 könyve) és a Prófétákból. Ezután a közösségnek egy másik tagja, akit képzettsége és jámborsága feljogosított arra, beszédet mondott. Tanító tevékenysége során Galilea zsinagógaiban Jézus utóbbi lehetőséget ragadta meg, hogy hirdesse az örömhírt, hogy közel az Isten uralma.

Ács

Szemben a Mt 13,55-tel, ahol a szöveget már átdolgozta Máté, Márk itt názáreti ácsnak nevezi Jézust. Foglalkozását Jézus apjától, Józseftől vette át. Jusztinusz egyháztanító szerint

(+165) az ács ekét és jármot készített. Akkoriban nem volt szokatlan, hogy valaki, mint Jézus is, kétkezi munkát végezzen, és ugyanakkor járatos legyen a törvényben és a vallási hagyományokban. A legtöbb írástudó kézműves volt. Az ácsok kifejezetten jó hírnévnek örvendtek, mint törvénytudók. Erről tanúskodik az a szólás is, amelyet akkor mondtak, ha valamilyen nehezebb kérdéstről vitatkoztak: „Nincs itt egy ács, egy ácsnak a fia, aki meg tudná oldani ezt a kérdést?”

Jézus családja

Az evangéliumi leírásban Jézust a názáretiek „Mária fiának” nevezik. Apjáról, Józsefről nem esik szó. Ez a megfogalmazás valószínűleg annak tulajdonítható, hogy József már korábban meghalt, Mária viszont ott élt még a faluban. „Jézus testvérei és nővérei” a hagyományos katolikus felfogás szerint Jézus unokatestvérei, a protestáns vélemény szerint Jézus édestestvérei.

„Nem tudott ott csodát tenni”

Hogy Jézus nem tud Názáretben csodát tenni, nem nagyon illik abba a képbe, amelyet a keresztények Jézusról, az Isten Fiáról festeni szoktak. Isten mindent megtehet, mi akadályozhatná meg az ő Fiát abban, hogy bármikor bármit megtegyen? Szövegünkben viszont kifejezetten ez áll: „Jézus Názáretben nem tudott csodát tenni.” Hogy ezt megértsük, elég saját tapasztalatainkra gondolnunk. A kétely, a bizalmatlanság, az elutasítás bénít. Ha valaki így közeledik hozzánk, képességeinket nem tudjuk gyakorolni. Ez történik Jézussal is. Az evangéliumok egyébként több helyen tanúsítják, hogy Jézus csak a hit és a bizalom légkörében tesz csodát, sohasem a jelenlévők akarata ellenére, mint erejének bizonyítékát. Úgy látszik, Márkot is zavarta már a fenti mondat („nem tudott csodát tenni”), ezért kiegészítette a szöveget azzal, hogy „csupán néhány beteget gyógyított meg”.

Szövegmagyarázat

a) Irodalmi összefüggés Márk evangéliumában

Ez a történet, amely leírja, hogy hogyan utasították el Jézust szülőfalujában, Márk megfogalmazásában igen kemény és kendőzetlen. Gondot is okoz sok hívő olvasónak, a tudós szentírás-magyarázók viszont történetileg hiteles leírásnak tartják. Márk evangélista, aki evangéliumának megfogalmazása során a szóbeli emlékeken kívül biztosan használt írásban rögzített hagyományokat is Jézus működésével kapcsolatban, a készen kapott szövegen alig változtat, szemben a másik két szinoptikus szerzővel, Mátéval és Lukáccsal.

Szövegünk mégsem idegen test az evangéliumban. Márk ugyanis az evangélium összefüggése által meghatározott teológiai jelentést ad neki. Ezt a történetet tudatosan helyezi

el Jézus négy nagyjelentőségű csodájának sorába (4,35–5,43). Ezáltal a következő képet vázolja fel: tanítása és csodái által Jézus felszólító hívása eljut Galilea egész területére (vö. 6,14–15). A hozzá legközelebb állók azonban, rokonai és azok, akik között felnőtt és leélte eddigi életét, visszautasítják őt, nem követik tanítását, hívását. A gonosz szellemek is láznak ellene. Míg az egyszerű nép özönlik hozzá, ajkán csüng, addig mások elutasítják. Kétséggel, hitelenséggel először a nép vallási vezetőinél találkozott (2,1–3,6), majd saját családjánál (3,21.31–35), most pedig földijeinél. Mindezek után még tanítványai sem értik meg őt igazán, nem bíznak benne (vö. Mk 8,14–21; 8,33 stb.). Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy Jézus útja a kereszt felé vezet.

Márk szerint tehát a Jézusban való hit senkinél sem magától értetődő. Tulajdonképpen az idegenek ismerik fel legkönnyebben, hogy kicsoda ő: a pogány százados, a megszálló erők tisztje, aki parancsnokol Jézus kivégzésénél. Csak ő ismeri fel Isten Fiát a keresztfeszítettben (15,39).

b) Mi is történt valójában Názáretben?

Az írásos feljegyzés, amelyet Márk alapul vett és kevés kiegészítéssel változatlanul evangéliumába illesztett (ld. fentebb), olyan elbeszélőtől származott, aki a názáreti eseményről jól értesült. Rudolf Pesch szerint ebből a leírásból tudományos elemzéssel a következő adathű információkat meríthetjük: Jézust szülőfalujában visszautasították; Galilea lakóira nagy hatással volt Jézus tanítása és csodatevő működése (erről máshonnan is értesülünk); a szöveg közvetve tanúsítja, hogy Jézusnak prófétai, messiási öntudata volt (4. v.); a hit feltétele volt annak, hogy Jézus csodát tegyen; Jézus kézműves volt (vö. Adatok); Jézus testvéreinek neve (vö. Adatok).

c) A szöveg jellege és tagozódása

A szöveg kevés szóval egész sor eseményt ír le, amelyek akkor történtek, amikor Jézus visszatért Názáretbe. Olyan beszámoló ez, amely csak vázlatosan írja le az eseményeket. Figyelemreméltó a két szó szerinti idézet: a zsinagógai közönség kérdései (2-3. v.) és Jézus válasza (4. v.). Ezek színessé teszik a beszámolót, és lehetővé teszik számunkra, hogy az elbeszélést a „találkozás-történetek” közé soroljuk.

A szöveg tagozódása egyszerű:

1. Bevezetés (1. v.): A találkozás előfeltétele: Jézus tanítványaival elmegy szülőfalujába, Názáretbe.

2. Találkozás (2-4. v.): Jézus találkozik falubelijeivel

a) Jézus működése: Jézus szombatán a zsinagógában falubelije előtt mint tanító próféta lép fel (2a)

b) A zsinagógai közönség állásfoglalása:

– csodálkozás, meglepetés (2b)

– elbizonytalanodás, kétely (2c-3b)

– elutasítás (3c)

c) Jézus válasza: Jézus magyarázatot fűz a zsinagógai közönség állásfoglalásához: általános társadalmi jelenségre utal, közvetve pedig megvallja saját messiási tudatát (4. v.)

3. A találkozás hatása (5. v.): Jézus nem tud csodát tenni.

4. Befejező megjegyzés (6a): összefoglalás, értékelés.

d) Jézus és a názáretiek találkozása

1. Miért jegyezték fel és hagyták ránk ezt a történetet?

Jézust nem csak Názáretben fogadták bizalmatlanul, nem csak ott utasították el. Ez más falvakban, városokban is megtörtént. Ékesszólóan tanúskodik erről Jézus panasza Korozain, Betszaida és Kafarnaum ellen (Lk 10,13–15).

Mégis egyedül a názáreti visszautasítás elbeszélése található az evangéliumban. Mi az oka ennek? Valószínű, hogy a véletlen játékan kívül az ok a kérdéses esemény sajátosságában is keresendő. Míg más helyeken Jézus először ismeretlenként jelenik meg, addig szülőfalujában őt régtől fogva ismerik. Ott töltötte majdnem egész eddigi életét. Ott lakik családja, ott lagnak rokonai, szomszédai, ifjúkori barátai, munkatársai. Ismer minden arcot, senki nincs a faluban, akinek legalább a nevét ne tudná. Mivel Jézus Názáretben mindennel, mindenkivel közvetlen kapcsolatban áll, az itteni visszautasítás minden másnál figyelemreméltóbb.

2. Jézus fellépése

Miért okoz feszültséget, problémákat Názáretben Jézus fellépése, aki mindenki számára ismerős? – Jézus egészen a legutóbbi időkig részese volt a názáreti mindennapi életnek, a názáreti faluközösségnek. Igaz, nem tudjuk pontosan, milyen szerepet játszott ott a nyilvános és vallási életben. De mindenképpen felnőtt volt már az utóbbi időben, egy ember a faluban, aki fából ekét, jármot és más hasznos dolgot készített, egyszóval, „az ács”. Egyszer azután elhagyta faluját, csatlakozott Keresztelő Jánoshoz, aki Galileától messze, a Jordán melletti pusztaságban mint próféta működött. Átmenetileg talán tanítványa is volt. Egy mindenesetre biztos: hogy János megkeresztelte őt (Mk 1,9). Később azonban otthagya őt, és elkezdte Galileában hirdetni, hogy Isten uralma közel van (Mk 1,14–15). Amikor most visszatér Názáretbe, már nem a régi Jézus többé. Vagy talán az a falubeli ő, aki egy időre elment idegenbe tanulni, hogy az otthoni zsinagógában nagyobb képzettséggel szerepelhessen? Talán csak szabaddá tette magát átmenetileg, visszavonult, hogy mélyebb vallási gyakorlatokat végezzen azzal a céllal, hogy azután biztosabb lábon állhasson a hétköznapi életben? Nem, Jézus prófétai, messiási küldetéssel érkezik vissza, és többé nem akar letelepedni a faluban.

Azt, amit tanít, senkitől sem tanulta, sem apjától, sem valami kiváló tanítómestertől, még csak nem is Keresztelő Jánostól. Személyes, különleges módon kapott küldetést érez magában arra, hogy hirdesse: Isten hamarosan meglátogatja népét. Nem illeszkedik be többé a falu közösségébe, inkább szemben áll azzal. Meg akarja nyerni őket álláspontjának, meggyőzni őket arról, hogy el kell azt fogadniuk. Vajon miként viszonyulnak mindehhez a názáretiek?

3. A zsinagógai közösség állásfoglalása

Jézusnak, a falubeli ácsnak jövetelét váratlan hírek előzték meg. Mielőtt visszaérkezett volna szülőfalujába, Galilea több városában, falujában hirdette már Isten uralmának közvetlen közelségét. Ennek híre nagyon kíváncsivá tette a názáretieket. Talán hamarosan összeomlik a hatalmas római birodalom, Isten szabaddá teszi a zsidó népet, és a jeruzsálemi Templom végre az egész emberiség szentélye lesz? Jönnek vajon rendkívüli események, amelyek az egész mindenséget megrázzák, a világot, az emberiséget úgy átalakítják, hogy végül elérkezik az ígért boldog élet jólétben, szabadságban és igazságosságban? Arról is hallottak, hogy rendkívüli gyógyításokat, ördögűzéseket hajtott végre. Így azután mindenki nagyon kíváncsi, hogy hogyan látják viszont ezt a régi ismerőst. A Jézus jövetelét követő

szombaton biztosan a szokottnál is többen voltak a zsinagógában. Mindenki látni akarta, mi lett az ő Jézusukból.

Először csodálkoznak

Jézus beszéde nagy hatással volt rájuk. Amit mondott, egészen új volt, megingatta a falubeli közösség gondolkodásában, ítéletében és reményeiben kialakult elképzeléseket. Megragadta őket az is, ahogyan előadta mindezt. Tekintély sugárzott belőle, mégpedig nem a tanultak, a szónokok tekintélye, hanem a bizonyosság és a rendíthetetlen igazság meggyőző ereje. Láthatták, hogy isteni bölcsességgel eltelt ember áll előttük. Lelkük megnyílt, a csodálkozástól magukon kívül voltak, gondolatai szívük mélyére hatoltak, eddigi elképzeléseiket feladták. – Lehet, hogy Isten most végre jóra fordítja Izrael és a világ sorsát – ráadásul éppen Jézus, az ő falubelijük által?

Azután kérdezni kezdenek

De váratlanul „józan” kérdések merülnek fel bennük. Ki vethetné a názáretiek szemére, hogy a lelkesedés első percei után megint csak a megszokott módon kezdenek gondolkodni? Hogy a magafeledt csodálkozás után szemüket megdörzsölve józanul kezdik szemlélni az eseményt? Egészen ésszerűek azok a kérdések, amelyeket tisztázni akarnak – önmagukban, nem az előttük álló, „rámenős” Jézust kérdezve. „Honnan tudja egyáltalán mindezt ez a Jézus? Elég sokáig élt köztük, hogy ismerjék őt. A szavaknak ezt az erejét, a csodatevő képességet eddig sohasem tapasztalták nála. Milyen alapon meri hirdetni, hogy Isten uralma nem a többé-kevésbé távoli időben, hanem közvetlenül most fog megvalósulni? Hogyan tudja bizonyítani állítását tettekkel? Éppen ő, a jól ismert rokon, barát, szomszéd, iskola- és munkatárs kapta volna Istentől ezt az egyedülálló küldetést, éppen őt választotta volna Isten prófétaul, őt tette volna Messiássá? Az ő Jézusuk lenne az új Izrael királya, aki Isten akarata szerint végérvényesen rendet teremt a világban? Hogyan volna ez lehetséges? Nemde inkább megjátssza magát? Vagy démoni erők rejlenek mögötte? Nem vakmerőség mindez? – Bizonytalanság, kétely, gyanú születik meg bennük.

„Tudjuk, kicsoda ő”

Folytatódik a kijózanodás folyamata. „A Messiásról nem lehet tudni, honnan származik: egyszer csak váratlanul megjelenik dicsőségesen, sugárzóan, elragadóan. Jézus esetében azonban egészen más a helyzet.” – „Nem az ács ez, Mária fia, Jakab, József és Simon testvére? S ugye a nővérei is itt élnek közöttünk?” – „Az ő származása világos előttünk, mint a nyitott könyv. Ismerjük egész családját. A harmadik nemzedékig fel tudnánk sorolni nagyszüleit, nagybátyjait, nagynénjeit. Ő egyszerűen a mi falunk szülötte. Mi különöset várhatnánk tőle?” – Azzal, hogy tudatosan besorolják őt a családba, a falu közösségébe, alakja köré helyezik a régi jó keretet, amelyet a ládafiában tartottak. Ne akarjon több lenni, csak az, ami. Alaptalan mindaz, amit magáról állít.

Elutasítják

Végül elutasítják, megbotránkoznak benne. „Hogyan akar ő tanítani minket? Ahhoz túl jól ismerjük őt! Ácsunk lehet ő, de Messiásunk nem!” Annak elfogadják Jézust, aki eddig volt köztük. De az nem kell nekik, amivé most tenni akarja magát. Elzárkóznak tehát az „új” Jézus elől, és egyben tanítása elől is. Megvannak nélküle. Ne bosszantsa őket azzal, amit magáról állít. Így már a tanítás sem érdekli őket. Visszazárul a látóhatár, amely feltárult

előttük. Összeomlanak a remények, amelyeket bennük keltett. Ködbe tűnt Isten új világa, amiről beszélt nekik. Ahelyett, hogy elfogadnák és követnék őt, eltaszítják maguktól. Nem lehet megbízni benne, nem építhetik rá életüket. Biztosabb az, ami bevált, amit ismernek. Úrrá lesz bennük a hitetlenség.

Nemde nehéz nekünk is új módon találkozni valakivel, akit véleményünk szerint jól ismerünk? Nem azonosítjuk a másikat legszívesebben azzal, amit róla tudunk? Milyen nehéz dolga van annak, aki új öntudatra ébred, és ennek megfelelően szeretne találkozni a másikkal!

4. Jézus válasza

Jézus megérti a falubeliek érzéseit, szempontjait. Az a tény, hogy őt otthon elutasítják, csak megerősíti a tapasztalati igazságot: a nagy dolgokra hivatott emberek otthonukban nem tudnak sikert elérni.

Amikor Jézus a názáretiekkel kapcsolatban kijelenti: „A prófétának nincs becsülete hazájában, rokonainál, családjánál”, nemcsak elismétli egyszerűen azt az általános tapasztalatot, amely a názáretiek esetében is igaznak bizonyult. Ezzel egyszersmind el is marasztalja szülőfalujának lakóit, akik sokkal több előítélettel vannak iránta, mint általában az emberek, sokkal kevésbé nyitottak. Ugyanakkor alá is húzza ezzel a küldetést, amelynek tudatában cselekszik. Jóllehet a názáretiek nem akarják elismerni, ő mégis próféta, akinek feladata, hogy Isten megbízása alapján hirdesse az Ország elérézését.

Jézus ezzel a megjegyzésével nem szégyeníti meg az embereket. Kijelentése tapintatot árul el, megfontoltságot. Általa jobb belátásra térhetnének azok, akik megbélyegzik őt. Megjegyzése azonban semmi hatást sem ér el a názáretieknél: véleményük megingathatatlan. Becsapódott az ajtó, amely az előbb nyitva állt, a zár helyére kattant. Mivel pedig nem akarnak róla tudni, képtelen arra, hogy itt is jelekkel bizonyítsa Isten uralmának megérkezését. A bizalmatlanság és elutasítás megbénítja.

Ha be is látja az események törvényszerű voltát, Jézus mégis csodálkozik falubelije magatartásán. Valóban csak a visszautasítás, a hitetlenség volt számukra az egyetlen lehetőség?

e) Saját mindennapi tapasztalataink

– Jézus és a názáretiek találkozásának részletes leírása emlékezetünkbe idéz egész sor mai, részben személyes tapasztalatot. Hogyan fogadja az emberek egy csoportja, valamely közösség azt, aki egyszerre új oldaláról mutatkozik be? Amikor embertársunkra tekintünk, nem szorítja ki figyelmünkől a megszokott, a róla alkotott eddigi képünk az újat, az eddig ismeretlent?

A názáretiek is olyan emberek voltak, mint mi, ugyanazok az érzések, gondolatok vezették őket is, mint a mai embereket, akik előtt valaki közülük váratlanul új, szokatlan módon jelenik meg.

– Ma már lehetetlen pontosan ugyanazt átélni, amit a názáretiek átéltek. Jézus velünk nem mint rokon, szomszéd, gyermekkori pajtás, munkatárs vagy földi találkozik, hogy ugyanabba a helyzetbe kerülhetnénk, mint a názáretiek, akik előtt Jézus egyszerre végtelen távlatot tár fel, és egyedülálló igényekkel lép fel. A mai keresztények számára a felmagasztalt Úr Jézus és Istenfiú alakja talán túlságosan is természetes, problémamentes. De érdemes elgondolkoznunk azon, hogy az utolsó ítélettel kapcsolatos példabeszédben (Mt 25,31–46) Jézus azt állítja, hogy hívei övele éppen a kétes, kismizmizett embertársak személyében találkoznak.

– Akkor is a názáretihez hasonló helyzet áll elő, amikor valakitől váratlan, új dolgot hallunk, ami által a dolgok eddigi rendjében valami új sugárzik fel, új összefüggéseket

láthatnánk meg. De ezt olyan ritkán látjuk be! Elintézzük a dolgot azzal, hogy az új túlságosan bizonytalan, – vagy az újat régiként könyveljük el. Így Jézus Krisztust is gondolkodás nélkül a régi, a biztos, az ismert biztosítékának tekintjük.

Biblióra

Ennek az órának lehetőséget kell adnia arra, hogy valóságos képet alkossunk azokról a problémákról, amelyeket a kortársakban a Jézussal való találkozás felvetett. Ehhez a legalkalmasabb evangéliumi részlet az a történet, amelyben Márk – történetileg megbízhatóan – beszámol arról, hogy Jézust elutasították a názáretiek. A résztvevőknek rá kell döbenniük, hogy milyen nehéz éppen a hozzánk legközelebb állókkal, akiket régóta ismerünk, új módon találkozunk és tőlük valami újat elfogadunk. Ezzel a nehézséggel nem csak a názáretiek találkoztak. Mi is kerülünk hasonló helyzetbe, amikor embertársainkkal találkozunk, vagy – ellenkező előjellel – magával Jézus Krisztussal.

Hogy a résztvevők mindezt felismerhessék, meg kell teremtenünk annak feltételeit, hogy valóban megértsük a názáretiek magatartását. Csak így akadályozhatjuk meg, hogy elhamarkodottan ítélkezzünk felettük. Csak így lehetséges, hogy a résztvevők saját magatartásukat összehasonlítsák a názáretiekével.

Ezért a következő témák feldolgozását javasoljuk:

1. Adatszerű ismeretek megszerzése által megteremteni annak feltételeit, hogy a résztvevők megértsék Jézus és földijeinek találkozását.
2. Megismerkedni a Mk 6,1-6a szövegével.
3. Behatóan foglalkozni Jézus földijeinek, a názáretieknek a szerepével.

a) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Adatszerű ismeretek megszerzése által megteremteni annak feltételeit, hogy a Jézus és földije között lejátszódó találkozást megértsük (30 perc).		
a) Ismeretközlés a következő dolgokra vonatkozóan: Názáret fekvése, jelentősége Jézus korában. Megpróbáljuk elképzelni a mindennapi életet Názáretben.	kiselőadás (esetleg elbeszélő formában, 10 p.)	falitábla, Palesztina térképe
– Jézus názáreti származása. Hogyan nő fel, hogyan illeszkedik a helyi közösség életébe, milyen szerepet játszik a faluban (úgy is, mint ács).		
– Jézus elhagyja szülőfaluját: Keresztelő Jánoshoz megy a Jordán mellé, Jerikó környékére.		
– Visszatér Galileába mint független próféta, vándortanító, aki tanítása és csodái által nagy feltűnést kelt, és hallgatóit meg akarja		

nyerni az általa hirdetett örömhírral kezdődő Istenuralmának		
b) Az ismeretek feldolgozása: Képzeld el a jelenetet: Jézus igehirdető útjai során először érkezik újra Názáretbe. Mit gondolnak róla a falubeliek?	páros beszélgetés az adott kérdés alapján (5 p.)	
Összegyűjtjük, összegezzük és megbeszéljük az eredményeket	az egész közösség (15 p.)	nagy ívpapír vagy falitábla
A) változat		
2. Téma: Megismerkedni a Mk 6,1-6 szövegével (30-35 perc).		
– A szöveg elolvasása		munkalap a Mk 6,1-6-hoz
– Kérdések a szöveg feldolgozásához: I. Jellemezzük a hallgatóság állásfoglalását, amikor Jézus fellép szülőfalujában. Milyen lépéseket különböztethetünk meg?	csoportmunka az adott kérdések alapján. Mindegyik csoport más kérdéssel foglalkozik (15 p.)	munkalap az adott kérdésekkel
II. Mi az, ami lelkesítette a názáretieket Jézussal kapcsolatban, és mi az, ami zavarta őket?		
III. Véleményünk szerint mit kellett volna Jézusnak tenni, hogy falubelijeit megnyerje magának?		
Összegyűjteni, megbeszélni az eredményeket	az egész közösség beszélgetése (15–20 p.)	nagy ívpapír
3. Téma: Foglalkozni Jézus földijeinek, a názáretieknek a szerepével (45 perc).		
Levélírás A résztvevők valamelyik akkori názáreti lakos helyébe képzelik magukat, aki azon a bizonyos szombaton ott volt a zsinagógában és hallotta Jézus beszédét. Az illető aznap este levelet ír testvérének, aki egy ideje Jeruzsálemben lakik. A levélben leírja a nap nagy eseményét is: hogy mi történt a zsinagógában. Hogyan	egyéni vagy kettesével (30 p.)	papír, írószerszám, mindenki számára

szólhatott a levél?		
A levelek felolvasása (mindenki felolvassa a saját írását)	az egész közösség (15 p.)	
B) változat		
2. Téma: Foglalkozni Jézus földijének, a názáretieknek a szerepével (100–120 perc).		
A munkalapok kiosztása, elolvasása		Munkalap a Mk 6,1-6-hoz
Első csoport: Levélírás (mint az A) változat 3. Témánál)	kettesével (30–40 p.)	
Második csoport: Szerepjáték készítése a következő jelenetről: Apa és fia hazaérkeznek a zsinagógából és ebédnél elbeszélnek az asszonyoknak, mi történt délelőtt az istentiszteleten	csoportmunka (30-40 p.)	
Bemutató, megbeszélés	egész közösség előtt (40 p.)	

b) Útmutatás az óravázlathoz

1. Téma

Mivel ezt a szöveget a résztvevők akkor tudják megérteni és feldolgozni, ha tisztában vannak a konkrét viszonyokkal, Jézus názáreti beszédének történeti körülményeivel, igen célravezető, ha a résztvevők munkáját megelőzi egy kiselőadás, amelyből vázlatos, de hiteles és konkrét képet alkothatnak Názáretről, Jézus itteni életéről és eddigi tevékenységéről Galileában. A szükséges ismeretek megtalálhatók az Adatok és a Magyarázat című részekben.

Ezután célszerű az óravázlat 1/b pontjában megadott kérdést az egész közösség elé tárnunk, hogy a résztvevők személyes érdeklődését és képzeletét felkeltsük. Helyes, ha a meglátásokat ívpapírra vagy falitáblára írják, így könnyebben összevethetjük azokat a szöveg kapcsán később felmerülő gondolatokkal. Ezen téma kidolgozásának közvetve az is a célja, hogy a résztvevők valóban kíváncsivá váljanak, mi is történt tulajdonképpen.

A) változat, 2. Téma

Az első téma elvégzése által a résztvevők elegendő ismeretet szereznek ahhoz, hogy a szöveggel önállóan is foglalkozni tudjanak. A szöveg tagozódásának figyelembevétele segít abban, hogy a találkozás egyes mozzanatait behatóan elemezhessek. A csoportmunkához megadott kérdések célja, hogy megvilágítsák a názáretiek magatartását. A szembenálló félnek, Jézusnak a magatartása eközben szintén láthatóvá válik – de csak a názáretiek viselkedésének tükrében. Ez a tárgyalásmód szándékos, hiszen a cél az, hogy az adott feladatok elvégzése által mindenekelőtt a názáretiek viselkedésére derüljön fény, vagyis elsősorban azt vizsgáljuk itt, hogy ők hogyan találkoznak Jézussal. A három kérdés (I – III), amelyeket az egyes csoportok vizsgálnak, kölcsönösen kiegészíti egymást, így a befejező közös megbeszélés során minden résztvevő számára érthetővé fogja tenni a szöveget, az adott

helyzetet. Legjobb, ha az egyes csoportokból a kérdés kapcsán kidolgozott választ egy választott csoporttag ismerteti a közösséggel. (Ha nem az A) változat szerint dolgozunk, a munkalapra nem kell rágépelni ezeket a kérdéseket.)

A befejező megbeszélés végén ajánlatos, hogy az óravezető felidézze a „Találkozás” témát (ld. Bevezetés), és ebből a szempontból is értékeljék röviden az eredményeket. A kérdés például ez lehet: „A názáretieknek az a hozzáállása, amelyet most kidolgoztunk, mennyiben teszi őket alkalmassá, és mennyiben akadályozza őket abban, hogy a Jézussal való találkozás igazi találkozás legyen?”

A) változat, 3. Téma

Levélírás: Ennek a feladatnak az a célja, hogy a résztvevők egészen közvetlen, személyes érdeklődéssel foglalkozzanak a názáreti zsinagóga közönségének helyzetével, és amennyire lehetséges, azonosuljanak a názáretiekkel. Mindez remélhetőleg segít hidat verni a szöveg és egyéni tapasztalataink, életünk között. Szemben azzal a feladattal, amelyet a Zakeus-történettel kapcsolatban végeztünk (2. Téma, A) csoport), itt nem az esemény egyik résztvevőjéhez írunk, hanem az egyik résztvevő maga írja a levelet. Ez fokozottabb azonosulásra készítet bennünket.

Az egyénileg való kidolgozás előnye, hogy mindenkinek pontosan el kell képzelnie a jelenetet, és így egészen beleélheti magát az adott szerepbe. A párban végzett munka során a résztvevők kölcsönösen segíthetik egymást az azonosulásban, és bátoríthatják a másikat a levélírással kapcsolatos pszichológiai nehézségek leküzdésében. A résztvevőket minden esetben buzdítani kell arra, hogy ne vesztegessenek sok időt a töprengésre, hanem mielőbb fogjanak hozzá a levélíráshoz. A munka lényeges részét írás közben végzik.

Útmutatásként közlünk egy lehetséges megoldást:

Kedves Jákob!

Több hónapja már, hogy elköltöztél tőlünk, de még mindig naponta eszembe jutsz. Találtál-e jó lakást, megfelelő munkát Jeruzsálemben? Remélem, a négy kecskebőr árából meg tudtad szerezni magadnak a legfontosabb dolgokat. Mit gondolsz, érdemes lenne-e Jeruzsálembé vinnünk a gyapjútakarókat, el lehet-e ott jól adni az ilyet? Itt lassan kezdődik a munka az olajkertben.

Biztosan sok újat látsz, tapasztalsz abban az érdekes városban. Most kivételesen nálunk is történt valami. Mégpedig – mondhatom – valami egészen hallatlan dolog. Fejtetőre állt az egész falu. De hadd mondjam el sorjában. Te is ismerted József fia Jézust, emlékszel, ő csinálta az asztalunkat. Nos, ez a Jézus most egyszer csak hazajött. Tegnap, szombaton ő is ott volt a zsinagógában, és igazán nagyon elcsodálkoztunk rajta. Egészen szokatlan dolgokat mondott a felolvasás után. Úgy látszik, nem sokat törődik a hagyományos életmóddal. De ami a legmeglepőbb: úgy tesz, mintha Izrael megváltása, szabadulása most érkezne. De hát honnan találta ki mindezt? Beszélnek ilyesmiről ott felétek Jeruzsálemben is? És ami még furcsább, az volt az érzésünk, hogy prófétának vagy még annál is nagyobbnak tartja magát. Tegnap, amikor az Írást magyarázta, nem igen törődött azzal, hogy amit mondott, azt bizonyítsa is a szent Íratokból vagy a neves jeruzsálemi törvénytanárok mondásaiból. Úgy beszélt, mintha mindent egyszerűen csak tudna! Kedves Jákob, Te mit gondolsz, lehetséges az, hogy igazi próféta jött a falunkba? Vagy az, akinek jöveteléről hol itt, hol ott suttognak, a Szabadító, akit várunk: maga a Messiás? Az én fejembe ez bizony nem megy be! Nem is hitte el ezt neki a faluban senki. Mert mi jól ismerjük Jézust meg a családját. Csodát meg, amiről össze-vissza beszélnek, itt

bizony egyet sem tett. Pedig van elég beteg a faluban, aki rászorult volna az ilyen segítségre. Nekünk is jól jött volna, hisz tudod, a Mártánk béna.

Kérlek, puhatolódz körül ott Jeruzsálemben, hallottak-e ott valamit a mi barátunk felől, és ha igen, mit gondolnak róla. Ha lehet, mielőbb írd meg. Talán jó tanáccsal tudsz szolgálni.

Az Úr békéje legyen veled, kedves Jákob, és felfordult falunknak is adjon békét az Úr!

testvéred, Jóhanan

Fontos, hogy a feladat ismertetése alkalmával az óravezető azt is közölje mindenkivel: a leveleket a végén fel fogják a közösség előtt olvasni, de csak az, aki akarja.

Amikor a leveleket felolvassák, az óravezető itt-ott rámutathat egy-egy érdekesebb meglátásra, szempontra. Ez azonban csak kivétel. Megbeszélni vagy agyonbeszélni nem kell a leveleket, mert azok magukért beszélnek.

B) változat

Mind a levélírásnak, mind a szerepjátéknak az a célja, hogy alkotó (kreatív) módon feldolgozzuk a szöveget, és közben tudatosodjék bennünk Jézus földijeinek állásfoglalása, magatartása.

A feladatok elvégzése a gyakorlatban úgy történik, hogy az első 40 percben a résztvevők egyik fele az első feladatot oldja meg (levelet ír), a másik fele a másikat (szerepjáték); a következő negyven percben pedig fordítva. Így tehát a résztvevők mindegyike elvégzi mindkét feladatot.

A befejező beszélgetésre érdemes elég időt szentelni ahhoz, hogy az eredményeket, meglátásokat ismertessük, összefoglaljuk, a szöveggel összevessük, és mindezt a mindennapi tapasztalatainkkal is kapcsolatba hozzuk.

Előkészítő feladat

Ha kétszer hatvan percnél is több idő áll rendelkezésünkre, az óra legelején elmondhatunk valamilyen aktuális eseményt, amely a résztvevőkben tudatosítja az adott problémakört, és az előttük álló munkához megteremti a személyes érdekelttség, várakozás légkörét. Az óravezető elmesélheti például, hogy két régi iskolatárs sok év múltán újra találkozik (akik közül az egyik nagyszerű karriert csinált), stb. Utána a résztvevőket kis csoportokra osztva kiadjuk azt a feladatot, hogy dolgozzák ki elképzeléseiket azzal kapcsolatban, hogyan vélekednek az ismerősök az illetőről. Utána mindezt a közösség elé tárjuk és megvitatjuk.

Mindehhez együttvéve körülbelül 40 percre van szükség.

További, egyéni munka

Hogy a bibliaórán szerzett új ismereteket saját egyéni életünkkel közvetlen kapcsolatba hozhassuk, érdemes a résztvevőket a következő, otthon elvégzendő feladattal elbocsátani:

– Idézzenek fel életükből olyan átélt helyzetet, amelyben nem sikerült komolyan venni és értékelni valakiben az újat, a szokatlant, mert gondolkodásunkra túlságosan rányomta bélyegét az illetőről alkotott korábbi kép. Írják le röviden az eseményt.

Vagy:

– Mi újat ismertek fel a mai órán Jézusban? Foglalják össze röviden.

IV. Meghívó találkozás. Jézus és a gazdag (Márk 10,17–22)

Alapgondolat

Aki ma keresztény életet akar élni, nem könnyű a dolga, mert ez az élet nem egyezik meg a mai korszellemmel. Szemmel láthatóan fellazult az a zárt keresztény közösség, amelyben a keresztény alapelveket általánosan és magától értetődően elismerték. Igen sok ember él úgy, hogy tulajdonképpen semmi konkrét elképzelése sincs az élet értelméről, amely szerint önmagában elrendezné a rá ható információk, irányzatok és tapasztalatok tömegét. A mai társadalom alapvetően fogyasztói társadalom. A kereszténynek tehát, aki komolyan akarja venni kereszténységét, az árral szemben kell úsznia, egyedül kell keresnie és járnia útját. Ilyen körülmények között gyakori megoldás például az, hogy a keresztények a saját, hívő életvitelüket mintegy bebiztosítják azzal, hogy határozott alapelvekhez és jól bevált, hagyományos szokásokhoz ragaszkodnak. Ezzel sikerül is megőrizniük keresztény voltukat (identitásukat). Keresztényként élni számukra így ezt jelenti: megtartani lelkiismeretesen a parancsokat, előírásokat a mindennapi életben. Ha ez a gyakorlatban többségüknek nem is sikerül, meg vannak arról győződve, hogy ez lenne a feladatuk.

Ez a felfogás igen értékes és figyelemreméltó. De megfelel-e vajon Jézus elképzeléseinek? A Mk 10,17-22-vel való foglalkozás során felismerjük: Jézus számára fontosabbak a találkozások, mint a parancsolatok (azaz a találkozás-etikát eléje helyezi a parancsolat-etikának). A parancsok megtartását természetesen ő is fontosnak tartja. Szerinte azonban az a legfontosabb, hogy az ember megragadja a pillanatot, a pillanat-adta lehetőséget. A legfőbb törvény az „óra” törvénye: követni a hívást, amely egy-egy találkozásban elhangzik felénk. Hogy egy keresztény milyen úton haladjon, eleve nem lehet meghatározni: nem ugyanaz az útja mindenkinek. A megfelelő út felismerése és követése azt jelenti, hogy a keresztény felismeri azt a bizalmat, és követi azt a biztatást, amely a konkrét találkozásokban, helyzetekben feléje elhangzik.

Szöveg: Márk 10,17–22

¹⁷ Amikor útnak indult, odasietett hozzá valaki, térdre borult előtte és úgy kérlelte: „Jó Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” ¹⁸ „Miért mondasz engem jónak? – kérdezte Jézus. – ¹⁹ Senki sem jó, csak az Isten. Ismered a parancsokat: Ne ölj! Ne törj házasságot! Ne lopj! Ne tanúskodjál hamisan! Ne csalj! Tiszteld apádat és anyádat!” ²⁰ „Mester – válaszolta –, ezeket mind megtartottam ifjúságomtól fogva.” ²¹ Jézus ránézett és megkedvelte. „Valami hiányzik még belőled – mondta neki. – Menj, add el, amid van, oszd szét a szegények közt, és így kincsed lesz az égben, aztán gyere és kövess engem!” ²² Ennek hallatára elszomorodott és leverten távozott, mert nagy vagyona volt.

Adatok

„Mit kell tennem, hogy elnyerjem az örök életet?”

Jézus korában Palesztina nagyon megosztott volt. Alaposan megtépták egységét a politikai események, az idegen vallási hatások. Azok a körök, amelyek egyéni és társadalmi életüket a zsidóság sajátos vallási hagyományai szerint rendezték be, arra törekedtek, hogy a politikai, vallási események következtében mélyen csalódott lakosságban megerősítsék a

bizalmat Isten megmásíthatatlan ígéreteiben. Igyekeztek rábírní az embereket arra, hogy kövessék a Törvényt, mint az üdvösség egyedüli, biztos eszközét. De a hitükhöz hű emberek sem voltak egységesek abban, hogy Isten valójában mit is vár népétől. Sok komoly embert gyötört az a kérdés, hogy mit kell tenni ahhoz, hogy az Isten által ígért életre eljusson.

Az életet, amire a kérdés vonatkozott, „örök élet”-nek nevezi szövegünk. Ez alatt nemcsak a halál utáni, túlvilági életet értették, hanem általában az életet, amely kedves Isten előtt. Ha érzékeltetni akarjuk, hogy valójában mire is vonatkozott ez a kérdés az akkori zsidók ajkán, a szöveget szabadon így fogalmazhatjuk meg: „Mit kell tennem, hogy az étellel kapcsolatos reményeim teljesedjenek és sikeres legyen életem?” Hiszen az az élet, amely megfelelő, elfogadható Isten számára, végső soron magát az embert is meglegedettséggel, boldogsággal kell, hogy eltöltse.

Szövegmagyarázat

a) Irodalmi összefüggés Márk evangéliumában

Az elbeszélés, amely Jézusnak és a gazdag embernek a találkozását leírja, Márknál a 10. fejezetben található. Közvetlenül megelőzi azt a beszámolót, amely Jézus utolsó jeruzsálemi működéséről szól. Jézus útban van tanítványaival azon hely felé, ahol a végső döntés meg fog történni. A szöveg ebben a részben kidomborítja az út, az úton levés gondolatát (vö. 10,1.17.32.52). Útra kell kelni, vele kell menni, döntő idők következnek. Ebben a fejezetben Márk elmondja néhány találkozás történetét. Mindezzel keresztény olvasóinak a Krisztus-követésről beszél. Aki ragaszkodik mindahhoz, amije van, mint a gazdag ember, a legjobb szándék mellett sem képes megtenni a most időszerű, döntő lépést (Mk 10,17–31). Aki a két tanítványhoz, Jakabhoz és Jánoshoz hasonlóan tanítvány létére sikerről, karierről álmodik, nagy tévedést követ el (Mk 10,35–45). Példás viszont a vak koldusnak, Bartimeusnak a magatartása, aki teljes szívvel bízik Jézusban, és gyógyulás után huzavona nélkül követi őt (Mk 10,46–52).

Jézus és a gazdag találkozása után közvetlenül a tanítványokhoz intézett szavai következnek Jézusnak. Ezek az előző találkozás-történetekből két témát ragadnak meg és visznek tovább: a találkozás és a jutalom gondolatát. Jézus rámutat, hogy a gazdagság azzal a veszéllyel jár, hogy megghiúsítja az ő követését (23-28. v.). Azután beszél a jutalomról, amire számíthatnak mindazok, akik mindent elhagytak, hogy kövessék őt (28-31. v.). Bár téma szerint mindkét jézusi mondás szorosan kapcsolódik az előző találkozás-történethez, mégsem biztos, hogy eredetileg is közvetlenül a kérdéses találkozással kapcsolatban hangzottak el. Munkánk során ezért erre a részre nem fogunk kitérni.

A történet és az azt követő tanítás megtalálható Máténál és Lukácsnál is (Mt 19,16–30; Lk 18,18–30). Mivel ebben a két evangéliumban is azonos a szöveg és a sorrend, valószínű, hogy Márkot követik, tőle függnék. (A problémáról részletesebben ld. G. Bornkamm, Die Bibel – das Neue Testament). Egymástól alig különböznek. A legszembevetőbb különbség talán az, hogy a gazdagot Máté „ifjú”-nak, Lukács „előkelő ember”-nek nevezi. Nem szabad azonban meglepedkeznünk arról, hogy Máté tudatosan átalakítja a szöveget, és olyan részletekkel egészíti ki, amelyek az ő teológiai célkitűzései következtében számára fontosak. A parancsok felsorolása után például még hozzáteszi ezt a mondatot: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat” (Mt 19,19). És ami a legfontosabb, ide is a tökéletesség fogalmát illeszti be, mint az 5,48-ba („Ha tökéletes akarsz lenni...”/Mt 19,21). A bibliaóra anyagául szándékosan Márk szövegét választottuk, mert a találkozás leírása, menete nála a legszemléletesebb, legmozgalmasabb (vö. 10,17.21 és ld. alább). Különösen nagy jelentősége van annak, hogy maga Jézus kezdi újra a beszélgetést, mert megszerette az illetőt (31. v.).

b) A szöveg felépítése

Az elbeszélés azokhoz az evangéliumi részletekhez hasonlít leginkább, amelyeket a bibliatudomány „iskola-beszélgetés”-eknek nevez, és amelyek szép számmal előfordulnak az evangéliumokban, pl. a Mk 10. f.-ben: a válásról szóló beszélgetés a farizeusokkal (2-9. v.), beszélgetés Jakabbal és Jánossal az első helyekről Isten országában (35-40. v.). Ezeknek az iskola-beszélgetéseknek a következő a felépítése: 1. a kérdező megjelenése; 2. a kérdés elhangzik; 3. első válasz (többnyire visszakérdezés formájában); 4. a kérdező válaszol a neki feltett kérdésre; 5. Jézus végleges válasza. Összevetve mindezzel jelen elbeszélésünket, megállapíthatjuk, hogy a Jézus és a gazdag között lejátszódó beszélgetés ettől a sémától éppen azokban a részletekben tér el, amelyek magát a találkozást írják le.

Az alábbi tagolás látszik megfelelőnek:

A) A beszélgetés első fordulója (17-20. v.)

1. *A kérdező megjelenése*: egy ember Jézushoz útközben odamegy, hogy személyes jellegű kérdést tegyen fel neki (17a)

2. *Az ember kérdése* (szokatlan megszólítás előzi meg, 17b)

3. *Jézus válasza*

– kifejtí álláspontját a megszólítással kapcsolatban (18)

– válaszol a kérdésre (19)

4. *Az ember nyilatkozata*: Jézus válasza nem mond számára újat, csak megerősíti őt (20) (Az ember megkapta a választ, lezárulhatna a beszélgetés.)

B) A beszélgetés második fordulója (21-22. v.)

5. *Jézus újrakezdi a beszélgetést*: Jézus rokonszenvre ébred a kérdező iránt, és egészen személyes dolgot javasol neki (21)

6. *Az ember elutasítja ezt* (22)

Nem szabad elfelejtenünk, hogy ez a felosztás csak Márk szövegére érvényes, Máté megfogalmazására nem. Máté szövege a Mt 19,16-22-ben pontosan követi az iskola-beszélgetés szokásos sémáját, azzal az eltéréssel, hogy abban közbeeső válasz és közbeeső kérdés is szerepel.

c) Jézus és a gazdag találkozása

A gazdag ember és a kérdése

Sok kell ahhoz, hogy olyan kérdést tegyünk föl embertársunknak, amely fontos számukra és személyesen foglalkoztat bennünket. Többnyire csak akkor szánjuk rá magunkat, ha meggyőződünk arról, hogy beszélgetőtársunk méltó erre a bizalomra. A megfelelő alkalom is szükséges hozzá, amikor zavaró körülmények nélkül bizalmasan beszélgethetünk. Ehhez képest szokatlan az, ahogy megjelenik a gazdag ember. Jézus éppen indulni akar, ő azonban egyszerre odalép hozzá, térdre veti magát és fölteszi neki a kérdést. Érthetőbb volna mindez, ha pénzt kérne, gyógyulást, vagy az életéért könyörögne. Ő azonban csak azt szeretné, hogy Jézus válaszoljon egy kérdésére.

A kérdés azonban, amelyet feltesz, igen súlyos: Mit kell tennem, hogy életem sikeres legyen és megfelelő Isten előtt? Sok ember el sem jut addig, hogy ezt a kérdést föltegye magának. A legtöbben el vannak veszve az események áttekinthetetlen forgatagában, sokkal inkább, minthogy életük egészét szemügyre vegyék, és ezzel kapcsolatban kérdéseket tegyenek fel. Ez az ember ráadásul óvatosság nélkül, nyilvánosan beszél. Más inkább példálózva, általánosságban tenné fel a kérdést: „*Mit kellene tenni tulajdonképpen...*”, vagy „*Mit tegyen az ember...*”. Ő azonban közvetlenül és nyíltan kérdez: „*Mit tegyek én...*” – ezzel a kérdéssel nyíltan kimondja önmagát.

Mindenki láthatja, hogy ez az ember nem egy a sok közül, nem átlag-egyéniség. Olyan valaki, aki igényes az élet tekintetében. Nem a saját előnyös helyzete a fontos számára, nem elégszik meg azzal, hogy békében élvezze gazdagságát, és okos emberek között néha szóba hozza az étellel kapcsolatos kérdéseket. Úgy tűnik, fontos neki, hogy életét úgy élje, hogy az minden vonatkozásban jó és sikerült legyen – még Isten szemében is.

Ennek az embernek a megjelenése arról is tanúskodik, hogy Jézust tekintélynek tartja, véleményében megbízik. Szerinte Jézus illetékes abban, hogy a kérdéssel kapcsolatosan szakszerű választ, tanácsot adjon. Ez az ember tehát tulajdonképpen a legjobb úton jár. Bizonyára jó nevelést kapott, és ehhez hű maradt később is. Lelkiismeretesen él, életének vezérfonala Isten törvénye. Éppen ezért elég meglepő, hogy ilyen határozottan keres továbbra is.

Jézus válasza

Meglepő Jézus válasza is: nem válaszol mindjárt magára a kérdésre, hanem megjegyzést tesz a „Jó Mester!” megszólításra. Visszautasít bizonyos várakozásokat, amelyekről ez a megszólítás árulkodik. „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak az Isten.” Nyilvánvalóan azt gondolta a gazdag, hogy Jézus többet tud, mint bárki más. Aki az élet kérdésein töprengve elakad, szívesen fordul olyanokhoz, akiket magánál okosabbnak gondol: tanárhoz, paphoz, pszichológushoz, misztikus imádkozó mesterekhez, csillagjóshoz. Jézus azonban tiltakozik az ellen, hogy neki Istenhez hasonló, vagy talán annál nagyobb tekintélye volna. Nincs birtokában titkos tudásnak, nem tár fel rejtett ismereteket. Isten a jó, mert az életet ő adja, ő tartja fenn és teszi teljessé. Ő az életadó, tökéletesítő Isten. Ezért fontos az az életrend is, amelyet ő közöl az emberekkel: hogy hogyan juthat el az ember az élet teljességére. Ehhez nincs mit hozzátenni.

Ezek után válaszol a feltett kérdésre. Válaszában nem mulasztja el, hogy utaljon arra: válasza semmi olyat nem tartalmaz, amit a kérdező ne tudna: „Ismered a parancsokat!” Nem külön beavatás, rituális előírások vagy aszketikus gyakorlatok által nyerjük el az örök életet, az élet teljességét, hanem azáltal, hogy embertársaink között mindennapi életünket a jól ismert parancsok szerint éljük. (A parancsolatok, amelyeket Jézus felsorol, a Tízparancsból valók, de azzal csak tartalmilag egyeznek, sorrendjük, szövegük eltér attól. Láthatóan feltételezi Jézus, hogy az illető rá fog ismerni ezekre a parancsokra akkor is, ha azokat nem a megszokott formában, a régi, szent szöveget idézve említi.) Az is feltűnő, hogy csak azokat a parancsokat sorolja fel, amelyek az embertársal kapcsolatosak. A kifejezetten vallási előírásokról (képtilalom, szombat-törvény) nem tesz említést. Az első parancsra (istenszeretet) viszont burkoltan utalt már, amikor kifejezésre juttatta, hogy a feltett kérdésre választ adni egyedül Isten tekintélye illetékes.

A gazdag nyilatkozata

Milyen hatással volt a kérdezőre Jézus válasza? Csalódott talán, hogy abból semmi újat nem tudott meg? Valószínűleg inkább megkönnyebbült, megnyugodott. Jézus, akit igen nagyra tartott, jóváhagyta eddigi életútját. Nem kell többé kérdésekkel gyötörni magát, nem kell félnie attól, hogy nem tesz eleget Istennek, vagy valamit rosszul csinál. Jézusnak nem volt mit hozzátennie az általa is ismert parancsokhoz. Ebben az őszinte vallomásban: „Ezeket mind megtartottam kora ifjúságomtól fogva” – benne rezeg ez a megelégedettség is. Kérdésére megkapta a választ. Most köszönetet mondhatna Jézusnak, elbúcsúzhatna tőle abban a biztos tudatban, hogy ez a helyes út, ezen kell továbbmennie.

Jézus újrakezdi a beszélgetést

Bármilyen jó és értelmes is valakinek az élete, bármilyen biztos alapokon nyugszik is, az ember néha olyan helyzetbe kerül, ahol döntenie kell, és a döntéshez nem elegendők az eddigi, megszokott alapok.

Ez leginkább akkor következik be, amikor az ember hirtelen valakivel találkozik, vagy olyan helyzetbe kerül, ami vagy aki őt szokatlan lépés megtételére ösztönzi, hívja. Az embernek megvoltak a maga határozott elképzelései, tervei. Most váratlanul új összefüggéseket lát meg, új lehetőségek tárulnak fel előtte, amelyek életének egészen új irányt adhatnának. Egy tekintet, egy mondat, egy beszélgetés, egy találkozás... által jutott erre a felismerésre. De az ember ilyen pillanatokban nem húzódik-e inkább vissza, nem marad-e inkább biztos alapelveinek talaján, pusztán csak azért, mert nincs kedve elhagyni a megszokott biztos utat?

Ez a probléma jut napfényre ebben a történetben, amikor Jézus újrakezdi a beszélgetést. Mintha ez a gondolat Jézusnak éppen most jutott volna eszébe. Új fényben látja az illetőt, megszereti őt. Legközelebbi munkatársai körében szeretné látni. Ezért ahelyett, hogy útjára bocsátaná, azt javasolja neki: „Valami még hiányzik belőled. Menj, add el, amid van, oszd szét a szegények között... Aztán gyere és kövess engem!” Ezzel a javaslattal Jézus nem külön tökéletességre hív, amely csak az igényesebbeknek való. Nem úgy kell elképzelnünk mindezt, mintha Jézus első válaszában csak az igazság felét mondta volna ki, és csak most mutatna rá arra, amit az élet teljességéről mondani szeretne. Az ajánlat, amelyet most Jézus a gazdagnak tesz, az adott helyzetből születik, és személyesen erre az emberre vonatkozik. Arra bátorítja, hogy minden vagyonát, amivel rendelkezik, és az egész jól berendezett életet, amelyet él, adja fel, legyen az ő társa, élje az ő „rendezetlen” életét. Engedjen ki kezéből minden dolgot, amely biztonságot ad, és válassza azt az életet, amelyben csak egy dolog biztos: Jézus szeretete. Mert ha ráteszi egész életét erre, aki előtte áll: Jézusra, ha személyesen és egészen átadja magát neki, az fogja jelenteni számára az élet teljességét. E. Schweizer így fogalmaz ezzel kapcsolatban: „A parancsok megtartása most, ebben a pillanatban, amikor Jézus előtte áll, azáltal fog megvalósulni, ha enged a hívásnak és követi Jézust. Jézus nem valami nagyobb teljesítményt követel tőle, hanem arra kéri, ne menjen el a pillanat hívó szava, követelménye mellett... Amikor Jézus követésére hív, mindig az egészről van szó, kiválasztásról, amely ajándékozás és elvárás egyben. Arról, hogy meg lehet-e ajándékozni valakit az eljövendő élettel már itt és most, azzal a teljességgel, amely mindent magába foglal.”

A gazdag elutasítja a lehetőséget

Nem meglepő, hogy a gazdag visszautasítja Jézus bizalmát. Meg tudjuk érteni őt, hogy nem volt képes elhatározni magát arra, hogy mindent eladjon és elinduljon Jézussal. Biztosan komoly okai voltak erre. Az elbeszélés azzal zárul, hogy „leverten távozott”: nehezebbre esett visszautasítani az ajánlatot. Bármit is érzett, azt meg kell állapítanunk, hogy életének legnagyobb lehetőségét szalasztotta el, amikor visszautasította a találkozás során elhangzó meghívást. Ahelyett, hogy a szeretetből fakadó, személy szerint neki szóló bizalomnak megfelelően, Jézushoz társulva elindult volna az élet teljessége felé, inkább visszatért életének eddigi keretei közé.

d) Saját tapasztalataink

1. Az emberek nagyon éheznek az életet ma is, ma talán jobban, mint bármikor. Jól sikerült, beteljesült életet szeretnének élni. De miben áll ez az élet, és hogyan lehet ezt elérni?

Az ember – nem úgy, mint az állat – fel tudja tenni ezt a kérdést, kutathat, megoldásokat kereshet, és dönthet amellett, amit jónak ismer fel. Talán nem is tudatos ez, de az ember akaratának és cselekedeteinek legalapvetőbb mozgató rugója mindig az a kérdés, amelyet a szövegben szereplő gazdag feltesz. Ilyen nyíltan persze csak ritkán tesszük fel, még kevésbé járunk végére olyan határozottan, mint a gazdag ember tette. Éppen ezért az ő személyében olyan valakit ismerünk meg, aki napvilágra hozza a bennünk lévő titkos kérdéseket.

2. Ha fontos számunkra a beteljesült élet kérdése és komolyan keressük rá a választ, az a legvalószínűbb, hogy végül összeállítjuk magunknak azokat az alapelveket és kötelességeket, amelyeket lehetőleg teljesítenünk kell. Alárendeljük magunkat egy szilárd rendnek, amely életünk értelmének, értékének biztosítója. Ebben a rendben döntő jelentősége van mindannak, ami megszokott, biztos, igazolt és elismert.

3. Mindazonáltal ez az elbeszélés nem csak egy fontos emberi problémát vet fel és old meg. Az a leglényege, hogy nem egyszerűen valami mélyenszántó beszélgetést közöl, hanem beszámol egy találkozásról, amelynek során a kérdezőt egy életútra hívják, és ez az életút lehetőséget adna a válasz tapasztalati megismerésére. E találkozás alkalmával Jézus egészen komolyan veszi azt, akivel beszél, és felajánl neki valamit, ami éppen neki való. Az ajánlat elfogadása viszont csak úgy lehetséges, ha az illető ráteszi egész valóját, egész életét. Nyilvánvaló, hogy az ember ma is csak akkor juthat el az élet teljességéhez, ha teljes bizalommal, egész lényével indul a testreszabott úton, fenntartások nélkül megy arra, amerre hívják, teszi, amit tőle várnak. A mai emberhez is bizalommal közeledik Isten. Bizalma, hívása itt és most az embertársakban, a konkrét helyzetekben hangzik el és ölt egyénenként határozott formát. Aki az így érkező ajánlatokat észreveszi, egész valóját azoknak szentelve elfogadja, az megtalálja, elnyeri az élet teljességét, amelyet Isten így akar neki ajándékozni.

4. Jézus azt kéri a gazdától, hogy szakadjon el vagyontól. Ez nem véletlen, nem is rászédés. Mindahhoz, amije van, sokkal jobban kötődik annál, hogy egész személyiségével ráirányulhatna a Jézussal való életre. Mi is biztosan tapasztaljuk néha, hogy tulajdonunknak, biztonságunknak vagy előjogainknak megtartása, gyarapítása mennyire elfoglal bennünket, érzéketlenné tesz, és emiatt nem ismerjük fel a „pillanat hívását”. Ha valakinek a figyelme mindig a birtoklásra, a fogyasztásra irányul, megragad önmagánál és a dolgoknál, amelyeket saját hasznára akar fordítani. Életének távlatait, mélységét és teljességét – a világ, az embertársak és Isten nélkül – soha meg nem találja.

Bibliaóra

Az óra kiindulópontját az az alapvető emberi kérdés képezi: Milyen a valóban jó, teljes, sikerült emberi élet? Ugyanaz a kérdés tehát, mint amit jelen szövegünkben egy gazdag ember feltesz Jézusnak: „Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” Mivel pedig ezt a kérdést a legtöbb ember nem ilyen elvont formában teszi fel és válaszolja meg, hanem sokkal konkrétabban, azért munkánk során először igyekszünk értékelni a magunk és embertársaink életét ebből a szempontból. Utána a szöveggel foglalkozva egyrészt világossá fog válni, hogy Jézus hogyan vélekedik az olyan életmódról, amikor valaki a bevált alapelvek és parancsok alapján rendez be életét. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan rávezetjük a résztvevőket, hogy az ilyen életfelfogás kereteit át kell törniük azoknak a személyes követelményeknek, hívásoknak, amelyek a találkozásokban, konkrét élethelyzetekben nyilvánvalóvá válnak. Beteljesült életet csak akkor él az ember, ha eléggé szabad és merész ahhoz, hogy az ilyen, személyhez szóló hívásokat, ösztönzéseket felismerje, kövesse, és Isten hívására rábízva önmagát bátran megy az ismeretlen, az előreláthatatlan felé.

Témák

1. Adott helyzet lejátszása által szemléltetjük, hogyan szokás ma megválaszolni a kérdést, hogy milyen a jól sikerült élet.

2. Megismerni a Mk 10,17–22 szövegét, mindenekelőtt pedig a bemutatott találkozás során felismerhető fejlődést.

3. Összehasonlítani Jézus válaszát azzal, amelyet a kérdésre ma a hivatásos tanácsadók adni szoktak. Felismerni, hogy a keresztyény mely irányban találja meg a választ a kérdésre: milyen a jól sikerült élet.

Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök
1. Téma: Konkrét helyzetek megbeszélése által szemléltetjük, hogyan szokás megválaszolni a kérdést, hogy milyen a jól sikerült élet. (35–50 perc).		
Bevezetés a témához: Milyen a jól sikerült élet?		
Kigondolni, mit válaszolhatnak a kérdésre ma, a mi társadalmunkban azok, akinek hivatásszerű feladatuk a tanácsadás	csoportosan (20–30 p.)	nagy ívpapír, rostirónok
A csoportmunka eredményeinek bemutatása, megvitatása	az egész közösség előtt (15–20 p.)	
2. Téma: Megismerni a Mk 10,17–22 szövegét, mindenekelőtt pedig a bemutatott találkozás során felismerhető fejlődést (60 perc).		
a) A szöveg felolvasása		munkalap a Mk 10,17-22-höz
b) Kérdések, amelyekre választ keresünk:	beszélgetés (30 p.)	falitábla
1. Milyen mozzanatokat különböztethetünk meg a találkozás során? (Kiinduló kérdés: Hol fejeződhetett volna be a beszélgetés idő előtt?)		
2. Milyen elképzelésekkel, várákozással közeledik a gazdag Jézushoz?		
3. Mit akar Jézus elérni azzal, hogy utal a parancsokra?		
4. Mi indítja Jézust arra, hogy felajánlja a gazdagnak, hagyjon el mindent és menjen vele? Mit szeretne ezzel elérni?		
5. Mit nyert volna a gazdag, ha elfogadja Jézus ajánlatát, és mit veszített volna?		

c) Kifejező szavakat keresni, amelyekkel jellemezni lehet a választ, amit Jézus ad a gazdag ember kérdésére	csoporthmunka (10 p.)	nagy ívpapír, rostirónok
3. Téma: Összehasonlítani Jézus választát azzal, amelyet a kérdésre a mai hivatásos tanácsadók adnának. Kidolgozni, hogy a mai keresztény miben találja meg a választ arra a kérdésre: milyen a teljes értékű élet?		
A résztvevők megállapítják, milyen különbségeket lehet felismerni Jézus válasza és a mai hivatásos tanácsadók válaszai között	az egész közösség (20 p.)	az előző két nagy ívpapír felfüggesztve

Útmutatás az óravázlathoz. Egyéb alkalmazható módszerek

1. Téma

Válaszok megfogalmazása: A téma kidolgozása során meg kell mutatkozni, mennyire időszerű ma is az a probléma, hogy miben áll a teljes értékű élet. Ezenkívül tudatosulnia kell a leggyakoribb válaszoknak, amelyet ma a kérdésre adni szokás. Fontos, hogy ezt itt – éppúgy, ahogyan a Mk 10,17-22-ben – ténylegesen párbeszéd formájában mutassuk be: két ember beszélget egymással.

A feladatot a következőképpen adhatjuk meg: „Képzeld el, hogy valaki (hogy ki, ezt határozza meg közelebről) a mi korunkban valamely hivatásos tanácsadóhoz ezzel a kérdéssel fordul: 'Mit kell tennem, hogy életem jól alakuljon és sikeres legyen?' Fogalmazza meg a párbeszédet, ill. a választ, amelyet kapni fog.”

Hivatásos tanácsadóknak tekinthetjük a következőket: orvos, pap, tanár, pszichológus, házassági tanácsadó, telefonos elsősegély, „Válaszolunk olvasóinknak”-rovatszerkesztő, szektavezető, áruházi közönségszolgálati tanácsadó. De elképzelhető a beszélgetés szomszédasszonnyal, befutott iskolatárssal is. Az óravezető mindegyik csoportnak más-más feladatot ad, tehát előre meghatározza a hivatásos tanácsadó kilétét. A tanácskérőt a csoport választja meg szabadon.

Ajánlatos, hogy a csoportok a következő módszer szerint dolgozzanak:

1. Meghatározzák a tanácskérő személyét (pl. 40 éves háziasszony, egy gyermek anyja, nem dolgozik, sokat fáj a feje)

2. A tanácsadó lehetséges válaszait mérlegelik: megfogalmazzák, milyen válaszokat adhatna a kérdéses tanácsadó. A megfogalmazás első személyben történjék, pl. „Én, (mint orvos) azt tanácsolom önnek...”

3. Megállapodnak a konkrét válaszban és megfogalmazzák azt. A csoport megbízott fogja felolvasni. A nagy ívpapírra felírják a válasz kulcsszavait.

A közös megbeszélés során a tanácsadók válaszait főként a tartalom szempontjából vizsgáljuk meg, és kiemelten foglalkozunk a válasznak a tanácskérőre gyakorolt hatásával. A beszélgetés során erre pl. a következő kérdésekkel irányíthatjuk a résztvevők figyelmét: „Ebben a válaszban mi tűnik fel önöknek?” „Mi a legfontosabb a válaszban?” „Milyen hatást gyakorol ez a válasz a kérdezőre?” Jó, ha a beszélgetéshez mindenki által jól láthatóan kifüggesztjük az íveket a rajta lévő kulcsszavakkal.

A fenti helyett más eljárásmodot is követhetünk az 1. Téma kidolgozásában: Keresni a mindennapi életből azokat a helyzeteket, ahol a beteljesedett élet kérdése napirendre kerül, és

hogy általában milyen választ adnak rá. Az egyes csoportok feladata lehet például az, hogy újságból hirdetések, szövegeket, képeket gyűjtenek, amelyek szerintük burkoltan vagy kifejezetten felvetik a kérdést. A kivágott szövegeket, képeket nagy ívpapíron megfelelő módon elrendezik, és megegyeznek abban, hogy az általuk gyűjtött anyag milyen értelmű választ ad a kérdésre: miben áll a sikeres élet, hogyan lehet elérni. A bemutatás során, ha szövegekkel dolgoztak, felolvassák, ha képekkel, a képeket bemutatják és kommentálják, összefoglalva, hogy milyen válaszokkal találkoztak.

Ismét más lehetséges módszer, hogy a résztvevők prospektusokat, reklámokat, vallásos vagy más jellegű propagandairatokat dolgoznak fel, és ezeket értékelik az előzőhöz hasonló módon.

Valószínű azonban, hogy a legcélravezetőbb az, amit az óravázlatban közöltünk, mert ez a legjobb támpont a Mk 10,17-22-vel való összehasonlításhoz.

2. Téma

A Mk 10,17–22 szövegét gyakran helytelenül értik, mintha az a szabályok pontos megtartását és a teljesítmény-elvet támasztaná alá. Arra következtetnek belőle, hogy a kereszténynek a parancsokon kívül még további, hősiesebb feladatai is vannak, mint például az önkéntes szegénység, stb. Ezen értelmezés szerint a szöveg kiélezi a különbséget laikusok és szerzetesek között, szembeállítja a parancsok megtartását az evangéliumi tanácsokkal (17-20. v. – 21. v.).

Erre a félreértésre részben alapot szolgáltat a márki szövegösszefüggés is (vö. 10,23–31), mindenekelőtt pedig az elbeszélés Máté szerinti megfogalmazása (19,16–22). Máténál a fiatalember előbb kijelenti: „Mindezeket a parancsokat megtartottam”, majd ő maga hozzáteszi: „Ezenkívül mit tehetek még?”

Helyesebbnek látszik, ha a szöveget úgy értelmezzük, hogy Jézus nem nagyobb teljesítményt vár a gazdagtól, hanem mást, valami közvetlenebbet, személyesebbet. Jézus ennek az adott körülmények között élő embernek új életlehetőséget, az élet teljességének személyre szóló formáját kínálja fel, amelyet az csak úgy valósíthat meg, ha követi őt, bizalommal ragaszkodik ahhoz, aki hívja őt; és természetesen akkor, ha minden mástól, minden tehertételtől megszabadul. A 2. Téma feldolgozásának az a célja, hogy a szövegnek ezt az értelmét világosan kidomborítsuk.

A javasolt feladat végzésében fontos szerepet játszik a vezető. Nem tart ugyan előadást, de azzal, ahogyan vezeti a beszélgetést (rávezető beszélgetés), a résztvevőket rásegíti, hogy ezen az új módon értsék meg a szöveget. Ez ugyanis fontos Jézus megértéséhez – és saját életük megértéséhez is. Ehhez természetesen előre alaposan tanulmányoznia kell a szöveget.

Az óravezető a következőképpen járhat el: Kérdéseivel – mint fentebb vázoltuk –, vezeti a közös beszélgetést. A logikus sorrendben feltett kérdéseket látható módon fel is írja. Ha van elegendő idő, az egyes kérdéseket előbb ki is adhatja kiscsoportoknak vagy két-két személynek megvitatásra. A 4. és 5. kérdés a legfontosabb, ezeknek nem szabad elmaradni vagy háttérbe szorulni.

Ha az óravázlatban megadott feladat helyett az 1. Téma kidolgozását a változatként megadott módszerrel végeztük, akkor a közös beszélgetés a 4. kérdéssel lezárul. Ez esetben az 5. kérdés kidolgozása helyett a kiscsoport kaphatja a következő feladatot: fogalmazzák meg, mit írt a gazdag aznap este a naplójába (30 p.). Ezt a naplójegyzetet aztán az óra végén felolvashatják a közösség előtt.

3. Téma

Az összehasonlítás során (Jézus válasza – az 1. Témában kidolgozott mai válaszok) mindenekelőtt a szöveg időszerűségét kell kidomborítanunk a mai tapasztalatokkal kapcsolatban.

Kiegészítő feladat

Lehetőséget nyújtunk arra, hogy a meghívó találkozókkal kapcsolatos felismeréseket, tapasztalatokat közelebb hozzuk saját életünkhöz, és így fokozottabban érezzük, hogy Jézus személyesen minket is hív:

Feladat, amelyet otthon is végezhetnek a résztvevők: Gondolják végig, hogy emlékeznek-e saját életükből olyan helyzetre, ahol hívást, indítást éreztek arra, hogy fontos lépést tegyenek, amit azonban csak saját terveik feladása árán lehetett megtenni, teljesen rábízva magukat a szeretettel hívó Istenre?

V. Bátorító találkozás. Az emmauszi tanítványok története (Lk 24,13–35)

Alapgondolat

Az emmauszi történet két (ismeretlen) tanítvány és a Feltámadott találkozását beszéli el. Az evangéliumban található húsvéti történetek közül ez a legrészletesebb és legszebb elbeszélés. Arra a kérdésre, hogy hogyan volt lehetséges, és hogyan történt a feltámadás, egyetlen húsvéti történet sem ad választ. (Ez a kérdés ezért nem is lesz vizsgálódásunk tárgya. Aki erről tájékozódni akar, annak ajánljuk a következő írásokat: Willi Marxsen, *Die Auferstehung Jesu von Nazareth*, 1968; Hans Küng, *Christ sein*, 1974, 332-371. o.) Az emmauszi történet elbeszéli viszont azt, hogy mi történik az emberekkel, ha a Feltámadottal találkoznak, hogyan kezdenek hinni a Feltámadottban.

Ez a találkozás-elbeszélés nagy részletességgel ábrázol három mozzanatot, amely egyébként megtalálható minden találkozás-elbeszélésben. Ez a három mozzanat a következő három kérdéssel kapcsolatos: 1. Milyen előzetes élményekkel, tapasztalatokkal érkeznek ezek az emberek a találkozásra? 2. Kivel találkoznak? 3. Mi történik velük a találkozás során? A három mozzanattal kapcsolatban ez az elbeszélés kiemeli: 1. Az itt szereplő emberek eddigi tapasztalatvilágára erősen rányomja bélyegét (jobban, mint más evangéliumi találkozás-elbeszélésekben) az, hogy már eddig is kapcsolatban álltak Jézussal, mégpedig a megfeszített Jézussal. 2. Eddigi tapasztalataik, megghiúsult reményeik következménye, hogy Jézus először mint ismeretlen útitárs találkozik velük. A döntő lépés az, ahogyan Jézus megszabadítja őket mindattól, ami megakadályozza bennük a felismerést, és ahogyan végül számukra is felismerhetővé, jelenvalóvá válik a Feltámadott. 3. Ami velük a találkozás során történik, érinti mind a Jézussal való kapcsolatukat, mind egyéni életüket.

Az elbeszélés központi, meghatározó gondolata az, amire a második mozzanat már utalt: ez esetben a találkozás út. Úti beszámoló ez, a történet útközben lejátszódó találkozásról szól. A találkozás következtében az útirány döntően megváltozik. Ez a tény kihat az elbeszélés felépítésében minden egyes részletre. Nem szabad azonban megleggednünk azzal, hogy csak az elbeszélés felépítésével foglalkozunk. Ez csak a kiindulópont ahhoz, hogy felismerjük a történet lendületét, hogy követni tudjuk a tanítványokat útjukon. Mivel ez az elbeszélés már szinte festmény (lehet, hogy Lukácsot éppen ezért tartották festőnek?), nyilvánvaló, hogy befejezésül „szemléljük” is a történetet.

Szöveg: Lukács 24,13–35

¹³ A tanítványok közül ketten még aznap elindultak egy Emmausz nevű helységbe, ¹⁴ amely Jeruzsálemtől hatvan stádiumnyi távolságra feküdt. Az eseményekről beszélgettek. ¹⁵ Ahogy beszélgettek, tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett és csatlakozott hozzájuk. ¹⁶ De szemük képtelen volt felismerni.

¹⁷ Megszólította őket: „Miről beszélgettetek itt az úton?” Elszomorodtak. ¹⁸ Aztán az egyik, akit Kleofásnak hívtak, hozzá fordult: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” ¹⁹ „Micsoda?” – kérdezte. „A názáreti Jézus esete – felelték –, aki próféta, hatalmas tettben és szóban az Isten és az egész nép előtt.

²⁰ Főpapjaink és a tanács tagjai kereszthalálra ítélték és keresztre feszítették. ²¹ Azt reméltük pedig, hogy meg fogja váltani Izraelt. S már harmadnapja annak, hogy ezek történtek. ²² Igaz, még néhány közülünk való asszony is megrémített minket. ²³ Hajnalban kint jártak a sírnál, s

hogy nem találták ott a testét, azzal a hírrel jöttek hozzánk, hogy angyalok jelentek meg nekik és azt mondták, hogy él. ²⁴ Társaink közül néhányan szintén kimentek a sírhoz, és úgy találtak mindent, ahogy az asszonyok jelentették, de őt magát nem látták.”

²⁵ Erre így szólt: „Ő ti balgák, milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. ²⁶ Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” ²⁷ Aztán Mózesen elkezdve az összes prófétánál megmagyarázta nekik, amit az Írásokban róla írtak. ²⁸ Közben odaértek a faluhoz, ahová tartottak. Úgy tett, mintha tovább akarna menni. ²⁹ De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik és a nap már lemenőben van.” Betért hát, és velük maradt. ³⁰ Amikor az asztalhoz ültek, kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és odanyújtotta nekik.

³¹ Ekkor megnyílt a szemük és felismerték. De eltűnt a szemük elől. ³² „Hát nem lángolt a szívünk – mondták –, amikor beszélt az úton és kifejtette az Írásokat?” ³³ Még abban az órában útra keltek, s visszatértek Jeruzsálembe. Ott együtt találták a tizenegyet és társaikat. ³⁴ Azzal fogadták őket, hogy valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak. ³⁵ Erre ők is beszámoltak az úton történekről, meg arról, hogyan ismerték fel a kenyértöréskor.

Adatok

A két emmauszi tanítvány

Az elbeszélés a két vándort (13. v.) úgy mutatja be, mint akik a nagyobb létszámú tanítványcsoporthoz tartoznak (vö. 24,9). Nem tartoznak tehát a belső körhöz, a Tizenkettő (ill. Júdás kiválása után a Tizenegy) közé (vö. 24,33). Lukács csak a Tizenkettőt tekinti „apostoloknak”, akik Jézus földi életében állandó követői és az eseményeknek kezdetől fogva tanúi voltak (vö. 6,12–16 és Csel 1,15–26). Az Apostolok Cselekedetei szerint ez a tizenkét apostol kiemelt szerepet kapott az ősegyház vezetésében.

Annál inkább feltűnő, hogy a legrészletesebb húsvéti történet nem két apostollal, hanem a tanítványok tágabb köréhez tartozó személyekkel kapcsolatos. Kettőjük közül Lukács csak az egyiknek említi meg a nevét – mellékesen (24,18); úgy látszik, a másikkal a neve nem érdekes számára. A két vándor esetében tehát valószínűleg nem az ő személyük a fontos, hanem viszonyuk a Keresztrefeszítetthez, és a Feltámadottal való találkozásuk. Hogy e két tanítvány sem a Tizenkettőhöz nem tartozik, sem a nevük nem fontos, azt mutatja, hogy az emmauszi történet általában a keresztény embert tartja szem előtt: arról a kapcsolatról beszél, amely közte és a Keresztrefeszített, a Feltámadott között fennáll.

Hatvan stádium

Egy stádium 185 méter. 60 stádiumnyi út tehát kb. 11 km. Ez egyben az a távolság, amelyet szombaton meg szabad tenni.

Emmausz

Nem lehet pontosan megállapítani, hol volt az a helység, amelyet Emmausznak hívtak. Az egyházban régóta él az a hagyomány, hogy a mai Amvasz falu (Jeruzsálemtől északnyugatra, kb. 23 km-re) felel meg a bibliai Emmausznak. Erről a legkorábbi feljegyzés a 4. sz.-ból való. Az elbeszélés adatai viszont nem egyeznek meg ezzel, és az esemény lefolyásának leírása is ellentmondani látszik ennek. Jóval későbbi időpontból származik az a nézet, hogy Emmausz a mai el-Kubebe falu volt, Jeruzsálemtől 11 km-re, ugyancsak északnyugati irányban. Nagyon valószínű, hogy maga Lukács nem volt tisztában azzal, hol található Emmausz.

Ez a nehézség csak aláhúzza azt, amit egyébként is megállapíthatunk az elbeszéléssel kapcsolatban: a helységnév azért szerepel, hogy szemléltesse és kiemelje a Jeruzsálemtől való

távolodás tényét, másrészt valószínűsítse azt a tényt, hogy a tanítványok még aznap este visszatértek Jeruzsálembe (vö. 24,43).

Messiás-Krisztus

A 26. versben szereplő „Messiás” szó helyén a görögben Khristos (= Krisztus) áll. Ez a szó mindannyiunk számára ismerős, mint személynév: Jézus Krisztus. A „Messiás” szó viszont nem személynév, hanem felségcím: Isten küldöttének, képviselőjének a megjelölésére szolgál. A zsidóságban élénken élt a Messiás-várás: jövetelétől várták, hogy jóra fordul a választott nép sorsa. Jézus működése idején a tanítványok Jézusban felismerték a Messiást, és bíztak abban, hogy ő meg fogja változtatni a világot. Jézus kereszthalálával azonban ezek a remények (24,21) összeomlottak. Az Emmausz-elbeszélésből kitűnik, hogy az eddigi Messiás-fogalomnak módosulnia kell (26. v.). A szöveg válaszol arra a kérdésre: hogyan lehet a Megfeszített egyben a Messiás, mindenható Szabadító is. A keresztény válasz: a Messiásnak ezeket kellett szenvednie, hogy megszabadítsa az embereket, Jézus tehát Messiás. Ez a hitvallás: Jézus a Messiás, görögül így hangzik: Iésus (estin ho) Khristos. Ez a hitvallás lerövidült, és ez lett Jézus személyneve: Iésus Khristos = Jézus Krisztus.

Jézus szentírás-magyarázata és az őskeresztény értelmezés

Az Ószövetséget a zsidók három részre osztották: Törvény (= Mózes 5 könyve); prófétai írások; „Írások” (= a többi szentkönyv). Ezt a felosztást tartja szem előtt a 27. vers: Jézus az egész Ószövetségből bizonyítja, hogy a Messiásnak szenvednie kellett. Ez a Szentírás-értelmezés, amelyet Jézus itt ad, tovább élt a kereszténység körében. Amikor az ősegyház az írásokat magyarázta, nem a szövegből indult ki (mint mi), hanem a korabeli eseményekből (Jézus életének eseményeiből). Ezek magyarázatát az Írásokban keresték és találták meg (aktualizálás). Mindenekelőtt Jézus kereszthalálára és feltámadására kellett magyarázatot találni, hogy megértsék ezek jelentőségét, szükséges voltát. Természetesen mindez oda vezetett, hogy új módon kezdték érteni az Ószövetséget: a szövegek a kereszt és a feltámadás fényében új értelmet nyertek. (Ilyen jellegű, elmélkedő Ószövetség-értelmezés pl. a Csel 2,22–36.)

Kenyértörés

A zsidóknál minden étkezés kenyértöréssel kezdődött, így az étkezést egyszerűen „kenyértörés”-nek is nevezték. Étkezéskor a házigazda vagy a vendéglátó előbb áldást mondott, azután megtörte a kenyeret (lángost) és szétosztotta az asztaltársak között. A „kenyértörés” szó a keresztények körében új tartalommal bővül: visszaül az utolsó vacsora kenyértörésére, annak megismétlését jelenti (úrvacsora, szentmise). A 30. vers szinte szó szerint ismétli az utolsó vacsora leírását: „Kezébe vette a kenyeret, hálát adott, megtörte és odanyújtotta nekik” (Lk 22,19). A leírás tudatosítani akarja, hogy itt ennek megismétléséről van szó.

A történet befejezése

Érdekes, hogy először nem a két vándor újságolja el Jézus feltámadásának hírét, hanem maga a Tizenegy fogadja őket ezzel az örömhírral (34. v.). Az apostolok elmondják nekik, hogy a Feltámadott megjelent Simon Péternek (csak közlik a tényt, nem beszélnek el részletesen). Úgy látszik, Lukács tudatosítani akarja, hogy Péter lehetett elsőként tanúja Jézus feltámadásának, nem pedig a két emmauszi tanítvány. Hogy valóban Péter volt az első tanú, tanúsítja a rendelkezésünkre álló legrégebbi följegyzés (1 Kor 15,5). Figyelemreméltó mindenesetre, hogy Lukács ezúton is igyekszik kiemelni a hierarchia rendjét: Péter az első a Tizenegy körében; a Tizenegy megelőzi a többi tanítványt.

Magyarázat

Az emmauszi történet nemcsak a legrészletesebb, hanem a legszínesebb is a húsvéti történetek között. Csak Lukácsnál találjuk meg. Evangéliumában ez az elbeszélés a feltámadásról szóló fejezet középpontját képezi (24. f.). Megelőzi az üres sír megtalálásáról szóló rész (24,1–12): az emmauszi történet kapcsolódik ehhez (24,22–24). Mindkettőből világos, hogy az üres sír megtalálásából nem fakad még húsvéti hit, inkább kételyt és ijedelmet okoz. Az emmauszi történetet követő elbeszélés – amely elmondja, hogyan jelent meg a Feltámadott a Jeruzsálemben összegyűlt tanítványoknak –, folytatja az emmauszi történetben is szereplő írásmagyarázat motívumát (vö. 24,26.27; 24,44–46) és a missziós paranccsal végződik. A fejezet mindenekelőtt a tanítványok csalódását, félelmét, rettegését tükrözi, majd a második részben mindez átfordul: csodálkozásba, örömbé, lelkesedésbe.

Fordulat az elbeszélés folyamán

A fordulatot, amely a tanítványok lelkében lejátszódik, az emmauszi elbeszélés kidomborítja. Ez határozza meg a történet felépítését:

- A) a) a tanítványok elhagyják Jeruzsálemet (13)
- b) arról beszélgetnek, hogy mi volt az oka elbátortalanodásuknak (14)
- c) Jézus csatlakozik hozzájuk (15)
- d) szemüket homály fedi (16)

Párbeszéd, találkozás

- A) elmondják, mi ijesztette meg őket és mitől bátortalanodtak el (17–24)
- B) Jézus új módon közösségre lép velük (25–30)
- B) d) szemük megnyílik (31a)
- c) Jézus eltűnik előlük (31b)
- b) elmondják azt, ami betölti szívüket (32)
- a) visszatérnek Jeruzsálembe (33–35)

Az emmauszi elbeszélésnek olyan a felépítése, hogy ezáltal a szerző kiemeli, középpontba állítja a legfontosabb mondanivalót, a megfordulást: a tanítványok először távolodnak, elmennek Jeruzsálemből, a Jézussal való találkozás után pedig visszatérnek oda, ahonnan menekültek. Szemüket először homály fedte, a találkozás során viszont megnyílik a szemük. Először rémülten és elkeseredetten beszélnek arról, hogy Jézust és reményeiket elveszítették (jóllehet Jézus ott van velük, csak hogy ők nem ismerik fel). A Jézussal való találkozás után csodálkozva és örömmel beszélnek arról, hogy megtapasztalták jelenlétét (jóllehet Jézus már eltávozott tőlük). – A fordulatot a Jézussal való párbeszéd és (igazi) találkozás (17-24.25-30. v.) készíti elő és hozza létre. Az első részben (A) a csalódásról, az elkeseredésről, menekülésük okáról van szó; a második részben (B) új megközelítésben látják meg azt, ami elől menekülnek, és új közösségre lépnek azzal, akiről azt hitték, hogy elhagyta őket.

A menekülés iránya. Váratlan találkozás

Hová megy a két vándor? Természetesen Emmauszba. De vajon tudatosan oda igyekeznek? Inkább azt kell mondanunk: teljesen mindegy, hová – a fő az, hogy minél távolabb attól a helytől, ahol elveszítették a reményt, ahol minden értelmetlenné vált. Menekülnek, majd a lábukat törik. A menekülés mégsem könnyű. Szívük nehezen szakad el a hátrahagyott helytől, hiába távolodnak, hiába néznek ellenkező irányba. Valami egyre húzza vissza őket. Mennek a vándorok, egyre távolabb a félelmetes helytől, de beléjük kapaszkodik az, amitől szabadulni szeretnének.

Meg kell hagyni: kettesben mennek. Összeköti őket, amit közösen éltek át: a tanácstalanság, a rémület, az értetlenség, a „nem tudom, hogyan tovább?” Tanácstalanságukból beszélgetés fakad. Szeretnék megoldani a rejtélyt, megérteni azt, ami lesújtott rájuk. Sietve távolodnak, de emlékeik egyre visszaszállnak. Csak ne lenne minden úgy összezavarodva! A tények világosak, de az emlékek és találgatások közepette, mint sűrű erdőben, nem tudnak tájékozódni.

Így megy a két vándor, amikor ismeretlen útitárs szegődik melléjük. Először még ismeretlen marad számukra. Az elbeszélés a történet hallgatóinak természetesen már ekkor tudtára adja az ismeretlen útitárs kilétét. De vajon ettől ők máris felismerik Jézust? Nem történik-e velünk is gyakran ugyanaz, mint a két tanítvánnyal? Amikor reményeiket elveszítették, szemük elhomályosodott, nem tudnak látni többé. Szemük a keresztre, mint katasztrófára tapad – mint az ő saját katasztrófájukra. Ezért képtelenek meglátni azt, hogy éppen ez az esemény – új élet forrása.

Az ismeretlen tájékozatlannak tűnik. Miért is kérdezné különben, hogy miről beszélgetnek? Ő volna az egyetlen a távolból érkezett zarándokok közül, aki semmit sem hallott arról, ami Jeruzsálemben a húsvéti ünnepek alkalmával történt? Ők nagyon is jól tudják mi történt – bárcsak ne is tudnák! És akiről úgy tűnik, semmit sem tud, éppen az, akivel mindez megtörtént. Ők pedig azért nem tudják, hogy ki megy mellettük, mert a kereszthalálról nem akarnak tudni.

„Te lennél az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” – kérdezik tőle. Mire az ismeretlen: „Miért, mi történt?” Amikor visszakérdez, látszólag saját tájékozatlanságáról tanúskodik; – valójában le akarja szerelni őket. A beszélgetést nem akarja elterelni attól, ami a vándorokat foglalkoztatja. Nem mondja: „Ugyan, felejtsetek el, ami történt; beszéljetek másról!” Inkább arra buzdítja őket: „Gondoljátok csak át még egyszer alaposan, ami történt! Nem lehet azt másként érteni?” Látszik a kérdésből, hogy az idegen nem igyekszik fátyolt borítani arra, ami letaglózta, megbénította őket, inkább új megvilágításba akarja azt helyezni. Az ismeretlennek az a titka, hogy leszerelő elfogulatlansággal találkozik azokkal, akik elfogultan, lebénytán gondolnak mindarra, ami történt.

Szertefoszlott remények

A látszólag gyanútlanul, elfogulatlanul föltett kérdés arra készíti az emmauszi tanítványokat, hogy elmondják, ki volt számukra az, akire reményeik irányultak, és mi mindent veszítettek az ő halálával. (Az utóbbit is elmondják mindjárt; ehhez a témához kapcsolódik a további beszélgetés.) Ráadásul azért is tanácstalanok, az is fokozza rémületüket, mert az asszonyok híradása szerint a sírt üresen találták. Hogy üres a sír, számukra nem „bizonyítéka” a feltámadásnak, hanem ijedelmüket fokozza. (Az elbeszélésnek ez a része összhangban áll az Újszövetségben található feltámadás-elbeszélésekkel: nem azzal foglalkoznak, hogy hogyan lehet megérteni, megmagyarázni a feltámadás tényét, hanem sokkal inkább azzal a kérdéssel, hogyan lehet hinni abban a Feltámadottban, aki egyben Keresztfeszített is.)

Az emmauszi tanítványok értésére adják az ismeretlen Útitársnak, hogy öszerintük teljesen kérdéses és bizonytalan az, amit az asszonyok szerint az angyalok hírül adtak: hogy Jézus él. Tanácstalanságukat, félelmüket az is csak fokozza, hogy az asszonyokhoz hasonlóan néhány más tanítvány is üresen találta a sírt. Hogy él, meg nem érthetik; hogy sehol sem találni, nyilvánvaló számukra – és közben ott megy mellettük, ismeretlenül.

Pedig Jézust szavai és tettei alapján teljhatalmú prófétának tartották. És ha ezzel a felfogással tekintettek Jézus alakjára, életére, akkor ezzel nagyon is konkrét reményeket juttattak kifejezésre. Jézus korában a késő zsidóság abban a meggyőződésben élt, hogy a

nagy próféták ideje lejárt. De annál is élénkebben élt a várakozás, hogy végül következik még egy új próféta, aki – szavainak igazsága, meggyőző ereje által, valamint szabadító, üdvözítő tettei által – a végidő prófétájának fog bizonyulni. A zsidók – így Jézus tanítványai is – ezt a hitüket a MTörv 18,15-re alapozták: „Hozzám hasonló prófétát fog neked támasztani az Úr, a te Istened...” Lukács egyébként több helyen is utal erre a várakozásra és tanítja, hogy ez a várakozás beteljesedett Jézusban (vö. Csel 3,22–23; 7,35–37). Az emmauszi tanítványokat az tölti el kétségbeesett rémülettel, hogy népük vallási vezetői keresztre feszítették azt, akiben – úgy tűnt – megvalósulnak ezek a remények. Tanácstalanok, mert Jézus halála cáfolni látszik maguknak a reményeknek a megalapozottságát.

„Mi pedig azt reméltük, hogy meg fogja váltani Izraelt.” Megváltás: ez a szó kulcsszava volt a babiloni fogságból való szabadulásnak is. Ezen történeti emlékek alapján Jézus korában a zsidó nép számára a messiási remények ezt jelentik: A Messiás meg fogja szabadítani a zsidó népet a pogány népek, mindenekelőtt a rómaiak igájától, az idegen vallási kulturális hatásoktól. Az adott nyomorúságos helyzetben felmerül az Egyiptomból való szabadulás emléke, így Mózes alakja is színezi, befolyásolja a Messiás-képet (Csel 7,35–36). Egy ideig úgy tűnik, hogy Jézus a várt próféta, sőt még több is annál: a Messiás, a Megváltó. Jézus személye bizonyítani látszik, hogy Isten közel van népéhez, és meg fogja szabadítani azt az idegenektől, a pogány tengerbe való beolvadástól. Ez a sejtés, ez a remény határozott irányt szabott a tanítványok életének, új célt, vallási, politikai síkon új lendületet adott. Vajon csak saját vágyaik vezették felfelé őket? Nem maga Jézus vezette erre az útra tanítványait? Mindenesetre ők tőle várták reményeik beteljesedését, népük és saját maguk szabadulását. Most viszont alaposan csalódtak. A remény ugyanis elővételezi a remélt javakat, meghiúsulása csalódást, elkeseredettséget, rezignációt eredményez.

Jézus kereszthalála, mint új élet forrása

Ha valakit istenkáromlás miatt elítélnék és keresztre feszítenék, hogyan lehet az Messiás? A kérdés alapját, az alapvető ellentmondást az ismeretlennek a válasza nem oldja fel, de új megvilágításba helyezi. Ez képezi az elbeszélés magját, a fordulatot. Akit halálra ítélnék és meghal a kereszten, nem lehet Messiás? „Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?”

Az Írások magyarázata által az ismeretlen vándor megkísérli elérni, hogy az ellentmondást új szemszögből közelítsék meg. Az Írás magyarázatáról Lukács itt csak említést tesz, máshol részletesen közli is (pl. Mózesrel kapcsolatban a MTörv 18,15–17, vö. Csel 3,22; a prófétákkal kapcsolatban pl. Iz 53,12 a Lk 22,37-ben: „Be kell következnie annak, amit az Írás rólam mond: 'A gonosztevők közé számították.'” Az „Írások”-at (pl. Zsoltárok) idézi többek között a Csel 4,11-ben (Zsolt 118,22): „Ő az a kő, amelyet az építők elvetettek, és mégis szegletkő lett”).

Az Írások ilyen jellegű magyarázatára, értelmezésére elengedhetetlenül szüksége volt az első keresztényeknek, hogy önmaguk és mások számára megmagyarázzák a kereszthalál és a feltámadás ellentmondását, újszerűségét. Hiszen Jézus kereszthalála lélegzetállítóan kegyetlen és értelmetlen. Gyakran elsiklunk efelett azzal, hogy a feltámadás dicsősége mögé rejtjük a kereszttel kegyetlenségét. A tanítványok számára a feltámadás nem a kereszttől való szabadulás volt: Jézus kegyetlen útja így is tény maradt számukra. De azáltal, hogy a Feltámadással találkozunk, megtanulnak új módon találkozni a Keresztfeszítéssel is. Ahonnan eddig rémülten menekültek, most bátran közelednek oda. Aki átélt már ilyen halálos rémületet, borzalmat, az sejt valamit ebből a megkövült szótlanságból. Nincs szó, amely helyénvaló volna itt, hogy ezt a hallgatást megtörjük. Az emmauszi történet világosan kifejezésre juttatja: Ha maga Krisztus nem tárta volna fel az Írásoknak ezt az új értelmét, az ószövetségi kijelentéseket mi soha nem értelmeztük volna így.

Ebből is nyilvánvaló, hogy az Ószövetség önmagában nem volt elég annak bebizonyítására, hogy „a Messiásnak ezeket kellett...” Ez a „kell” Isten akaratára utal, amely megnyilvánult mind a kereszten, mind a feltámadásban. (A „kell” nem fatalista rezignációt fejez ki, nem is a szenvedés pedagógiai indoklását.) Érthetetlen és félelmetes lehetett a tanítványok számára, hogy Isten akarata Jézus kereszthalálában nyilvánult meg. Reményeikkel együtt hitük is összeomlott. Az alapvető kérdés többé már nem ez számukra: „Milyen célra törekedjünk ezután?”, hanem: „Bízhatunk-e még egyáltalán valamiben? Hiszen ha egyáltalán várunk valamit Isten hatalmától, akkor mindenekelőtt azt várjuk, hogy megőrizzen, vagy legalább kimentsen bennünket a bajból. Isten mégis a keresztre irányítja Jézus útját. Ez az oka, hogy a tanítványok menekülnek: menekülnek rémülten, mert Jézusba, sőt Istenbe vetett bizalmuk alapjaiban megrendült.

Persze, ők valami más, nemlétező istentől menekülnek, mert az Isten a halálban is jelen van. Nem idegen tőle e világ nyomorúsága, nem marad attól „Istenhez illő” távolságban, és nem közömbös a világnak Istentől való távolságával szemben sem. Félelmetes dolog bízni és hinni abban, hogy Isten nem vágyaink teljesítője, hanem ott rejtőzik az élet ellentmondásaiban! Az a bizonyos „kell” számunkra egészen botrányos. De nézzünk csak szembe a kérdéssel: Vajon Isten mivel bizonyítja be inkább hatalmát: ha a halált távol tartja magától, vagy ha magára vállalja? Nem annál nagyobb-e a halál hatalma, minél inkább elkendőzzük, kerüljük, menekülünk tőle? Jézus Krisztus Istene azonban kiteszi magát a halálnak, csak így törheti meg a halál hatalmát. Ezért árad az ő szabadító hatalma, élete és dicsősége éppen a Megfeszítettből. Ebből a halálból, ebből az életből, ebből a dicsőségből ad részt a Feltámadottnak. Élni véges, törekeny életünket, és nem menekülni attól – nem a Keresztfeszített és Feltámadott ad bátorságot és kellő szabadságot ehhez? Hiszen: „Ezeket kellett a Messiásnak elszenvednie, hogy bemehessen dicsőségébe.”

A találkozás, mint bátorítás

A két tanítvány megsejti, hogy a teljes sötétségben milyen döntő számukra a Megfeszített és Feltámadott jelenléte. Ezért hangzik el szinte könyörgő kérésük: „Maradj velünk, mert esteledik, és a nap már lemenőben van.” Őt hívják vendégül, de ő a vendéglátó. Hiszen a vendéglátó az, aki az étkezést megkezdi a kenyértöréssel. Ez a gesztus, amely akkoriban minden étkezés lényeges mozzanata volt, összekapcsolja ezt az étkezést azokkal, amelyekről Jézus életéből értesülünk, valamint az ősegyházban gyakorlattá vált szertartásos, ünnepélyes étkezésekkel. Mindegyiknél – főként pedig Jézusnak a bűnösökkel, vámosokkal való étkezésénél – egészen világos, hogy a közös étkezés közösséget, kapcsolatot teremt, megnyitja az embert, szabadabbá teszi, bátorságot ad, örömet fakaszt.

Érezhető-e valami ebből a mi étkezéseinknél, az eucharisztia ünneplésénél? Nem véletlen, hogy Lukács itt tudatosan utal az utolsó vacsorára, arra az étkezésre, amely Jézusnak és tanítványainak ezen a földön utolsó közös étkezése volt (vö. Adatok), – közvetve pedig az első keresztények kenyértörési ünnepére. Ez az utalás nem burkolt kijelentés: „Így ünnepeljük mi az Úr vacsoráját”, hanem burkolt ígéret: „Így fog Krisztus velünk ünnepelni.”

Az utolsó vacsorára való utalás még további mondanivalót is takar, amelyet talán első látásra nem mindenki ismer fel. Lukács beszámolója szerint az utolsó vacsora kifejezetten húsvéti (pászka-)vacsora (Lk 22,7). A zsidók húsvéti vacsorája az az ünnepi alkalom volt, amikor a választott nép tagjai az Egyiptomból való szabadulást ünnepelték, mint múltbeli és egyben a jelenben lejátszódó eseményt. „Mi pedig azt reméltük, hogy meg fogja váltani Izraelt” (24,21): ez a remény Jézus halálra ítélt pillanatában megghiúsult. Most azonban a Megfeszített és Feltámadott együtt étkezik velük, – társuk az, aki széttörte a világban uralkodó halál hatalmát.

A kenyértöréskor felismerik őt. A kenyér széttörik, amint reményeik szertehullottak, amikor Jézust megtörte a halál – a törés, az elmúlás egybefűzi a hármát. A megtörésből, a halálból élet, erő, öröm fakad, mert Jézusban Isten nem menekül a haláltól, és mert Isten Jézus mellett áll halálában. A kenyér széttörésénél ismerik fel tehát, találkoznak egymással: a Feltámadott és a tanítványok. A Feltámadott most már jelenlévő marad számukra akkor is, ha eltávozik. Bátorítja ugyanis őket, felszabadítja és lendületet ad nekik az út által, amelyet végigjárt: a halálon keresztül az életig. „Nemde lángolt a szívünk...?”

Ami futó találkozásnak látszott először, végül a boldogító együttlét, bátorító barátság alkalmává vált. Az ismeretlen vándor el is távozhat már: a belőle áradó öröm és biztonság velük marad. Vissza is térnek arra a helyre, amelytől menekültek, ahonnan távolodni, menekülni akartak. Az a hely, ahol reményeik „széttörték”, újból az ígéretek helye számukra. Ez az oka annak, hogy az örömteli hír már onnan is hangzik feljűk: „Valóban feltámadt az Úr”. Társaikkal, akik hozzájuk hasonlóan reménytelenül kétségbeestek, megosztják örömeiket, amely attól származik, aki az új élet forrása és kezdete.

Biblióra

Óravázlat (két alkalomra)

Az óra során feladatunk megfigyelni a történet felépítését, követni azt, és szemlélni a jelenetet. Így témáink a következők lesznek:

1. A történet felépítésének vizsgálata során felismerni a benne lejátszódó fordulatot (visszafordulást, megtérést).
2. Beszélgetve vagy előadva követni az emmauszi tanítványok útját.
3. Elmélkedni a jelenetről (képpel vagy énekkel).

Feladatok	Módszer	Eszközök
Első óra		
1. Téma: A történet felépítésének vizsgálata által felismerni a benne lejátszódó fordulatot (40 perc).		
Elolvasni a történetet, felvázolni a történet felépítését	minden résztvevő egyénileg	munkalap a Lk 24,13-35-höz
Összegyűjteni az egyéni munka eredményeit	az egész közösséget célzatosan kérdezve (rávezető beszélgetés)	nagy ívpapír
2. Téma: Beszélgetve végigkísérni az emmauszi tanítványok útját (70 perc).		
Beszélgetés két lépésben a következő kérdések szerint: – a két tanítvány helyzete kezdetben. – Mi által változik meg a tanítványok helyzete?	csoportos beszélgetés	munkalap és két nagy ívpapír, rostirón
Befejezés: Képről elmélkedve vagy énekelve elmélyíteni az elbeszélés mondanivalóját (10 perc).		

Elmélkedés képről	egy valaki vagy közösen	megfelelő kép vagy diakép (vetítő)
Éneklés kánonban: „Uram, maradj velünk...”	valaki bevezető gondolatokat mond	
Második óra		
1. Téma: Az első óra eredményei alapján felidézni az elbeszélés vázában, az események folyásában mutatkozó fordulatot (15 perc).		
Beszélgetés a kérdésről: – Mi tűnt fel az elbeszélés felépítésében?	az egész közösség	ívpapír az első óra 1. Témájáról
Beszélgetés a kérdésről: – Miben mutatkozott meg a történet fordulata?	beszámoló az első órán végzett csoportmunkáról	ívpapír az első óra 2. Témájáról
2. Téma: Szemlélni az emmauszi tanítványok útját (75 perc).		
Lefesteni az emmauszi tanítványok útját:	csoportokban három lépés: – ötletgyűjtés – festés – elmélkedés	munkalap, eszközök a festéshez: nagy ívpapírok, festék, vízfesték v. rostirón v. színes kréta
3. Téma: Elmélkedés a készített képekről (20 perc).		
A csoportok képeinek kiállítása, elmélkedő beszélgetés	közösen (mozgási lehetőség, képtől-képig)	lehetőség a képek felfüggesztésére
Befejezés: képről elmélkedve vagy énekelve elmélyíteni az elbeszélés mondanivalóját (10 perc).		
Elmélkedés a képről	egy valaki vagy közösen	megfelelő kép vagy diakép (és vetítő)
Éneklés kánonban: „Uram, maradj velünk...”	valaki bevezető gondolatokat mond	

Útmutató az óravázlathoz

Első óra

1. Téma

Amikor egyénileg foglalkozunk a szöveggel, mindenkinek biztosítani kell elég időt arra, hogy a szöveget nyugodtan elolvassa és a munkalapon megadott séma szerint a szöveg felosztását elkészítse. (Egy példa erre a 93. o.-on található.) Ha azt is feladatul tűzzük ki, hogy magát a sémát is állapítsák meg, akkor a munkalapokra a sémát nem kell rágépelni. Az eredmények összegyűjtéséhez nagy ívpapírra van szükség, amelyre a sémát felírjuk a munkalapról. A séma egyes pontjai szerint gyűjtjük össze a meglátásokat, és felírjuk az ívpapírra.

2. Téma

Mindegyik lépésre kb. ugyanannyi időt szánjunk, bár ezt nem kell erőltetni.

Az eredményeket össze kell gyűjtenünk (a 2. óra első Témájához), ezért két ívet készítünk elő a következő feliratokkal:

- a tanítványok helyzete   – a helyzet megváltozik, mert:

Ezekre felírjuk a meglátásokat, ha lehet párhuzamosan, pl.:

- menekülés   – Jézustól bátorságot nyernek a visszatéréshez

A csoportok kétféleképpen is dolgozhatnak:

a) Először (a rendelkezésre álló idő első felében) az első kérdéssel, utána a másodikkal foglalkoznak;

b) A két kérdést egymással párhuzamosan szem előtt tartva, egyszerre tárgyalják meg (pl. menekülés – bátorság a visszatéréshez)

A b) változat elősegíti, hogy a két kérdés kidolgozásában nagyobb legyen a párhuzamosság. De a téma állandó változtatása is hátrányos lehet, ebből a szempontból jobb az a) változat.

Befejezés

Az elmélkedéshez a könyvben egy képet vagy diát használunk, amely a jelenetet ábrázolja.

Az elmélkedést legjobb rövid csenddel kezdeni. Ez idő alatt mindenki egyénileg szemléli a képet, gondolkodik a történetről, igyekszik hatása alá kerülni. Azután kettős-hármas csoportok alakulhatnak, akik észrevételeiket, benyomásait közlik egymással. A beszélgetés csendes legyen, nyugodt, vita nélkül, szünetekkel. Legjobb, ha a beszélgetés a kép egyszerű leírásával kezdődik, és a kép mondanivalójának meghatározásával folytatódik.

Az éneklendő kánon szövege könnyű, nem kell leírni, de legyen, aki be tudja tanítani.

Kánon

(Szöveg és dallam:
Vágvölgyi Éva)

U - r a m , m a r a d j v e - l ü n k ,

m e r t m á r e s t e l e d i k é s a n a p l e m e - n ő - b e n v a n .

Második óra

1. Téma

Az első órán felírt eredmények alapján előbb közösen beszélgetünk az elbeszélés felépítésében, tagozódásában látható fordulatról.

Célszerű már az első óra végén kijelölni minden csoportból azt, aki a második órán be fog számolni a csoport eredményeiről. Ha szükséges az előkészüléshez, az illetők az ívpapírt hazavihetik.

2. Téma

Várható és természetes, hogy sokan idegenkedni fognak a festéstől. De a festés nagy előnye az, hogy így egészen közvetlenül foglalkozunk a történettel, és meglátásainkat a kép

nyelvén kell kifejeznünk. Ehhez a festéshez egyébként sem az óravezetőnek, sem a résztvevőknek nem szükséges művészi adottságokkal rendelkeznie. Mindenki fel fogja ismerni, hogy milyen jól ki lehet fejezni gondolatainkat képre festve. Az óravezetőnek csak ahhoz kell értenie, hogy bátorságot öntsön a résztvevőkbe, így könnyebben túlteszik magukat a kezdeti vonakodáson.

A résztvevők száma szerint több-kevesebb csoportot képezünk. Legcélszerűbb, ha hárman-hárman festenek egy képet, de lehetnek négyen, öten is. Természetesen aki akar, dolgozhat egyedül is.

Először minden csoportnak tisztáznia kell, mit fog festeni, és hogyan végzik a munkát. Ügyeljünk arra, hogy munkájuk ne merüljön ki a beszélgetésben. Egyik ötlet hozni fogja a másikat.

A végén jusson idő arra is, hogy a képeket közösen szemléljük, röviden elmélkedjünk róluk.

3. Téma

Ha van elegendő hely, a kifüggesztett képek előtt közösen is végigjárhatunk, ellenkező esetben egyénileg. A közös elmélkedő beszélgetés természetesen csak úgy lehetséges, ha a képeket sorban, egyszerre mindenki láthatja. Mások elmélkedő gondolatai igen tanulságosak lehetnek azok számára, akik a képet készítették.

Befejezés

Az elmélkedéshez lásd az első óra befejezéséhez mondottakat.

A befejező elmélkedést tulajdonképpen végezhetnénk a résztvevők által készített kép(ek) előtt is. A könyvünkben adott képnek vagy más megfelelő képnek azonban az az előnye, hogy a sokféle látásmód után újra egységesen a történet lényegére irányul figyelmünk.

Közben adjunk lehetőséget arra, hogy aki akar, mondjon is valamit hangosan a képről.

Változat: Egy óra

Ha a történettel csak egy órán akarunk foglalkozni, követhetjük az első óra menetét, vagy a következőket végezzük el:

- a) 1. óra 1. Téma (a történet felépítésének tanulmányozása)
- b) 2. óra 2. és 3. Téma (festés, rövidebb ideig)
- c) Befejezés (elmélkedés képről, kánon)

Ajánlott irodalom

- G. Lohfink, Jetzt verstehe ich die Bibel.
Ein Sachbuch zur Formkritik. KBW–Verlag, Stuttgart 1973.
- G. Bornkamm, Bibel – Das Neue Testament.
Eine Einführung in seine Schriften im Rahmen der Geschichte des Urchristentums.
Kreuz–Verlag, Stuttgart 1971.
- Kommentárok
- Dóka Zoltán, Márk Evangéliuma
Magy. Ev. Egyház Sajtóosztálya, Budapest 1977.
- R. Pesch, Das Markusevangelium
(Herders Theol. Kommentar zum NT II/1). Herder, Freiburg 1976–78.
- E. Schweizer, Das Evangelium nach Markus.
(NTD 1) Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen 1967.
- W. Grundmann, Das Evangelium nach Lukas.
(Theol. Handkommentar zum NT 3). Evang. Verlagsanstalt, Berlin.
- H. Schürmann, Das Lukasevangelium.
(Herders Theol. Kommentar zum NT III/1). Herder, Freiburg 1969.
- K. Schäfer, Zu Gast bei Simon.
Eine biblische Geschichte, langsam gelesen. Patmos, Düsseldorf 1973.
- J. Jeremias, Die Gleichnisse Jesu.
Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen, 1977⁹
- E. Jünger, Paulus und Jesus.
Eine Untersuchung zur Präzisierung der Frage nach dem Ursprung der Christologie.
Hermeneutische Untersuchungen zur Theologie, 2. köt.
J. G. B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen, 1972⁴
- E. Linnemann, Gleichnisse Jesu.
Einführung und Auslegung. Vandenhoeck u. Ruprecht, Göttingen 1975⁶
- W. Neihart–H. Eggenberger (kiadó), Erzählbuch zur Bibel.
Benziger–Kaufmann–TVZ, Zürich–Lahr 1975.
- R. Pesch–R. Kratz, So liest man synoptisch.
Anleitung und Kommentar zum Studium der Synoptischen
Evangelien, 4–5. köt.: Gleichnisse und Bildreden. J. Knecht, Frankfurt/M 1978.
- P. Ricoeur–E. Jünger, Metapher.
Zur Hermeneutik religiöser Sprache. Mit einer Einführung von Pierre Gisel.
Zeitschrift Evangelische Theologie, Sonderheft. Chr. Kaiser, München 1974.
- H. Weder, Die Gleichnisse Jesu als Metaphern.
Traditions- und redaktionsgeschichtliche Analysen und Interpretationen. Forschungen
zur Religion des Alten und Neuen Testaments, 120. füzet. Vandenhoeck u. Ruprecht,
Göttingen, 1978.
- G. Theissen, Urchristliche Wundergeschichten.
Ein Beitrag zur formgeschichtlichen Erforschung der synoptischen Evangelien.
Gütersloher Verlagshaus G. Mohn, Gütersloh 1974.
- A. Weiser, Was die Bibel Wunder nennt.
Ein Sachbuch zu den Berichten der Evangelien. KBW–Verlag, Stuttgart 1977³

Módszertan

Praktische Bibelarbeit heute.

KBW–Verlag, Stuttgart 1973.

W. Erl–F. Gaiser, Neue Methoden der Bibelarbeit.

Katzmann Verlag, Tübingen 1969.

B. Dörig, Kreativität – praktisch.

Impulse zur Methodik der Gruppenarbeit. F. Reinhardt Verlag, Basel 1974.

Evangelische Erwachsenenbildung.

Mitteilungen der Arbeitsgemeinschaft für ev.

Erwachsenenbildung in der Schweiz AGEB, 24/25. szám (1978. ápr.)

Das Gruppengespräch. Methodikblätter für Gruppenleiter.

AGEB, KAGEB és SVEB, Zürich–Luzern 1977.

Bibelarbeit in der Gemeinde, Themen und Materialien.

Genesis,

Jeremia,

Hiob,

Psalmen

Példabeszédek,

Csodák

Anton Steiner, Volker Weymann (kiadók) Friedrich Reinhardt Verlag Basel /

Benziger Verlag Zürich, Köln, 1978–1982

Munkalapok

I. Zakeus története (Lk 19,1–10)

1-2. v.

Aztán odaért Jerikóba¹ és végigment rajta. Élt ott egy Zakeus nevű tehetős ember, a vámosok² feje.

3-5. v.

Szerette volna látni Jézust szemtől-szemben, de a tömeg miatt nem tudta, mert alacsony termetű volt. Így hát előrefutott, felmászott egy vadfügefára, hogy láthassa, mert arra kellett elhaladnia. Amikor Jézus odaért, felnézett és megszólította: „Zakeus, gyere le hamar! Ma a te házában kell megszállnom.”

6-9. v.

Erre gyorsan lelépelt és boldogan fogadta. Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték, hogy bűnös emberhez tér be megpihenni. Zakeus azonban odaállt az Úr elé és így szólt: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megsaltam, négyannyit adok helyette.”³ Jézus ezt felelte neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen ő is Ábrahám fia.”⁴

10. v.

Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett.”

Adatok

¹ Jerikó: Város a Jordán völgyében, közel a Holt tengerhez. Fontos közlekedési csomópont volt (nyugat–kelet, észak–dél), egyben határállomás (Júda római tartomány – Pérea), így fontos vámszedő hely.

² Római vámrendszer: Az egyenes adók mellett (föld-, fejadó) igen jelentős terheket jelentettek a közvetett adók, az ún. vámok, főként azért, mert a begyűjtés jogát bérbe adták annak, aki ezért a legtöbbet ígérte. A vám nagyságát központilag nem határozták meg, a vámszedőtől függött, hogy mennyit képes kicsikarni az emberektől (vám a jövedelem után, kiviteli, beviteli vám). Jerikó jövedelmező hely volt a vámosok szempontjából – a vámosnak itt természetesen magasabb bért is kellett fizetnie. A vámost illette mindaz, amivel többet szedett be, mint a fizetendő bér összege. – A vámosok gyakran csoportokat alkottak a fővállalkozó vezetése alatt („vámosok feje”).

³ Jóvátétel: a zsidó törvény azt is meghatározta, hogy hogyan lehet a lopást és a csalást jóvátenni. Eszerint a károsultaknak vissza kellett fizetni az ellopott, elcsalt összeget, ezenkívül még ennek egyötödét. Aki ezt megtette, mentesült a vétektől, és a közösségnek ismét teljes értékű tagja lett. – Zakeus jóval többet ígér, mint ami elő van írva. Nemcsak a törvényes előírást akarja teljesíteni, hanem busás többletet is kész adni. Ígérete annak a jele, hogy szabaddá vált.

⁴ „Ábrahám fiai” – ez a kifejezés arra utalt, hogy a kérdéses személyek Izraelhez, a választott néphez, az ígéretek örökösei közé tartoztak.

II. Jézus Simon házában (Lk 7,36–50)

Tagolás	Szöveg
1. Bevezetés: A jelenet és a főszereplők bemutatása	³⁶ Jézus elment egy farizeus házába, aki meghívta, hogy egyék nála.
2. <i>Váratlanul felkeresi Jézust egy asszony</i>	³⁷ Élt a fővárosban egy rossz hírű asszony. Amikor megtudta, hogy a farizeus házában van vendégségben, alabástrom edényben illatos olajat hozott.
	³⁸ Megállt hátul a lábánál és sírva fakadt. Könnyeit Jézus lábára hullatta, elárasztotta csókjaival és bekente illatos olajjal.
3. <i>A vendéglátó véleményt nyilvánít az esetről</i>	³⁹ Mikor ezt a farizeus házigazda látta, így szólt magában: „Ha próféta volna, tudná, hogy ki és miféle az, aki érinti: hogy bűnös nő.”
4. Jézus meg akarja magyarázni a) Első forduló: Jézus elmond egy példabeszédet, hogy megmagyarázza Simonnak, hogy ők hárman hogyan viszonyulnak egymáshoz.	⁴⁰ Jézus akkor hozzá fordult: „Simon, mondanék neked valamit.” Az kérte: „Mester, mondd el!”
	⁴¹ „Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dénárral tartozott neki, a másik ötvennel.
	⁴² Nem volt miből fizetniük, hát elengedte mind a kettőnek. Melyikük szereti most jobban?” ⁴³ „Úgy gondolom, az, akinek többet engedett el” – felelte Simon. „Helyesen feleltél” – mondta neki.
b) Második forduló: Jézusnak nyíltabban kell beszélnie	⁴⁴ Majd az asszony felé fordulva így szólt Simonhoz: „Látod ezt az asszonyt? Betértem házadba s nem adtál vizet a lábamra. Ez a könnyeivel áztatta lábamat, és a hajával törölte meg.
	⁴⁵ Csókot sem adtál nekem, ez meg egyfolytában csókolgatja a lábam, amióta csak bejött.
	⁴⁶ Aztán a fejemet sem kentet meg olajjal. Ez meg a lábamat keni illatos olajjal.
	⁴⁷ Azt mondom hát neked, sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett. Akinek kevés bűnét bocsátják meg, az csak kevésbé szeret.”
5. <i>Jézus az asszonyhoz fordul: végleg tisztázza az asszony helyzetét</i>	⁴⁸ Aztán így szólt az asszonyhoz: „Bűneid bocsánatot nyernek.”
	⁴⁹ A vendégek összesúgtak: „Ki ez, hogy még a bűnöket is megbocsátja?” De ő ismét az asszonyhoz fordult: „A hited megmentett. Menj békével!”

III. Jézus Názáretben (Mk 6,1–6)

Bevezetés	Innét eltávozva Jézus elment szülővárosába. Tanítványai elkísérték.
Találkozás	Szombaton tanított a zsinagógában, és mindenki, aki hallotta, magán kívül volt a csodálkozástól. „Honnét vette ezt? Hol tett szert erre a bölcsességre? És a csodák, amiket végbevisz! – Nem az ács ez, Mária fia, Jakab, József, Júdás és Simon rokona? S ugye nővérei is itt élnek közöttünk?” s megbotránkoztak benne. Jézus erre megjegyezte: „A prófétának csak hazájában, rokonai körében nincs becsülete.”
Hatás	Ezért nem is tehetett ott csodát, csupán néhány beteget gyógyított meg kézzelátétellel.
Befejező megjegyzés	Maga is csodálkozott hitetlenségükön.

Kérdések a szöveghez:

I. Jellemezzük a hallgatóság állásfoglalását, amikor Jézus fellép a zsinagógában. Milyen mozzanatokat különböztethetünk meg ebben?

II. Mi az, ami lelkesítette a názáretieket Jézussal kapcsolatban, és mi zavarta őket?

III. Szerintünk mit kellett volna Jézusnak tenni, hogy falubelijeit megnyerje magának?

IV. Jézus és a gazdag (Mk 10,17–22)

Amikor Jézus útnak indult,
odasietett hozzá valaki,
térdre borult előtte
és úgy kérdezte:
„Jó Mester!
Mit tegyek, hogy elnyerjem
az örök életet¹?”
„Miért mondasz engem jónak?”

kérdezte Jézus.

„Senki sem jó, csak az Isten!

Ismered a parancsokat:
Ne ölj!
Ne törj házasságot!
Ne lopj!
Ne tanúskodj hamisan!
Ne csalj!
Tiszteld apádat és anyádat!”
„Mester, ezeket mind megtartottam
kora ifjúságomtól fogva.”

válaszolta.

Jézus ránézett és megkedvelte.
Így szólt hozzá:
„Egy hiányzik még neked:
menj, add el, amid van,
oszd szét a szegények közt,
és így kincsed lesz az égben.
Aztán gyere és kövess engem!”

Ennek hallatára elszomorodott,
és leverten távozott,
mert nagy vagyona volt.

¹ „Örök élet”: ez alatt nem csak a halál utáni, túlvilági életet értették, hanem általában az életet, amely kedves Isten előtt. Ha érzékeltetni akarjuk, hogy valójában mire is vonatkozott ez a kérdés az akkori zsidók ajkán, a szöveget szabadon így fogalmazhatjuk meg: „Mit kell tennem, hogy reményeim teljesedjenek és sikeres legyen az életem?” – hiszen az az élet, amely megfelelő, elfogadható Isten számára, végső soron magát az embert is megelégedettséggel, boldogsággal kell, hogy eltöltse.

V. Az emmauszi tanítványok története (Lk 24,13–35)

¹³ A tanítványok közül ketten még aznap elindultak egy Emmausz nevű helységbe,
¹⁴ amely Jeruzsálemtől hatvan stádiumnyi távolságra feküdt. Az eseményekről beszélgettek.

¹⁵ Ahogy beszélgettek, tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett és csatlakozott hozzájuk. ¹⁶ De szemük képtelen volt felismerni.

¹⁷ Megszólította őket: „Miről beszélgettetek itt az úton?” Elszomorodtak. ¹⁸ Aztán az egyik, akit Kleofásnak hívtak, hozzá fordult: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” ¹⁹ „Micsoda?” – kérdezte. „A názáreti Jézus esete – felelték –, aki próféta, hatalmas tettben és szóban az Isten és az egész nép előtt.

²⁰ Főpapjaink és a tanács tagjai kereszthalálra ítélték és keresztre feszítették. ²¹ Azt reméltük pedig, hogy meg fogja váltani Izraelt. S már harmadnapja annak, hogy ezek történtek. ²² Igaz, még néhány közülünk való asszony is megrémített minket. ²³ Hajnalban kint jártak a sírnál, s hogy nem találták ott a testét, azzal a hírrel jöttek hozzánk, hogy angyalok jelentek meg nekik és azt mondták, hogy él. ²⁴ Társaink közül néhányan szintén kimentek a sírhoz, és úgy találtak mindent, ahogy az asszonyok jelentették, de őt magát nem látták.”

²⁵ Erre így szólt: „Ó, ti balgák, milyen nehezen tudjátok elhinni, amit a próféták jövendöltek. ²⁶ Vajon nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” ²⁷ Aztán Mózesen elkezdve az összes prófétánál megmagyarázta nekik, amit az Írásokban róla írtak. ²⁸ Közben odaértek a faluhoz, ahová tartottak. Úgy tett, mintha tovább akarna menni. ²⁹ De marasztalták: „Maradj velünk, mert már esteledik és a nap lemenőben van.” Betért hát, és velük maradt. ³⁰ Amikor az asztalhoz ültek, kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és odanyújtotta nekik.

³¹ Ekkor megnyílt a szemük és felismerték. De eltűnt a szemük elől. ³² „Hát nem lángolt a szívünk – mondták –, amikor beszélt az úton és kifejtette az Írásokat?” ³³ Még abban az órában útra keltek, s visszatértek Jeruzsálembe. Ott együtt találták a tizenegyet és társaikat.

³⁴ Azzal fogadták őket, hogy valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak. ³⁵ Erre ők is beszámoltak az úton történekről, meg arról, hogyan ismerték fel a kenyértöréskor.

Az emmauszi történet felépítésének váza (ki kell tölteni):

A) a) 13. v.

b) 14. v.

c) 15. v.

d) 16. v.

Párbeszéd, találkozás:

A) 17-24. v.

B) 25-30. v.

B) d) 31a v.

c) 31b v.

b) 32. v.

a) 33-35. v.